

midlertidigt medlem af folketinget fra og med i dag, den 4. december 1976.

Hermed sluttede forhandlingen.

Udvalgets ovennævnte indstilling vedtoges enstemmigt med 147 stemmer.

Formanden:

Den næste på dagsordenen opførte sag kan kun med tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Ophold). Det er givet.

Man gik da til:

Anden behandling af forslag til lov om stop for pris-, husleje- og indkomststigninger.

(Lovforslag nr. L 144. Fremsat 2/12 76. Første behandling 2/12 76. Betænkning 4/12 76).

Der var stillet 7 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Formanden:

Taletiden er efter aftale fastsat til følgende: for ordførerne 20 minutter i første omgang, 10 minutter i anden, for andre medlemmer 7 minutter i første omgang, 4 minutter i anden.

Kjeld Olesen (S):

Vi har de sidste mange timer været igennem et meget omfattende og koncentreret udvalgsarbejde; der har været stillet over 200 spørgsmål, der alle, synes jeg, på fortrinlig vis er blevet besvaret af ministrene. Vi har derudover haft ministre i samråd adskillige gange. Resultatet, som det kan ses af den omdelte betænkning, er, at et flertal i udvalget indstiller forslaget næsten uændret til vedtagelse.

Der er tale om 3 ændringsforslag fra ministre, der har tilslutning fra et flertal. Det ene drejer sig om en ændring af § 10, der drejer sig om rentesikringsydelsernes udbetaling. I stedet for udbetaling den 30. juni fremskyndes halv-

delen til udbetaling den 1. april. Formålet med dette er at forbedre boligelskabernes likviditet i den situation, de står i.

Det andet ændringsforslag drejer sig om § 14 i forbindelse med overenskomsternes begyndelse, hvor man jo har den praksis, at de træder i kraft den uge, hvori man har den 1. marts. Denne uges begyndelse i 1977 vil være den 28. februar.

Det tredje ændringsforslag behøver jeg vist ikke at omtale nærmere, for det er rent redaktionelt.

Jeg vil gerne ved denne anden behandling komme ind på to punkter, og det gør jeg, fordi jeg føler, det er nødvendigt, for at man senere hen ikke skal komme ud for misforståelser.

Jeg lagde mærke til under førstebehandlingen, at hr. Gert Petersen havde en bemærkning om i forbindelse med § 11, at hele det officielle retsmaskineri bliver sat ind over for arbejderne. § 11 er som bekendt den paragraf, der taler om, at har man en arbejdsnedlæggelse og denne arbejdsnedlæggelse af arbejdsretten kendes overenskomststridig, og er der tale om lønforhøjelser i forbindelse med arbejdsnedlæggelsen, ja, så er disse forhøjelser ugyldige. Nu har jeg haft lejlighed til personligt at tale med hr. Gert Petersen om det, og jeg er klar over, at vi er enige om det, jeg siger her, men jeg synes også, det til andre skal siges, at er der tale om en sådan situation, er der ikke nogen retsvirkning i den forbindelse. Der er, som det blev sagt ved førstebehandlingen, ikke tale om noget bødeansvar til nogen parter, og der er heller ikke tale om nogen anden form for retsvirkning.

For det andet vil jeg kommentere noget af det, hr. Knud Jespersen var inde på under førstebehandlingen. Det gør jeg også, fordi jeg hermed gerne vil sætte et par ting på plads og gerne vil undgå, at der bliver skabt nogle myter. Jeg lagde mærke til, at hr. Knud Jespersen talte meget om de konflikter, vi havde været ude for, og derudover talte meget om ting, vi har hørt mange gange tidligere. Når man er ordfører for et parti som f. eks. socialdemokratiet, så kan man af og til være lidt misundelig på hr. Knud Jespersen, for han har ikke besvaret, hver gang vi skal have en debat, at han skal hen og skrive en ordførertale, han hiver hver gang den gamle frem og laver så en enkelt ændring, der fører hen til det forslag, som vi beskæftiger os med. Men hr. Knud Jespersen havde en bemærkning, som jeg gerne vil

[Kjeld Olesen.]

kommentere. Da hr. Knud Jespersen kom ind på chaufførstrøjken, sagde hr. Knud Jespersen, at undertegnede skulle lytte til, hvad dansk fagbevægelse siger. Det gør jeg altid gerne, men forudsætningen for, at jeg kan følge hr. Knud Jespersens ønske, er jo, at jeg finder ud af, hvad dansk fagbevægelse egentlig er. Jeg kan ikke komme til andet resultat, end at dansk fagbevægelse må være de organer, som man på demokratisk vis har valgt ledelser for. Det er bl. a. LO, som hr. Knud Jespersen også nævnte et par gange. Her vil jeg gerne gøre hr. Knud Jespersen opmærksom på, at når det drejede sig om overenskomststridige arbejdsnedlæggelser, er det ikke mange dage siden, at LOs forretningsudvalg kom med en udtalelse, hvor man på det skarpeste tog afstand fra sådanne aktioner.

Dansk fagbevægelse er også andre ting. Det er forbundene, det er de ledelser, som man også på demokratisk vis har valgt for de forskellige fagforbund. Jeg vil gerne gøre hr. Knud Jespersen opmærksom på, at der fra et forbund, heller ikke for mange dage siden, kom en udtalelse, hvor dette forbunds hovedbestyrelse kom med nogle betragtninger om den aktuelle situation og også dybt beklagede de vanskeligheder, som var afstedkommet for tredjepart i forbindelse med en sådan arbejdsnedlæggelse. Det forbund, jeg hentyder til, er Dansk Metalarbejderforbund. Jeg ved fra en følgeskrivelse, at der var tale om en enstemmig vedtagelse af denne udtalelse, og jeg har også noteret mig, at i den hovedbestyrelse for Dansk Metalarbejderforbund sidder hr. Jørgen Jensen, som også glimrede med indlæg under førstebehandlingen af dette lovforslag.

Det, som ligger bag hr. Knud Jespersens bemærkninger om dansk fagbevægelse, kunne jeg gætte på, er de udtalelser, der er kommet – ikke fra kompetente forsamlinger inden for dansk fagbevægelse, men fra selvbestaltede forsamlinger inden for dansk fagbevægelse, forsamlinger, som ingen har valgt, forsamlinger, som man tilslutter sig. Det, der hedder formandsinitiativet, udgøres jo ikke af formænd, det udgøres af mange forskellige grupper: nogle velmenende, andre mere bevidste, og bag dem igen de meget bevidste. Men sagens kerne er, at vi her finder en lang række personer inden for dansk fagbevægelse, der ikke har formået at skabe sig så megen tillid i

de egentlige kompetente forsamlinger, at medlemmerne på demokratisk vis har ønsket at vælge dem på indflydelsesrige poster, netop på poster, hvor linjerne lægges for, hvad dansk fagbevægelse skal beskæftige sig med, linjer for, hvilke krav der skal stilles op, og linjer for, hvad der i øvrigt skal ske. I stedet for ser man disse – vel ofte frustrerede – personer forsøge at skyde denne genvej og finde frem til krav, som altså ikke har dækning dér, hvor man har vedtaget tingene på demokratisk vis.

Det er den sædvanlige dobbeltmoral. Man er ikke bange for at bruge meget krudt, når man skal beskæftige sig med emnet demokrati, men når vi så i virkeligheden ser, hvordan man praktiserer sine initiativer, ja, så kommer dette hykleri meget tydeligt frem.

Jeg vil i øvrigt sige om den situation, vi står i, at vi i dag har anden behandling af et forslag, der drejer sig om perioden frem til udløbet af februar måned 1977, men vi skal jo ikke glemme sammenhængen. Vi skal ikke glemme, at der er en sammenhæng imellem det, vi beskæftiger os med i dag, og så hele den situation, der er karakteriseret ved en uhyggelig stor arbejdsløshed og er karakteriseret ved et meget, meget kedeligt stor underskud på vores betalingsbalance. Det, der er målsætningen for det, vi i dag skal stemme om, er at få folk i arbejde igen. Det er at få bekæmpet den arbejdsløshed, som vi ganske simpelt ikke kan finde acceptabel på nogen måde.

Derfor skal det også siges, når man med meget letkøbte argumenter forsøger at gå den modsatte vej, forsøger at give los, forsøger at foregøgle, at det hele kan klares, bare man lader tilfældighederne råde – for det er jo det, der ligger bag mange bemærkninger fra forskellige modstanderes side, i hvert fald fra én side – at dette vil føre til det stik modsatte resultat. Der er et lighedstegn imellem det, man sætter op som et alternativ, og så en yderligere arbejdsløshed. Vi kan blive presset ud i en situation, hvor vi tvinges til at foretage skridt, der er langt alvorligere og langt skrappere end det, der ligger i forslaget i dag, og det, der ligger i selve augustforliget.

Det, der har været en del af baggrunden for lovforslaget i dag, har jo været forskellige arbejdsnedlæggelser. Det har været arbejdsnedlæggelser inden for normallønsområdet, og det spørgsmål har jo ofte været stillet i debatten, om det virkelig er sådan, at man kan mene, at

[Kjeld Olesen.]

folk, der har en timeløn mellem 24–25 kr. og 30 kr., får for meget. Naturligvis er det ikke en timeløn, om hvilken man kan sige, at det er for meget. Det afgørende i den forbindelse er bare, at skal vi kunne bære igennem, så er det nødvendigt, at en aftale er en aftale, og at overenskomster holdes.

Jeg synes, det er meget glædeligt, at man på LOs repræsentantskabsmøde vedtog i forbindelse med de kommende overenskomstforhandlinger, at den ene af de to procenter, der er tale om, skal gå til lavtlønsområdet. Men så må jeg også sige, at man står noget uforstående over for de reaktioner, vi har set fra Dansk Arbejdsgiverforening. Jeg tænker på den tale, som Dansk Arbejdsgiverforenings formand for nylig holdt i Esbjerg. Jeg tænker på de oplæg, vi i øvrigt har set fra Dansk Arbejdsgiverforening. Jeg tror, det er meget vigtigt, at vi, så det også høres i Dansk Arbejdsgiverforening, gør opmærksom på, at i augustforliget er der tale om særlige afsnit, der drejer sig om lavtlønsområdet. Jeg kan bare citere 2½ linje fra det afsnit i augustforliget, der handler om indkomspolitik, og hvor der står følgende:

»Ved udformningen af aftaler og retningslinjer om indkomstudviklingen må der tages et særligt hensyn til befolkningsgrupper med lave indkomster.«

Det samme er blevet understreget i det afsnit, der handler om de offentligt ansatte. Hvis vi både skal klare lavtlønsproblemet – og det skal vi klare – og også komme igennem de kommende måneder, så hviler der et meget, meget tungt ansvar på Dansk Arbejdsgiverforening.

Jeg skal i øvrigt ikke blande mig i overenskomstforhandlingerne, der nu stunder til, men bare sige, at ud fra min vurdering er det nødvendigt, at man fra Dansk Arbejdsgiverforenings side ændrer signaler på væsentlige punkter.

Jeg vil slutte med at sige, at vi jo i sidste uge stod i en temmelig kaotisk situation. Viljen fra fem partier har ført til, at vi i dag med rette kan sige, at den politiske handlekraft er blevet genskabt. Der var mange, der – nogle lidt tungt, andre med lettelse – i sidste uge tog afsked med augustforliget, det, der for øjeblikket er et afgørende fundament for den politik, der skal føres i de kommende to år. Ved andenbehandlingen af dette forslag er det værd at få

understreget, at augustforliget eksisterer på samme måde som dengang, det blev skabt, at augustforliget fortsat vil være retningslinjen for, hvad der skal ske i den kommende tid. Det synes jeg er godt at få konstateret her i salen, og jeg synes også, det er godt, at det bliver bekendt ude i befolkningen.

Christoffersen (V):

Jeg er ganske enig med hr. Kjeld Olesen i, at vi har haft et grundigt udvalgsarbejde, men jeg må nok sige, at jeg er lidt mindre imponeret, end han er, over de besvarelser, vi har fået. En række af dem har klart været utilfredsstillende, og når vi så har spurgt igen, hvad vi har syntes var ganske rimeligt, så har vi fået noget bedre besvarelser frem. De har til gengæld vist, at en række af lovens konsekvenser er utilfredsstillende.

Jeg skal her prøve at sige lidt om nogle af de hovedproblemer, der efter vores opfattelse ligger i selve lovforslaget, inden jeg går over til at sige noget om de mere politiske sider af de seneste ugers forløb.

Der er som en første og vigtig nydannelse i lovgivninger af denne type i lovforslagets § 3 to bestemmelser, som har lagt beslag på megen tid under udvalgsarbejdet, og som jeg mener rejser en række problemer. Den første bestemmelse siger, at de omkostningsstigninger, som kan indregnes i priserne, er de stigninger, som er dækket af undtagelserne i § 1 og § 2, dvs. udgiftsstigninger som følge af stigninger i priser for råvarer og hjælpestoffer af forskellig art. Den situation, man her tænker på, er jo bl. a. den, at udenlandske råvarer stiger i pris; så skal virksomheden have adgang til at lægge den prisstigning oven på varerne. Det er i og for sig noget, som vi har kendt i alle former for pris- og avancelovgivning. Men nu kombineres det med en regel i § 3 om, at denne indregning dog kun kan finde sted, hvis prisstigningen er indtruffet efter den 1. december 1976. Hvad betyder så det? Ja, det betyder f. eks., at en virksomhed, som her i midten af november eller i slutningen af november har foretaget indkøb af råvarer og hjælpestoffer til stigende priser, men som ikke inden den 1. december nåede at indregne disse omkostningsstigninger i sine priser, ja, den virksomhed kan ikke på denne side af den 1. marts få lov til at få dækket disse rent faktiske produktionsomkostninger. Det er en ganske ny ting, og jeg synes, det er en overordentlig betænkelig ting, for der er

[Christophersen.]

jo virksomheder, som derved kan blive ramt vældig hårdt. Det er en nydannelse, som jeg synes er uhyre farlig og som kan ramme mange virksomheder.

Den anden nydannelse er selvfølgelig hovedbestemmelsen – og det, som interessen især har samlet sig om i § 3 – nemlig bestemmelsen om, at lønstigninger af enhver art ikke må indregnes i priserne. Det betyder to ting. Det betyder for det første, at selv overenskomstsmæssigt hjemlede stigninger efter den 1. december ikke må indregnes i priserne. Som det blev påpeget ganske rigtigt af hr. Hilmar Baunsgaard ved førstebehandlingen, så giver det jo en åbenbar skævhed, når man i øvrigt nøjes med en prisstopbestemmelse og ikke har et egentligt lønstop, for så betyder det jo, at virksomheder kan blive nødt til i prisstopperioden at give overenskomstsmæssigt hjemlede lønstigninger – de kan endda få det pålagt ved mæglingssmøder eller ved faglig voldgift – og på den anden side rammes de af en lov, som siger, at de ikke må indregne dette i priserne. Det er naturligvis resultatet af den fundamentale skævhed, der er i dette lovforslag, som jo i realiteten kun er et forslag om et prisstop.

Den anden virkning er, at heller ikke overenskomstsmæssigt hjemlede stigninger, der er gennemført før den 1. december, og som ikke inden den 1. december er indregnet i priserne, må indregnes. Her kommer vi i en, synes jeg, endnu mere urimelig situation. Der kan jo være sket det, at en virksomhed f. eks. den 25. november ved et mæglingssmøde er blevet pålagt, som en konsekvens f. eks. af minimallønsystemet at give en lønstigning. Virksomheden har givet den, fordi den var nødt til det, og i tillid til, at det kunne indregnes. Derefter får den at vide, at hvis den ikke har nået at gøre det inden den 1. december, så er det for sent at gøre det. Det er jo en endnu værre og endnu mere urimelig situation, men altså igen en konsekvens af lovforslagets indbyggede skævhed, som består i, at det kun er et prisstopforslag.

Når vi går lidt længere frem i lovforslaget, finder vi § 6, som omhandler undtagelsesbestemmelserne. Vi har forstået, at man fra regeringens side ønsker at indsnævre antallet af undtagelser fra loven. Det har ikke været muligt at få opklaret, hvad den indsnævring skulle bestå i, men det er klart, at der her kan rejse sig en række problemer. Her må vi jo vente og se, hvad monopolrådet når frem til.

Så kommer vi frem til § 10, og den synes jeg der er grund til at sige nogle ord om. Jeg sagde allerede om § 9 og selve huslejestoppet under førstebehandlingen, at venstre over for regeringen i torsdags havde tilkendegivet, at en sådan kortvarig, midlertidig afvigelse fra boligforliget accepterede vi at et flertal gennemførte, men at vi naturligvis ikke ville tage noget ansvar for konsekvenserne, heller ikke de økonomiske konsekvenser heraf. Men så har det jo vist sig, efter at venstre havde tilkendegivet dette over for regeringen, at regeringen i bemærkningerne til lovforslaget har meddelt, at den har til hensigt at fremsætte yderligere lovforslag, som ligger uden for den aftale, der blev indgået mellem venstre og regeringen, nemlig to lovforslag, ét om en anden og bedre henstandsordning over for almenbygget byggeri fra realkreditinstitutternes side og et lovforslag om ændrede udbetalingsbetingelser for rentesikringsbeløb. Under udvalgsarbejdet er der sket det, at boligministeren har været i samråd, og vi har nu fået et ændringsforslag (nr. 3) fra handelsministeren, som i selve dette lovforslag indbygger en bestemmelse vedrørende rentesikringen, altså en midlertidig bestemmelse.

Jeg synes blot, at jeg om dette vil sige, at det er med megen forundring vi har iagttaget, at regeringen her er kommet med et forslag, som selvfølgelig ligger uden for den aftale, der blev truffet. Vi synes i og for sig, det havde været naturligt, hvis regeringen havde nævnt det over for os, da den drøftede denne sag med os i torsdags. Vi beklager, at det er forløbet sådan, og vi undrer os altså over, at regeringen ikke har følt grund til at nævne, at den havde til hensigt yderligere på nogle punkter at fravige boligforliget. Det synes jeg er rigtigt at sige her ved anden behandling.

Vores holdning til ændringsforslaget er i øvrigt den, at vi ene af alle ændringsforslag vil stemme imod det. Vedrørende de øvrige ændringsforslag vil vi undlade at stemme, men vi synes, det er rigtigt at stemme imod dette særlige ændringsforslag – også fordi det er det eneste med realitetsindhold. Vi vil ikke tage medansvar for det faktiske indhold af det, og vi føler os ikke forpligtet af det.

Jeg har om § 11 den bemærkning, at udvalgsarbejdet har jo vist, at § 11 ikke indeholder nogen realiteter. Den tager sigte på den meget besynderlige og konstruerede situation, at der etableres en ulovlig konflikt, at der gives en lønforhøjelse, at arbejdsretten erklærer, at den-

[Christophersen.]

ne konflikt er ulovlig, og at den virksomhed, der derefter har givet lønforhøjelsen, erklærer, at lønforhøjelsen er ugyldig, og at man ikke vil udbetale den. Det er jo ikke den normale situation. Den normale situation er vel, at når man har givet lønforhøjelsen, ja, så indklager man ikke sagen for arbejdsretten, og det normale er vel i øvrigt også, at mange former for lønglidning gives med en overenskomstmæssig hjemmel. Udvalgsarbejdet har i øvrigt også vist, at der ikke er nogen særlige realiteter i § 11 i forhold til eksisterende lovgivning. Derfor er det, som skulle være begrundelsen for at kalde det et indkomststop, mildest talt faldet væk.

Lad mig om det rent politiske sige, at nu står vi jo ved afslutningen på arbejdet, og for vores vedkommende gælder, at vi kan ikke medvirke til gennemførelsen af dette lovforslag. Det imødekommer ikke det behov, der er for en samlet løsning af Danmarks økonomiske problemer, det medvirker tværtimod til, at denne løsning endnu en gang udsættes. Efter venstres opfattelse burde regeringen have brugt denne situation til gennem en forhandling at have tilvejebragt et bredt og sikkert flertal for de forbedringer, det er nødvendigt at foretage i den økonomiske politik. På den baggrund ville et afbalanceret pris- og lønstop have haft et fornuftigt perspektiv, men vi må altså konstatere, at det ikke havde regeringens interesse, eller at den ikke mente, det var nødvendigt. Vi beklager, at regeringen har afvist denne mulighed.

Vi har endda forstået på den hensigtsserklæring, som er optrykt i betænkningen, sådan som den er afgivet af handelsministeren, at det er regeringens udtrykkelige hensigt, at der ikke skal ske noget ud over det, der er aftalt i augustforliget, og det synes jeg er en overordentlig letsindig erklæring at afgive på nuværende tidspunkt. Tror økonomiministeren, som jo har haft lejlighed til at følge de samråd, vi har haft med handelsministeren, virkelig, at vi kan køre gennem 1977, uden at der skal foretages ændringer i det, man kalder augustforliget? Jeg synes, det er overordentlig letsindigt, at man nu afgiver en erklæring om, at man ikke har til hensigt at foretage sig noget, selv om gældsætningen i 1977 udvikler sig, som vi alle ved vil ske, med 8, måske endnu flere, milliarder kroner, selv om ledigheden, hvis man skal stole på det økonomiske råds formandskab, vil slå alle

rekorder, og selv om man sidder med et rekordagtigt underskud på næste års finanslov, som der ikke kan anvises dækning for. Tror man virkelig, at man kan køre videre med den situation uden at ændre i det, som hedder augustforliget? Jeg synes, det er overordentlig letsindigt og udtryk for et politisk og økonomisk snæversyn, at regeringen overhovedet tør afgive en sådan erklæring.

Den anden del af hensigtsserklæringen, som går ud på, at man nu højtidelig lover, at man ikke vil forlænge denne lovgivning, kan måske også undre lidt. Det er klart, at den kan skabe nogen beroligelse, men selve det forhold, at det er nødvendigt at erklære, at man vil gøre akkurat det, som står i lovforslaget, siger dog noget om den grad af tillid eller rettere mistillid, som har omgivet det initiativ, vi her behandler.

Over for de problemer, som vi har i Danmark, stiller regeringen sig altså op, breder armene ud og siger: vi har gjort, hvad der kan og bør gøres, og hvad der herefter sker, vil ikke påvirke vores opfattelse af situationen. Jeg må sige, det er en anden tankegang, vi har. Vi har – og det ved regeringen jo også – den opfattelse, at det var nu, man skulle have grebet anledningen til at stramme tingene op, at det var nu, man skulle have brugt anledningen til ikke bare at få løst problemerne frem til og med 1. marts, men også have lagt et andet og klarere perspektiv ind i det, som skulle ske efter 1. marts 1977, både når det drejede sig om omkostningsudviklingen, når det drejede sig om behovet for yderligere besparelser på de offentlige budgetter, og når det drejede sig om behovet for at begrænse det private forbrug og i stedet forøge den private opsparing. Det er klart, at en sådan politik ville kræve andre og større ofre end dem, regeringens politik i dag kræver af befolkningen. Til gengæld, er vi overbevist om, er der i Danmark en dyb forståelse for, at det er en sådan anden og stærkere indsats, der er brug for, hvis ikke vi skal køre i grøften i løbet af det kommende år.

På denne baggrund skal jeg endnu en gang gentage, at vi altså ikke medvirker ved lovforslagets gennemførelse. Regeringen udskyder blot problemerne. Et af resultaterne vil være, at folketinget om kort tid igen stilles over for en alvorlig økonomisk krise, og at regeringen dermed endnu en gang har påtaget sig et tungt ansvar for den udvikling, vi er inde i.

Voigt (FP):

Jeg er helt enig med hr. Kjeld Olesen i, at vi har været inde i et meget omfattende udvalgsarbejde, hvor vi har fået stillet mange spørgsmål og fået mange svar, men jeg er meget uenig med hr. Kjeld Olesen, når han siger, vi har fået gode svar, fordi jeg må sandelig nok sige, at jeg, i den tid jeg har været herinde, aldrig har været ude for, at vi har fået så arrogante svar, som vi har fået, især fra handelsministeren, med »ja« og »nej«, hvor der virkelig var brug for at få nogle udtømmende forklaringer.

»Det var den gamle historie om smeden og bageren om igen. Det var oliechaufførernes overenskomstbrud, der satte den politiske maskine i gang med at reparere augustforliget.« Sådan begyndte en ledende artikel i Berlingske Tidende her til morgen. Og derefter giver skribenten en fremragende analyse af, hvad det er for noget tingeltangelsjusk, regeringen her i dag måske får gennemført.

For hvad er det i realiteten, man her prøver at stable på benene? Det er et stort hul i jorden. Der er intet reelt prisstop i dette her. Jo, regeringen har fået lagt råenergiavgiften på hylden og har fået nogle lempelser på huslejeområdet, som den ikke tidligere har kunnet få gennemført her i salen. Jeg gratulerer regeringen. Det var dygtigt og smart gjort i den grad at kule vennerne fra august ned i et mørkt hul, og jeg synes, det var fremragende at opnå at få de konservative til at ryge med. Det var dygtigt gjort. Men hvor er det, dog uansvarligt at spille tiden på den slags taktiske manøvrer og fuldständigt tilsidesætte de enorme problemer, Danmark er plaget af. Tænke sig at lave en sådan gang lapperi! I forvejen var augustforliget et kludetæppe af ringe kvalitet. Nu kan efterhånden ingen djævel se, hvad der er klude, og hvad der er lapper på klude, og hvad det hele i grunden skal tjene til ud over at cementere et ukristeligt roderi.

Efter de seneste ugers mange teaterforestillinger her i dette hus er det vel forståeligt, hvis folk ude omkring går og griner og faktisk har fået en lede ved politikere, fordi de simpelt hen ikke fatter, hvad det er, der sker. Jeg kan se, der er en socialdemokrat, der ryster på hovedet; det glæder mig virkelig, for det er især i socialdemokratiet, man ikke kan forstå.

Regeringen og de andre partier her i folketinget må simpelt hen nu se at gå i gang med at læse Z-planen, og jeg kan til orientering med-

dele, hvis det ikke skulle være gået op for de forskellige, at den er optrykt i Fremskridt nr. 15 for 1976 på side 6 og 7. Heraf fremgår det med lysende klarhed, hvordan vi kommer ud af det mismod, den modløshed og trøstesløshed, som præger dette land. Hvorfor vil man ikke lytte til fremskridtspartiet? Nu har vi jo gang på gang, i den tid vi har været herinde, set, hvordan man har lavet kriseforlig og lappet på disse kriseforlig, og hvad er det blevet til? Det bliver værre og værre. Det er rigtigt, som hr. Christophersen sagde: vi kører længere og længere ned i grøften.

Hvorfor indser man ikke, at det er for sent at kaste brønden til, når barnet er druknet? Danmark er et barn, som er ved at drukne, fordi vi har en regering, som sejler på et skib, der er i en frygtelig havsnød, et skib, som slinger af sted, hvor kompasset snurrer hvileløst rundt uden at have en kurs. Skibet er fyldt med augustvennerne, der flakker rundt som matroser, dog må det indskydes, at hr. Jens Møller er hyret som en slap bådsmænd.

Det fremgår af en hensigtserklæring i betænkningen, at regeringen overhovedet ingen planer har om at føre dette land ud af det økonomiske uføre, vi er kommet i. Det fremgår helt klart og tydeligt, at man intet vil foretage sig efter 1. marts, man vil køre videre efter dette miskmask af et augustforlig. Det må give stof til eftertanke ude omkring i landet, at man stadig væk vil køre videre i denne virkelighedsflugt, hvor der kun tænkes i papirslugende roderiordninger uden noget som helst konstruktiv til løsning af problemerne.

Derfor angriber fremskridtspartiet regeringen og i og for sig også augustgutterne, men regeringen og socialdemokratiet er fremskridtspartiets hovedfjende, lad det være helt klart. Vi må nok indse, at vi for øjeblikket må nøjes med at befæste vores skyttegrave og stå imod det bombardement, som socialdemokratiet skyder hen over os. Men fremskridtspropperne kommer i større og større antal bagfra, parat til at sætte ind mod det misregereri, som vort land for øjeblikket er plaget af. Plaget af skattetryk og akademikerhovmod, hvor man tramper hensynsløst på noget af det mest værdifulde, vi mennesker ejer, nemlig den personlige frihed. Fremskridtspartiet vil ikke acceptere, at man i den grad træder på den personlige frihed og ustandselig prøver at umyndiggøre befolkningen. Den personlige frihed er noget dyrebart, og vi vil ikke acceptere, at re-

[Voigt.]

geringen og specielt handels- og økonomiminister i den grad tramper på den med sine socialistiske sko.

Gang på gang er vi blevet hånet, og det skyldes de andre partiers dårlige samvittighed, fordi de ved, vores politik er den rette vej op af grøften. Man har kaldt os den sorte reaktion, men hvem er den sorte reaktion? Det er arbejderne, der er træt af, at statsmagten stjæler det halve af hans løn op af posen, det er håndværkeren, købmanden og fabrikanten, der er dødhæmrende træt af, at statsmagten ustandselig ændrer forudsætningerne for, at han kan virke på en fornuftig måde og planlægge sin fremtid. Det er, fordi statsmagten og herunder den socialdemokratiske regering ustandselig med den ene tyranniske lov efter den anden prøver at kvæle det frie initiativ.

Man har blandt en stribe af ukvemsord også kaldt os nazister og fascister. Selv socialdemokrater, ja, endog også kommunister, har taget disse ord i deres mund i deres skældsord efter os. Det er skrækkeligt, at man skal være vidne til, at man kan kalde det (*Munterhed*).

Jeg kan godt forstå, at socialdemokraterne sidder og er ved at flække af grin. For hvad er det, der sker? Det er nemlig, at det, jeg står her og prøver at forklare, er, at fascisme og nazisme er det modsatte af det, fremskridtsfolk står for. Vi står for den personlige frihed, vi står for, at mennesker skal have lov at udfolde sig. Vi vil ikke være med til det, som fascisme og nazisme står for, nemlig tvang, undertrykkelse og umyndiggørelse. Det vil vi aldrig nogen sinde acceptere. Derfor var det en glædens dag her for nøjagtig 3 år siden, at fremskridtsfolk myndrede herind for at være med til at bekæmpe dette.

Endnu er jorden frossen, men som årene går, skal de frø, som vi lagde for 3 år siden, derved at fremskridtsfolk blev valgt i dette hus, nok bevirke, at disse frø vil gro frem til en vidunderskøn stor skov.

Vi er parat til at samarbejde, men ikke med socialdemokratiet – jeg håber, statsministeren hørte det, ja, jeg kan se, han nikker. Vi trækker nemlig hver sin væj, hr. statsminister. Socialdemokratiet vil statsstyring og socialisme. Det forbander vi i fremskridtspartiet. Men vi kalder på venstre og det konservative folkeparti og andre ikke-socialister. Jeg kan høre, at statsministeren også hørte dette; han sagde ja. Vi rækker hånden ud og tilbyder et samar-

bejde. Hvorfor spytter I på den hånd? Lad os dog i stedet samarbejde og bekæmpe det socialdemokrati, som ødelægger landet, fordi de ikke har en pløk forståelse af de økonomiske sammenhænge, og hvad et flertal af Danmarks befolkning ønsker. Vi bliver ikke enige om alt, men lad os dog gennemføre det, vi kan blive enige om.

Man kommer ikke uden om fremskridtspartiet, og man kan stole på fremskridtspartiet. Vi bønfaller regeringen om at gå af, så vi kan komme op af denne grøft. Lad dog andre kræfter komme til. Lad folk, der har forståelse for nytænkning, komme til, så befolkningen ikke ustandselig skal se på, hvordan vi bliver misregeret.

Min personlige mening er – og for en gangs skyld er jeg enig med hr. Thomas Nielsen – at jeg tror, vi skal have et valg, så vi kan komme ud af denne rundkørsel, hvor man ustandselig kører venstre om. Før tror jeg ikke det bliver godt at bo her i Danmark.

Svend Haugaard (RV):

Der er jo visse talere, som ikke behøver kommentarer; det skal jeg undlade.

Men det har været en ganske svær opgave at få et så omfattende og indgribende lovarbejde gennemført på den korte tid. Der har været travlhed i ministerierne og i partierne, og jeg vil gerne anerkende de embedsmænd, der med deres nattearbejde har givet os hurtige svar, anerkende ministrenes beredvillighed og hurtighed til altid at være parat til samråd og også anerkende formandens hensynsfuldhed og dog fasthed. Ellers kunne det ikke være løst. Jeg mener ikke, at der har været anvendt, lad mig sige ubegrundet arrogance.

Der er ikke fremført noget under behandlingen af lovforslaget fra partier uden for forliget eller fra organisationer, som jeg mener kunne danne grundlag for en ændring af indhold og betydning, og jer ser derfor ingen anledning til, at man ved denne anden behandling kommer med en lang række bemærkninger, som ikke direkte vedrører lovforslaget. Jeg ser heller ingen anledning til at gentage min principielle holdning fra første behandling, og jer ser især ikke nogen anledning til at se nærmere på fremskridtspartiets bidrag til ordfornyelse, uanset om det er her på talerstolen, eller det er i betænkningen.

Regeringen har stillet forslag om nogle tekniske ændringer, bl. a. med hensyn til datoen i

[Svend Haugaard.]

§ 14, som vi har fremført ønskeligheden af at få ændret. Det er vi naturligvis tilfredse med, og vi kan tiltræde de ændringsforslag, der er stillet fra regeringens side.

Vi kan modsat ikke tiltræde, men anbefaler, at man stemmer imod ændringsforslagene fra fremskridtspartiet. Hvad angår ændringsforslag nr. 1 fra fremskridtspartiet angående lejeforhøjeiser, har der været stillet spørgsmål til ministeren, og det svar, vi har fået, har klargjort, at ændringsforslaget er helt overflødigt.

Jeg synes, det er svært at forstå venstres stilling i denne sag. Man har selv henvendt sig til regeringen med ønske om pris- og lønstop, og jeg har meget svært ved at se, at noget sådant også fra venstres side kunne gøres efter helt andre linjer, end det her er sket. Jeg mener ikke, at venstre har fremført andet end det, der står i betænkningen, at det altså ikke er nok for en samlet økonomisk løsning. Det er sandsynligvis rigtigt, men lad os så se, hvad der er nok, og lad os snakke om det.

Jeg er afgjort åben for, at situationen er af en sådan art, at der er behov for, at vi lytter meget til hinanden i disse sager. Jeg synes, det er lidt negativt, at man sådan blot holder sig udenfor.

Nu sagde venstres ordfører: vi medvirker altså ikke, Vi får måske efterhånden at vide, om man undlader at stemme, eller om man stemmer imod dette forslag. Det ville undre mig meget, hvis venstre, der selv har været interesseret i pris- og lønstop, når de ikke har kunnet anføre andre vægtige ting, skulle være i stand til at stemme imod det.

For enkelte i den radikale gruppe har det været et afgørende problem, at overenskomstmæssige lønstigninger ikke kunne indregnes i priserne, og vi har derfor lagt vægt på, at det var en absolut midlertidig ordning, og på betænkningens ordlyd om, at regeringen ikke har til hensigt at forlænge loven ud over 28. februar 1977, specielt i dette tilfælde § 3.

Der er enkelte i gruppen, der selv her fra talerstolen vil gøre rede for deres synspunkter og deres betænkeligheder på dette punkt.

Jeg vil anbefale, at man stemmer for flertallets ændringsforslag og stemmer imod de øvrige fra fremskridtspartiet, og i øvrigt vil jeg stærkt anbefale, at man stemmer for lovforslaget ved tredje behandling.

Desuden vil jeg udtrykke håb om, at dette forslag må kalde på øget ansvar over for vort

samfund, især i de kredse, hvor der er et særligt behov for at kalde på ansvaret, og ingen skal være i tvivl om, at jeg tænker på de ulovlige konflikter. Vi tror ikke, at dette er et mirakelmiddel, men vi tror, det er et nødvendigt indslag mod risikoen for, at økonomien løber løtsk, inden augustforligets langtidsvirkning for alvor kan gøre sig gældende.

Gert Petersen (SF):

Jeg skal først oplyse, hvordan socialistisk folkeparti vil stemme til ændringsforslagene. Vi vil stemme imod nr. 1 og 2, vi vil stemme for nr. 3, vi vil stemme for nr. 4, stemme imod nr. 5 og stemme for nr. 6. Nr. 7 anser jeg for et rent redaktionelt ændringsforslag.

Så vil jeg godt sige med hensyn til de drøftelser og det udvalgsarbejde, vi har haft, at det for socialistisk folkeparti har haft en ganske særlig interesse at undersøge, hvad der lå i lovforslagets § 11, hvori det siges, at løngevinsten, som opnås som følge af kollektive kampskridt, der er erkendt overenskomststridige, er ugyldige. Det er jo en nydannelse i dansk lovgivning, at man udtaler sig sådan om den slags lønstigninger, som der her er tale om. Det har hidtil været et spørgsmål, som alene var overladt til det arbejdsretlige system – det kan man så mene om hvad man vil – men som i hvert fald var overladt til det, og som var holdt uden for folketinget, som folketinget ikke selv har blandet sig i.

Det er på sin vis ikke overraskende, at denne paragraf kom ind, fordi baggrunden for dette lovforslag, baggrunden for de sidste 10, 11, 12 dages hektiske politiske aktivitet er jo den, at der har været en række aktioner ude på arbejdspladserne uden hensyn til og formelt set i strid med de gældende overenskomster. Det vil sige i strid også med den overenskomst, som gennem en lov vedtaget af et flertal i dette folketing er blevet påtvunget arbejdspladserne og har været påtvunget dem lige siden marts 1975.

Det er altså i virkeligheden disse konflikter, disse aktioner, der har ført til den nuværende situation, har ført til, at folketinget nu har beskæftiget sig med noget, som man officielt kalder et prisstop, men som fortrinsvis skal være et lønstop, og det er også her, § 11 helt klart kommer ind i billedet.

Jeg vil godt sige et par ord om disse overenskomststridige aktioner, som man her er så optaget af. Det kan ikke overraske mig, som hr.

[Gert Petersen.]

Kjeld Olesen var inde på, at Landsorganisationen tager afstand fra den, det er den så at sige forpligtet til at gøre, når den accepterer det arbejdsretlige system.

Det er i og for sig mere interessant at notere, hvordan ansvarlige faglige ledere som f. eks. formanden for Dansk Metalarbejderforbund, hr. Paulus Andersen, udtaler; det er klar afstandtagen, men samtidig forståelse for en række af disse aktioner. Sådanne udtalelser er kommet flere gange fra hr. Paulus Andersen inden for den sidste tid i dagspressen – jeg tror også, der er nogle af hans kolleger, der har kritiseret ham for dem – men han er senest fremkommet med dem i Information for et par dage siden. Han udtaler forståelse for disse aktioner. Det synes jeg nok man burde mærke sig i socialdemokratiet. Der er ikke tale om, at han udtalef accept af dem, det skal jeg ikke et sekund skyde hr. Paulus Andersen i skoene; han er, med den stilling han har, og sådan som hele det faglige system og det fagretlige system er bygget op, ganske klart tvunget til at tage afstand fra dem. Men han udtaler forståelse for dem. Heri må vel ligge noget af det, som vi f. eks. fra SFs side flere gange har været inde på, når vi har drøftet disse ting her i folketinget, nemlig at man kan presse folk så hårdt, at de må gribe til og griber til en slags fortvivlelsens nødværge, en slags fortvivlelsens selvhjælp.

Det er i vid udstrækning det, som er sket her i de senere måneder. Det er denne mulighed for at gribe til et nødværge, til en fortvivlelsens selvhjælp, som folketingsflertallet vil fratage mennesker rundt omkring på arbejdspladserne ved hjælp af § 11, ja, ved hjælp af denne lovgivning i det hele taget.

Det drejer sig jo, skal man huske på, om for det første store lavtlønnede grupper: nogle af de aktioner, der har givet anledning til mest dramatik og optaget sindene og den offentlige mening mest, er netop udgået fra grupper, der er lavtlønnede, som om året tjener 60.000–65.000 kr. eller endnu mindre. Det drejer sig om store grupper, hvis lønforhold i princippet med justeringer som følge af dyrtidsregulering osv. har været fastlåst siden 1973; det var forholdsvis små ændringer, folketinget foretog i den overenskomst, som man forlængede i marts 1975 for 2 år. Og det drejer sig endelig for det tredje om mennesker, som må arbejde under lønvilkår, som de ikke selv har haft mulighed

for at influere på, da de blev fastsat, det er nemlig noget, som dette folketingsflertal har afgjort. Når vi så samtidig oplever prisstigninger på varerne, når vi oplever afgiftsstigninger, og når vi oplever stigninger i huslejerne, er der ikke noget at sige til, at man ganske som hr. Paulus Andersen må have forståelse for, at folk griber til en slags fortvivlelsens nødværge.

Man kunne imødegå den situation på flere måder, og man kunne måske imødegå den med et indgreb fra dette tings side, sådan at det ikke var nødvendigt for disse mennesker at gribe til fortvivlelsens nødværge, f. eks. ved at staten fastsatte en mindsteløn på 35 kr. i timen som det minimum, man overhovedet må arbejde for som voksen arbejder, som voksen lønmodtager i dette land. Men det drømmer man altså ikke om her i folketinget, i hvert fald ikke i flertallet; det, man derimod er i færd med, er at gøre det endnu vanskeligere for disse grupper, jeg her taler om, igennem deres egen kraft, igennem deres egen styrke at søge at forbedre de vilkår, hvorunder de skal arbejde og leve.

Jeg vil sige to ting til om disse overenskomststridige konflikter. For det første synes jeg, man bør gøre sig klart, når man i nogle kredse er så forarget over, at mennesker griber til fortvivlelsens nødværge, at det er en opofrelse for de mennesker at gøre det, en opofrelse for deres kollegers skyld, en opofrelse i solidaritetens navn. For nedlægger man arbejdet ved en overenskomststridig konflikt, mister man for det første sin dagløn – og det ved man – for det andet risikerer man – og det er sådan en 100 pct.s risiko – at man bliver idømt bod ved arbejdsretten. Det vil sige, at når man går ud i en overenskomststridig konflikt, gør man det i bevidstheden om, at det kommer til at koste, at det ikke er gratis. Ja men det burde da give anledning til en overvejelse ekstra. Når vi ser tusinder af mennesker i disse måneder gå ud i overenskomststridige konflikter og ved, at de dermed også påtager sig store økonomiske byrder, må det hænge sammen med, at de føler deres situation som ganske desperat.

En anden ting, jeg ville sige om de overenskomststridige konflikter, er, at de aldrig hidtil i Danmark er blevet anset for kriminelle; uanset om der har været tale om arbejdsnedlæggelser i henhold til overenskomst eller i strid med overenskomst, har det aldrig i Danmark været anset for en kriminel handling. Jeg ved godt, at det ikke lykkedes i 1953 at få strejkeretten

[Gert Petersen.]

knæsat i grundloven, men det har dog ikke desto mindre været sådan, at der ikke i grundloven eller i anden dansk lovgivning og straffelovgivning findes et forbud mod strejker. Dette, at lønmodtagerne havde ret til at aktionere selvstændigt for at forsvare sig eller forbedre deres arbejdsvilkår, har igennem et århundrede været betragtet som en uskreven ret og må anses for en integrerende bestanddel af det demokratiske system, der har udviklet sig herhjemme.

Derfor mener jeg, at selv om det på nuværende tidspunkt kan se ud som et forholdsvis beskedent skridt, det, man tager med § 11, er det ikke desto mindre et skæbnesvangert skridt, fordi man for første gang i en lov vedtager, at dette folketing ytrer sig om de overenskomststridige arbejdsnedlæggelser, og hvordan de skal betragtes. Vi ved jo også godt, at hvis det ikke havde været for fagbevægelsen, havde vi stået her allerede for nogle dage siden og diskuteret en lovgivning, hvor man var gået det skridt videre, hvor man havde foretaget kriminalisering.

Jeg er meget bange for, at når man siger A, vil man på et eller andet tidspunkt også sige B. Når man nu vedtager denne § 11 og det viser sig, at den nok ikke virker, vil der rejse sig krav om sanktioner i henhold til § 11, og så ved vi altså, at regeringen og socialdemokratiet her i folketinget allerede én gang principielt havde sagt ja til disse sanktioner, men at det kun var, fordi fagbevægelsen gik imellem, at det ikke blev til noget. Kan vi være sikre på det også næste gang? Eller rettere sagt: kan vi være sikre på, at når kravet om sanktioner og sanktionsbestemmelser mod arbejdsnedlæggelser vedtaget af folketinget med henblik på straffeloven rejses, så vil socialdemokratiet også til den tid rette sig efter fagbevægelsen? Kan vi være sikre på, at man så ikke i stedet vil rette sig efter de borgerlige forligspartnere, som lægger så megen vægt på disse sanktioner?

Det er blevet sagt, at § 11 ikke betyder så forfærdelig meget. Men sandheden er jo, at vi under de spørgsmål, der er stillet i udvalget, har fået at vide af regeringen og de dertil indrettede embedsmænd, de embedsmænd, som man må formode har forstand på disse sager, at både når det drejer sig om aftalelovens § 29 og § 31, som har været bragt ind i billedet, og man har sagt, herregud, § 11 betyder da ikke noget, for vi har i forvejen disse to paragraffer

i aftaleloven, i begge tilfælde er § 11 betydelig mere vidtgående og har en betydelig større rækkevidde.

Vi har også fået at vide, hvad angår de praktiske virkninger af denne § 11, at hvis en arbejdsgiver fortryder en aftale, der er indgået som følge af en strejke, der er kendt overenskomststridig, eller hvis han først på et senere tidspunkt bliver klar over, at der er vedtaget en lov om, at lønforhøjelser som følge heraf er ugyldige, så kan han standse udbetalingen af den forhøjede løn. Hvis arbejderne går til domstolene, kan disse ikke gennemføre noget krav om højere løn. Standsningen kan ikke betragtes som en misligholdelse, og hvis virksomheden erklæres konkurs eller træder i likvidation, kan lønkrav efter en sådan ugyldig aftale ikke anerkendes af boet eller af Lønmodtagernes Garantifond. Det vil betyde, at vi kan komme ud for konflikter, som bliver pådømt af arbejdsretten, men hvor man alligevel slutter med en aftale. Så slutter konflikten, arbejderne får et løntillæg, og så en uge eller 14 dage efter kommer arbejdsgiveren og siger: æh bæh, dér narrede jeg jer! Det løntillæg gælder ikke, det bliver ikke udbetalt. Vil man så få en ny konflikt? Det vil man i nogle tilfælde, men det kan også meget vel tænkes, at arbejderne i mellemtiden har tabt modet, ikke mindst fordi den første konflikt kostede dem mange penge. Det vil sige, at § 11 kan få en helt, helt reel virkning. Den kan i øvrigt få en reel virkning to veje. Den kan få en reel virkning i den retning, som jeg her omtalte, nemlig at arbejderne bliver snydt for det, som de troede de havde arbejdsgiverens underskrift på at de havde opnået. Men den kan da også have den virkning – og det synes jeg egentlig forligspartierne burde tænke på – at det bliver langt vanskeligere nu at afslutte en overenskomststridig konflikt. Hvis jeg selv var ude i en overenskomststridig konflikt og jeg vidste, at der eksisterede en sådan lovparagraf, som gjorde det muligt for arbejdsgiveren at løbe fra sin underskrift, som ellers ville blive sat på papiret, når konflikten blev afsluttet, så ville jeg have ganske stærke garantier af anden karakter, før jeg gik med til at afslutte konflikten. Mistæksomheden vil blive værre, konflikterne og i det hele taget hele klimaet på arbejdsmarkedet vil blive forringet i forhold til nu som følge af denne bestemmelse.

Det er vores opfattelse, at det lovforslag, som nu er til anden behandling, skal ses i sam-

[Gert Petersen.]

menhæng med augustforliget. Det afsnit, som vedrører prisstop for 3 måneder, og som vi under andre omstændigheder, i en anden sammenhæng, og jeg vil også sige på nogle punkter med en noget ændret ordlyd, kunne have forholdt os positive over for, har i denne sammenhæng først og fremmest til opgave at sikre, at selv tøvende arbejdsgivere virkelig vil fungere som politibetjente for augustforliget. Og derfor har man altså udstyret dem med § 11, som jeg talte om skal sætte dem i stand til bedre at spille denne rolle som politibetjent.

Man har klaget over, at vi har haft eller har en periode med såkaldt lønhamstring. Ja men hvad er det for noget? Når situationen er den, som jeg har talt om tidligere, at den nuværende overenskomst faktisk fungerer på fjerde år med nogle små justeringer og lønarbejderne så får at vide, at de næste to år skal de fortsætte under nogenlunde de samme vilkår, så må de gøre noget. Det er det, man så hånligt kalder lønhamstring. De må gøre noget, hvis de bare vil bevare den levestandard, som de er vant til, hvis de vil undgå en drastisk forringelse af den. Og det, man må imødesee som følge af augustforliget, når dets diktat træder i kraft, hvis det træder i kraft, bliver en drastisk forringelse af levestandarden. Det er altså en forsvarskamp, lønmodtagerne er ude i, og det er denne forsvarskamp, som man nu vil forhindre dem i at føre. Det er den egentlige mening med dette forslag. Det er også derfor, at det trods meget besvær har fået velsignelse af en række borgerlige partier her i denne sal.

Jeg er imidlertid overbevist om, at trods disse velsignelser vil det ikke lykkes. Augustforliget vakler, augustforliget skaver, augustforliget kan ikke overleve. Det skyldes ikke indsats herindefra, vil jeg godt sige, at augustforliget er ude i denne kritiske situation; det skyldes først og fremmest, at tryk avler modtryk, at man har presset lønmodtagerne, arbejdspladsernes mennesker, så voldsomt, at der er kommet et tidspunkt, og det er kommet nu, hvor de siger nej, og hvor lovgivningen bliver forholdsvis magtesløs.

Jeg beklager egentlig, at lovgivningen bliver forholdsvis magtesløs, for det er ikke godt for hele lovgivningen som sådan, men det er et naturligt resultat, når man prøver på, om jeg så må sige, at lovgive mod naturen, når man prøver på i den grad at trykke, at presse, de men-

nesker, af hvis indsats hele dette lands velfærd afhænger.

Derfor ser vi, også selv om det skal lykkes at klistre augustforliget sammen ved denne lejlighed, fortsat frem til en overenskomstsituation, der ikke tager hensyn til de snærende rammer, som folketinget har søgt at lægge omkring overenskomstsituationen. Vi ser frem til en overenskomstsituation, som afvikles på normal måde, og det vil sige uden indgreb fra regering og folketing, og jeg vil meget, meget indstændigt advare mod, at man går videre ad den indgrebsvej, som vi har oplevet med augustforliget, og som vi nu oplever med dette redningsforsøg for augustforliget, når vi kommer til selve overenskomstsituationen.

Det kan udløse helt uoverskuelige politiske begivenheder i dette land. Ikke fordi der er nogen, der opgejler til utilfredshed, men fordi utilfredsheden og vreden skabes herinde i denne sal af de samme partier, som ynder at kalde sig de ansvarlige.

Ninn-Hansen (KF):

Så sluttede da langvarige, besværlige og uendertiden kriseprægede forhandlinger med et oplæg til en afgørelse her den 4. december. Og den 4. december – og hvem ved, om vi når ind i den 5. december – den 4. og 5. december er jo afgørende datoer i de sidste års danske politik. Det var en 4. december, der var en valgdato, hvor vi fik det, man kaldte fornyelsen i dansk politik, en fornyelse, som, omtalte hr. Voigt før, skal have et videre omfang, en dato, hvor man udskiftede næsten halvdelen af det daværende folketing, for nu skulle man have noget nyt og bedre.

Jeg ved ikke, om nogen, der nu ser tre år tilbage, synes, at vi fik det nye og det bedre, da hr. Glistrup blev en stor mand i dansk politik. Men det er selvfølgelig noget af det, der må præge denne debat og denne afgørelse, om vi synes, at det var den rigtige fornyelse, om det er det, vi skal have i videre omfang, eller om man ønsker en lovgivning, der kan sætte tingene på plads.

Den 5. december året efter mente den daværende borgerlige regering, som vi støttede, regeringen Hartling, at det var nødvendigt at sætte tingene så stærkt op, at man måtte udskrive et valg. Vi advarede imod det dengang ud fra den betragtning, at det, hvis vi mistede den borgerlige regering, ville blive vanskeligt

[Ninn-Hansen.]

at få en ny, for så skulle man forene en række partier. Det har vist sig at være tilfældet.

Jeg ved ikke, om hr. Poul Hartling, som jeg går ud fra som givet tager ordet, har noget andet svar på dette spørgsmål i dag, for hvis der er et andet svar, vil vi gerne i min gruppe overveje det, også selv om det skulle betyde, at vi går ind i en 5. december, for det, vi står over for med forslaget her, er efter min klare opfattelse: ønsker vi i dette folketing stabilitet eller kaos?

Jeg ved godt, at man siger: et valg giver ingen løsning. Det er nu ikke altid en rigtig betragtning. Et valg er selvfølgelig en løsning, hvis befolkningen ønsker det. Og det må man erkende var tilfældet i 1973. Der var en så udbredt utilfredshed med os andre i alle partier, at et valg var naturligt, og derfor vil jeg ikke bebrejde hr. Anker Jørgensen, at han udskrev det dengang. Men er det sådan i dag, at der er et udbredt ønske i befolkningen om et valg? Hvis man læser den samlede danske presse, kan man knap nok nævne én avis, der siger til os: sørg for, at der bliver et valg, så befolkningen kan sige til.

Tilkendegivelser, som vi alle har fået kendskab til, siger det jo ikke. Jeg ved, at der er tilhængere af et valg. Hr. Voigt har ganske ret i, at der er ham selv og hr. Thomas Nielsen, men det er dog ikke så mange, og imod dette taler altså et ønske hos et stort flertal i befolkningen, tror jeg, om, at man bestiller noget i dette ting i stedet for bare at smide det hele væk og udskrive et valg. Så kan et valg give noget andet: det kan afskaffe en regering, som nogle ikke synes om, og som mit parti i hvert fald ikke har været med til at placere, og så give plads for en anden regering.

Hr. Voigt sagde, at man skulle have valget og en anden regering. Jeg går ud fra, at han selv har fulgt den debat, der har været imellem hr. Glistrup og hr. Poul Hartling i den sidste tid. Jeg ved ikke, om nogen vil hævde, at det giver grundlag for at tro i dag, at vi roligt kan gå ud til valget og så regne med sikkert, at vi får en borgerlig regering med den i spidsen, som man nu kunne aftale skulle stå i spidsen. Jeg ved ikke, om hr. Poul Hartling har en anden opfattelse end den tvivl, jeg her giver udtryk for, i retning af: nej, man kan da ikke sige, at disse forhold er ordnede. Der er vist ingen, der vil påstå, at jeg ikke selv er tilhænger af etablering af en borgerlig regering. Nogle ved, at jeg er

gået langt, og mange synes alt for langt, i retning af et forslag om, hvordan man skulle få en borgerlig ledelse her i landet. Men hvis nogen derfor kan sige: vejen er banet, vi er klar, så giver det os en overvejelse, og det er det, vi gerne vil have svar på i denne debat.

Dertil kommer ønsket om stabilitet i stedet for kaos. Vel, jeg forstår, at nogle kan have deres overvejelser om lovgivning, der har et indhold, hvor jeg godt kan se svage sider og også kan se, at man berettiget kan komme med indvendinger. Men det er en ganske midlertidig lovgivning, der ikke på nogen som helst måde kan danne paradigma for, hvordan man skal virke her i landet lovgivningsmæssigt. Men jeg kan forstå alligevel, at der er nogle, der har indvendinger. Men hvis man har den opfattelse, at man skal gå så langt som til at stemme imod, må vi have lov til, ret til og pligt til at stille spørgsmålet: hvad skal vi så sætte i stedet for? Jeg kan forstå hr. Glistrups parti, og hvis han vinder afstemningen i dag, så et flertal siger: vi smider den lovgivning væk, altså efter min mening en kaotisk tilstand, så er det hr. Glistrup, der har vundet, og så burde man næsten rejse en statue af ham med det samme – det er jo noget, man taler om i forbindelse med forskellige personer – for så er jo det anarkistiske element, der ligger i dette, noget, der skal placeres stærkt her i landet. Men hvis man ikke har den opfattelse, at man skal rejse en statue for dette, så må man i hvert fald sætte noget andet i stedet for.

Hr. Gert Petersen sagde lige før, og jeg forstår hans betragtninger: augustforliget bliver slået i stykker, hvis denne lovgivning ikke gennemføres i hvert fald, og augustforliget bliver slået i stykker udefra, det er ikke i dette ting. Det er rigtigt. Hvis vi taber denne afstemning om lovforslaget her, er det kræfter udefra, der har væltet en stabiliserende lovgivning. Altså hvis man stemmer imod, så foretrækker man ikke stabilitet, så foretrækker man en situation, som jeg kun kan se fører til noget kaotisk, men jeg lader mig gerne belære.

Dertil kommer: er det en forkert hensigt, vi har med denne lovgivning? Det mener de venstreorienterede partier, det mener hr. Glistrups parti, og derfor vil jeg tillade mig ikke at beskæftige mig mere med dem, for her er vi altså ikke på talefod.

Men der var jo to partier, der for knap 14 dage siden sagde: vi skal have løn- og prisstop her i landet. Det var venstre, og det var det

[Ninn-Hansen.]

konservative folkeparti. Og når jeg minder om, hvad venstre dengang skrev om dette punkt, så gør jeg det, fordi det er godt skrevet, og det, der står, kunne næsten indgå som en udtalelse fra fem partier i den udvalgsbetænkning, vi har afgivet. Når vi ikke kan gøre det, er det, fordi man i skrivelsen taler om et stort flertal, og vi ved ikke, om det er til stede.

Man har gjort rede for udviklingen på arbejdsmarkedet i den sidste tid og skriver så:

»På denne alvorlige baggrund er det nødvendigt at slå bremserne i og at gøre det nu. Denne opgave kan regeringen og folketinget ikke vise fra sig.

Venstre går ud fra, at regeringen straks standser konflikterne på livsvigtige områder. Venstre opfordrer regeringen til dernæst at samle et stort flertal i folketinget om gennemførelsen af et midlertidigt pris- og lønstop, der skal gælde, indtil de nye overenskomster er afsluttet. Et sådant pris- og lønstop vender sig ikke mod nogen enkelt befolkningsgruppe. Det stiller tværtimod os alle over for nødvendigheden af at give afkald på stigninger i priser og lønninger i de kommende tre måneder. Det vil forhindre, at fortsat lønhamstring gør enhver omkostningspolitik illusorisk, og det vil sikre, at de nye overenskomster kan forhandles færdige i en periode fri for stærke prisstigninger og ulovlige konflikter på arbejdsmarkedet.«

Jeg tror ikke, der er noget medlem af de fem partier, der igennem en halv snes dage har virket for at opfylde venstres tanker, der ikke kan skrive under på dette.

Der har jo været denne halve snes dage, så venstre havde haft mulighed for, hvis deres tanker adskilte sig stærkt fra vore, at fortælle, hvordan forslaget skulle være.

Der er nogle, der siger: ja men dette er ikke fuldt ud et løn- og prisstop, og det er rigtigt. Men det er mit indtryk, at det ønskede venstre heller ikke. Man ønskede ikke det fuldstændige lønstop. Man ønskede vel noget i retning af det samme, som venstre regeringen gennemførte i januar måned 1974. Man ønskede vel noget af det samme, som VKR-regeringen gennemførte i 1970 og fastholdt, ikke i 3 måneder, men i 6 måneder. Jeg mener ikke, at der på de prismæssige områder er afgørende forskelle imellem de to forslag. Jeg ved, at det kan virke hårdt, og jeg vil gerne bede handelsministeren udtale sig om, hvorvidt den administration, der kan virke

hårdt i tilfælde, hvor nogle har fået en forhøjelse og andre ikke har nået det, er en administration, der ligger på linje med den, man havde for 1974-loven. Jeg vil gerne høre, om man vil følge det samme, som man gjorde i 1974, i disse tilfælde, hvor man skal gribe ind over for en prisdannelse, der kan være forskellig i to forretninger, og hvor de pågældende ikke selv kan gøre for det.

Jeg ved også, man vil hævde, at der er for lidt lønstop. Jeg har også set i aviserne, at man siger: ja men det er arbejdsgiverne, der kommer til at bære det. Jeg er nødsaget til at spørge: ja men hvem ellers? Vi har et privatøkonomisk samfund. Det vil dog altid være arbejdsgiveren, der kommer til at stå som den part, der skal forhandle løn. Hvem ønsker man ellers det skal være? Ønsker man, at staten skal fastsætte lønningerne her i landet, så skal man bare sige til. Jeg vil regne det for uhyre farligt, og derfor må det selvfølgelig være arbejdsgiveren, der kommer til at bære ansvaret for løndannelsen. Men man kan give ham nogen bistand. Man kan give ham bistand i form af denne lovgivning, hvor man siger, at det ikke kan indregnes i priserne, og så vidt jeg har forstået henvendelserne fra en række erhvervsdrivende i den tid, der er gået siden augustforliget, er de jo gået ud på dette: augustforliget var godt nok, men I må hjælpe os til, at vi kan få styrke til at afvise kravene, så vi ikke glider. Og det er jo det, der sker med denne lovgivning.

Jeg skal ikke bruge tiden til at læse kommentarerne til lovforslagets § 11, men gøre opmærksom på den besvarelse, arbejdsministeren har givet på spørgsmål 6 i udvalget, og som jo klart viser, at også her har man fra arbejdsgiverens side fået et våben i hånd, som man kan anvende. Derfor mener jeg, dette er en opfyldelse, en generel opfyldelse, af venstres krav. Dette er en bistand til dem, der har sagt: lad os nu sørge for, at augustforliget kan holdes, ved at I hjælper til med, dels at vi ikke får flere omkostninger, dels at vi kan sige nej og ikke risikerer, at der er en hel masse andre, der går rundt og siger ja, så vi ikke kan holde vores front. Og det er jo det, der sker.

Med hensyn til omkostningerne synes jeg, man skal være opmærksom på, at selv om en arbejdsgiver kan komme til at dække noget, han er forpligtet til, som hr. Hilmar Baunsgaard sagde ved første behandling, uden at han

[Ninn-Hansen.]

kan få mulighed for at indregne det i priserne, så er tilfældet dog, at denne lovgivning betyder, at vi fritager arbejdsgiverne, virksomhederne, for en omkostning, de ellers måtte have regnet med efter de meddelelser, der er givet herindefra, nemlig en energiafgift. Dertil kommer, at efter min opfattelse – jeg beder ikke om svar på det i dag – vil denne lovgivning, stabiliserende, som den er, bevirke, at rentebyrden her i landet kan sænkes, og at den bør sænkes igennem en diskontedsættelse.

Vi kender jo ikke svaret på, om denne 4. eller 5. december skal få samme virkninger som andre tilsvarende datoer. Jeg går ud fra, at statsministeren er klar til at drage de konsekvenser, der kan være nødvendige, hvis vi i dette ting ikke får flertal for en stabiliserende politik. Det, vi andre, der på forhånd har erklæret os villige til, uanset hvor vi ellers er placeret i det politiske spektrum, at medvirke til en stabiliserende politik; forventer, er i hvert fald at få at vide forinden af dem, der ønsker at hindre denne politik: hvad vil de sætte i stedet for, økonomisk, lovgivningsmæssigt og politisk? Det ønsker vi et svar på, og det mener jeg også at partier, som vi andre opfatter som alvorligt arbejdende partier, har pligt til at give os et svar på.

Jens Møller (KrF):

Jeg skal ikke gentage alle mine begrundelser, sådan som de blev givet ved første behandling. De gik jo ud på – jeg skal sige det i korthed – at påvise, at denne lovgivning vil virke gavnligt på pris- og indkomstudviklingen frem til 1. marts og derved give augustforligets indkomstpolitiske del et godt udgangspunkt, så det virkelig kan få lejlighed til at fungere i tiden fremover, og at påvise, at alternativet til dette lovforslag faktisk er, at augustforliget mister sin betydning, og det vil jo på lidt længere sigt betyde anarki inden for dansk økonomi, og det er der dog vel ingen, der kan være tjent med.

Jeg skal også benytte denne lejlighed til at udtrykke et håb, nemlig håbet om, at partiet venstre vil gå med til dette forslag, når vi skal stemme ved tredje behandling. Vi har hørt, at partiet har mange indvendinger imod det, men jeg håber, at man alligevel vil gå med, ganske enkelt fordi en sådan bred tilslutning vil give denne lov en styrke, der automatisk vil betyde, at den vil få betydelig bedre virkning ud over

erhvervslivet, og det er jo det, der betyder noget i denne forbindelse.

Så skal jeg sige lidt om ændringsforslagene. Regeringens ændringsforslag må vi tilslutte os, men det skal ikke nægtes, at det undrede mig lidt, da jeg hørte hr. Christophersen meddele, at ændringsforslag nr. 3 ikke var i overensstemmelse med den aftale, der var indgået mellem venstre og regeringen angående boligforliget. For os i kristeligt folkeparti har det hele tiden været en betingelse for at gå med til en ny lovgivning på boligområdet, at det var i forståelse med venstre, så man ikke bagefter ville påberåbe sig, at der var brud på dette forlig. Vi må derfor forvente, at regeringens repræsentanter, når de senere kommer på talerstolen, vil opklare, hvad vi håber er en misforståelse, så vi kan få denne sag ud af verden.

Fremskridtspartiets ændringsforslag kan vi ikke tilslutte os. Det første ændringsforslag vil blot sætte noget ind i loven, som vi i forvejen ved, fordi ministeren har udtalt det i udvalget, og det er derfor ganske overflødigt.

Ifølge det andet vil man lade § 10 udgå, den paragraf, der netop skal sikre, at enkelte mennesker, enkelte familier, ikke rammes urimeligt hårdt. Det nye stk. 2 i § 10 har jeg udtalt mig om ovenfor.

Og med hensyn til det tredje ændringsforslag fra fremskridtspartiet vedrørende § 11 er det jo den eneste virkelige sikring, der er i lovforslaget, den eneste sikring for arbejdsgiverne over for pression ved overenskomststridige strejker. Hvis den bliver fjernet, prisslapper arbejdsgiverne i denne situation. Man vil så sige måske, at den virker ikke. Dertil kan jeg kun henvise til ordførerudtalelser fra SF og beslægtede partier. De kender dog arbejdsmarkedet ganske godt, og jeg har indtryk af, at de mener, den vil virke nok så kraftigt.

Kristeligt folkeparti vil altså medvirke til regeringens ændringsforslag under det forbehold, at problemerne omkring nr. 3 bliver opklaret, og vi vil ikke medvirke til fremskridtspartiets ændringsforslag, fordi vi mener, de vil udvande og ødelægge forslaget.

Til sidst vil jeg gerne gøre opmærksom på, at netop i dag er der 3 partier i dette ting, der har en slags fødselsdag, for det er i dag 3 år siden, vi for første gang kom i folketinget. Jeg håber, at denne dag, som altså for nogle af os i hvert fald er en slags festdag, må blive en dag, hvor vi kan vedtage dette lovforslag med

[Jens Møller.]

så stort et flertal som muligt, så den må blive et bevis på, at folkestyret kan fungere; selv om det er besværligt, selv om det måske koster store vanskeligheder, kan det dog fungere.

Kaj Hansen (DKP):

Jeg skal først redegøre for kommunisternes stilling til de stillede ændringsforslag.

De af fremskridtspartiet stillede ændringsforslag nr. 1 og 2 vil vi stemme imod. Det af handelsministeren stillede ændringsforslag nr. 3 kan vi tiltræde. Det af mindretallet stillede ændringsforslag nr. 4 angående § 11 vil vi stemme for, men det er ud fra begrundelser helt modsat dem, forslagsstillerne har givet udtryk for; det skal jeg komme tilbage til. Vi vil endvidere stemme imod ændringsforslag nr. 5. Vi vil gå ind for udvalgets ændringsforslag nr. 6, men så vil vi stemme imod ændringsforslag nr. 7, der går ud på at ophæve avancestoploven. Vi finder, at såvel avancestoploven som en prisstoplov kan trives side ved side, og en prisstoplov giver absolut ingen garantier for, at man ikke kan hæve avancen.

Da vi har delt ordførerskab, er der ting, som jeg ikke kommer ind på, og som vil blive taget op af den efterfølgende ordfører. Men jeg bliver nødt til at knytte et par bemærkninger til nogle af ordførerne.

Jeg lagde mærke til, at hr. Kjeld Olesen beskæftigede sig meget med fagbevægelsen og fagbevægelsens kompetente organer. Det var for så vidt en ordrig udlægning af, hvad der er kompetente forsamlinger. Var det nu for at skjule, at den fagligt mest kompetente forsamling, vi har i dette land, er LO? Skulle denne ordstrøm skjule, at fagbevægelsens øverste organ, LO, har vendt sig imod det lovforslag, som vi nu behandler?

Jeg er også nødt til at knytte et par bemærkninger til hr. Voigts udtalelser. Jeg kan forstå, at det må have været svært for fremskridtspartiet, når man taler om et stort hul i jorden, der skal stables på benene, og dybt nede fra dette hul hørte vi så hr. Voigt. Der kom også en bemærkning om, at kommunisterne karakteriserer fremskridtspartiet som fascistisk. Det er urigtigt. Det gør vi absolut ikke. Vi er klare over, at fremskridtspartiet både er et demagogisk, et reaktionært og et farligt parti, men vi karakteriserer det ikke som fascistisk. Hvis fremskridtspartiet over for offentligheden har behov for at dementere noget sådant, må det

være fremskridtspartiets egen sag.

Det må også være svært for hr. Voigt, når han vil have frø til at spire op af den frosne jord. Det er lige så urealistisk som fremskridtspartiets øvrige politik.

Jeg vil derefter gerne sige nogle ting om den prislov, som vi her behandler. Nu er det jo julemåneden, vi er gået ind i, og nu er det julevarerne og julegaverne, folk kan købe. Se, for en uges tid siden blev det jo proklameret, at der var et prisstop i anmarch, og derfor har forretningsindehaverne haft god tid til nu at regulere priserne frem til 1. december, som skulle være skæringsdatoen.

Kommunisterne er principielt ikke imod et prisstop, selvfølgelig ikke. Men det må være ud fra to forudsætninger. Den ene forudsætning er, at det løber mere end 3 måneder, således at man ikke bare i de 3 måneder opsamler nogle prisstigninger, der så bliver givet los for, så snart de 3 måneder er gået.

Den anden forudsætning er kontrollen, og det er rigtigt, at vi har i udvalget stillet og fået besvaret mange spørgsmål. Og jeg vil ikke sige andet, end at disse besvarelser, vi har fået, har været med til at klarlægge, hvor ineffektivt dette prisstop er. Lad mig nævne et eksempel. Hvad sker der med nye varer, der først dukker op i handelen efter 1. december? Svar: pris for nye varer må ansættes svarende til prisen for tidligere forhandlede varer af lignende art.

Og så, for ligesom at få klaret lidt mere op, det næste spørgsmål: hvad skal der til for, at en vare betragtes som ny? Svar: det må afgøres konkret efter forholdene i de enkelte tilfælde. Og det vil altså sige, at det er et spørgsmål, om det er hvid tråd, eller det er sort tråd, det er syet med; hvis det tidligere var syet med hvid tråd og det nu er gået over til at være syet med sort tråd eller har fået et par stikninger mere, så er det en ny vare, og så er det en ny pris.

Det er også sådan, at vi har sagt: hvor skal man føre kontrol med disse prisstigninger? Og her har vi fået lokket et svar frem, der siger: hvis man ellers kan få de kvalificerede folk, så tænker man sig en størrelsesorden på 15 prisinspektører - 15 prisinspektører! Og så tror man, at de skulle være i stand til at føre en effektiv kontrol. Det tror vi absolut ikke. Og derfor er en sådan prislov af den karakter, vi her har set, og med den korte løbetid i virkeligheden kun at stikke folk blå i øjnene.

En anden del af lovforslaget vedrører husle-

[Kaj Hansen.]

jestoppet. Det skal løbe i 3 måneder. Nu skal man jo ikke glemme, at forud for disse 3 måneder er gået mange og store huslejeforhøjelser. I de private udlejningsejendomme har man nu fået to gange huslejeforhøjelser. Først sidste år den helt store del, og hvad der i øvrigt manglede, har man fået i år.

Hvad det almenyttige byggeri angår, har de, der bor i disse lejligheder, fået pålagt en særskat. Det er endvidere sådan, at de trues af voldsomme huslejeforhøjelser på grund af bortfald af driftsstøtteordninger, på grund af aftrapningen af rentesikring, det, vi nu kalder højrentebyggerierne. Det er symptomatisk, at disse dybt alvorlige husleje problemer har forligspartierne ikke taget stilling til. Der foreligger ikke noget forslag, der foreligger ingen planer om, hvilke hensigter man har på dette område.

Og derfor må jeg sige, at skulle man sige noget positivt om det huslejestop på 3 måneder, så skulle det være, at nu kunne det medvirke til at inspirere lejerne, såvel i det private udlejningsbyggeri som i det almenyttige boligbyggeri, til en stor og stærk lejerbevægelse – og gerne understøttet af fagbevægelsen – som går ud på at få gennemført et huslejestop af betydelig længere varighed end det forslag, som vi her har set.

Og så vil jeg gerne sige: hvad er hovedårsagen til, at kommunisterne går imod dette lovforslag? Det er, at vi vender os kategorisk imod den politik, som søger at binde arbejderne, men helt freder de skattefrie millionærer, de store arbejdsfrie værdistigninger og profitterne. Og dette forslag vil end ikke mildne luften for de arbejdsløse. Tværtimod. Og det kan heller ikke forventes, at det bedrer valutastillingen. Da forslaget samtidig fjerner den sidste demokratiske ret for lønarbejdernes medbestemmelse om prisen på egen arbejdskraft og vil forhindre lønfremstød, er det helt oplagt, at vi må stemme imod et sådant forslag.

Hvad er det så i øvrigt, der er lagt op til? Det, der er lagt op til, er i virkeligheden både en politisk og en økonomisk katastrofe sidst i februar måned, hvor denne lovgivning udløber, og hvor det samtidig er sådan, at augustforligets lønramme på 2 pct. skal træde i kraft. Hvis der ikke skulle ske noget inden sidst i februar, vil der i hvert fald ske en hel del på det tidspunkt.

Knud Jespersen (DKP):

Jeg skal allerførst gøre bare et par principielle bemærkninger. Hele det lovkompleks, vi behandler, hører sammen med det fjerde indgreb i eksisterende overenskomster, dvs. det fjerde demokratiske angreb på fagbevægelsens hævdvundne rettigheder. I sin tid var der et menneske, der sikkert ærligt erklærede, at engang skulle man tale så højt om økonomisk demokrati, at det trængte ind i Arbejdsgiverforeningens lokaler, og så lagde jeg mærke til, at hr. Kjeld Olesen i dag har fundet ud af, at den måde, man skal trænge ind på, det er med 2 pct. lønforhøjelser og stor venlighed over for de lavtlønnede, men så heller ikke mere.

Jeg hører med stor interesse på en diskussion om økonomisk demokrati, når man samtidig begrænser demokratiet, på al den tale om den ansvarsfuldhed, man har, når man samtidig optræder ansvarsløst over for de arbejdsløse, på denne realpolitiske holdning, jeg henviste til under første behandling, og som hr. Kjeld Olesen ikke anfægtede, om, at dette her vil koste arbejderne ca. 5 mill. kr., at det vil virke på meget kort sigt, at det følger i kølvandet af, at man for halvandet år siden afviste et kommunistisk forslag om at stoppe huslejeforhøjelserne. Dengang kunne socialdemokratiet ikke deltage. Dengang afviste man også at give folkepensionister 10 pct. mere, men nu, hvor venstre og konservative kommer, så kan hr. Kjeld Olesen og statsministeren finde en helt ny realpolitik, en ny realpolitik, der igen fordømmer de fattige.

Jeg skal bare tage ét eksempel, eksemplet på, hvad man har i løn, når man er lavtlønnet. Det var hr. Kjeld Olesen, der tog det op. Ja, det er sikkert interessant for de lavtlønnede at høre. Hvis nu man skulle komme ud i en valgkamp, så kommer hr. Kjeld Olesen og regeringen til at føre valgkamp på, at man har gjort, hvad man kunne, for at de ikke skulle få så meget som 1 kr. mere i timen i al fald i 3 måneder.

Først forhindrede man dem i at være medbestemmende, dernæst pålagde man dem byrder, så lavede man et augustforlig, der sagde 2 pct. i fremtiden, og så holder man en tale, hvorefter man forklarer, at dette er nødvendighedens lov fremkaldt af oliearbejderne.

Når hr. Kjeld Olesen siger, han har respekt for de faglige demokratiske sammensatte forsamlinger, så vil jeg lige gøre opmærksom på,

[Knud Jespersen.]

at i formandsinitiativet var der ikke nogen, der ikke var valgt; i LOs forretningsudvalg sidder bl. a. hr. Kjeld Olesen, som ikke er valgt af én eneste fagforening; ikke ét eneste fagforeningsmedlem har været rådspurgt om, hvorvidt man kunne deltage. Det skulle lige være hr. Risgaard Knudsen, som er det andet medlem af LOs forretningsudvalg, det er da tænkeligt, og det får så være, men ikke desto mindre er det mangler på respekt for dette demokrati.

Jeg står her med Land og Folk i hånden, hvori man har en henvendelse fra Århus' fællesorganisation til statsministeren. I denne fordømmer man totalt og ubetinget, hvad det er, regeringen er i færd med at gøre. Man vender sig også imod formandsinitiativet; i modsætning til hr. Kjeld Olesen agter jeg nemlig at citere fuldstændigt. Jeg synes, vi skal diskutere ganske ærligt. Man vender sig imod denne linje. Ja men den er ikke bare kommunisternes. Kommunisterne er med, men kommunisterne har deres egen faglige politik, og denne faglige politik har man ofte stiftet bekendtskab med. Men hvad er det nu, man prøver at forklare? At LO skal man have respekt for, fordi den har en demokratisk valgt ledelse. Nu har jeg altså nævnt et par skønhedspletter. Jeg sætter også spørgsmålstejn ved, hvor demokratisk man ellers sammensætter tingene, men når man vender sig imod, må man da også argumentere. Lige så lidt som der var argumenter i holdningen vendt imod os, og hvad vi sagde under første behandling, lige så lidt er der det i afvisningen af hr. Thomas Niensens klare afstandtagen fra socialdemokratiets nye politik.

Under augustforliget sagde man: vi er nødsaget til at gøre et og andet for at skabe politisk stabilitet. Det er meget interessant, at hr. Kjeld Olesen og hr. Ninn-Hansen nu er to, der står sammen om at skabe politisk stabilitet, men samtidig appellærer hr. Ninn-Hansen til hr. Poul Hartling, om dog ikke man kunne tage fat og gøre et eller andet for at sikre, at der eventuelt var et borgerligt flertal.

Jeg forstår godt, at nogle i socialdemokratiet, der er vokset meget langt væk fra arbejderbevægelsen, meget langt væk, kan sige: dette her er vi nok nødsaget til at gøre. Men rejs hjem til Århus' fællesorganisation og fortæl dem, at det er man nødsaget til! Rejs hjem og sig, hvad 1 pct. måtte betyde for de lavtlønnede! Man regner overhovedet aldrig med disse mennesker. Jo, hvis man ser, at oliearbej-

dere strejker, så bliver de værdifulde – til 30 kr. i timen. Hvis man ser, at renovationsarbejdere stopper, så bliver de værdifulde – til 27 kr. i timen, og hvis man ser nogle rengøringsarbejdere standse, så er de værdifulde – til 24,80 kr. i timen.

Ellers tænker man kun på de lavest lønnede, når man skal forklare, at de ikke må have lov til at bruge noget, at man skal holde igen; fordi man er demokrat, realpolitiker, så kan de godt betale noget mere i husleje. Ja men det går jo bare ikke. Os kan man godt skælde ud. Man kan forvandle hele dette lands arbejderbefolkning til at være kommunister, når de protesterer. Hver eneste gang vi har stillet et forslag: gør noget for at sætte beskæftigelsen i gang, så har I sagt: vi gør alt, hvad vi kan, og vi har forstand på det. Vi har 130.000 arbejdsløse i oktober måned, og I har gjort alt, hvad I kunne. I havde altid ret, vi har altid uret. Vi vil føre en anden politik. Vi vil udvide forbruget, I vil begrænse det. Dengang vi stillede forslag om huslejestop, sagde I: det bliver slet ikke så slemt. Nu kommer I med et midlertidigt huslejestop, vel at mærke i den periode, hvor lejerne ikke skal stige, så samler man det hele sammen og forlanger det i april måned i 1977. Uden for dette hus vil man kalde det for bedrag.

I kommer med et prisstopforslag, hvor I har vendt jer uafbrudt imod, at man skulle sænke disse priser, og bliver samtidig tvunget til at anerkende, at pris- og avanceloven, I selv lavede, ikke rigtig var noget værd.

Så selve spørgsmålet om strejke. Jeg forstår, at hr. Kjeld Olesen efterhånden er fascineret af, at der er folk, der tager sig selv til rette, når man hele tiden møder overgreb, men måske skulle hr. Kjeld Olesen på denne talerstol svare på, hvad man mente, da regeringens første-mand, statsministeren, forelagde forslag, der mindede om tugthusloven. Jeg rejste spørgsmålet under første behandling, men fik intet svar.

Jeg beskylder ikke hr. Kjeld Olesen for at have forstand på fagbevægelsen og faglig politik. Sådanne beskyldninger skal det højtærede medlem aldrig høre fra min mund. Det behøver man nemlig ikke. Det kan vi helt holde op med at diskutere, fordi det kendskab stammer fra periodiske møder i LOs forretningsudvalg, hvortil han ikke er valgt. Hvorfor sagde hr. Kjeld Olesen ikke noget om, at socialdemokratiet i alt fald afviste de borgerlige partiers tanker om at lave et beredskabsværn, en beredskabsplan, eller på anden måde sætte ind?

[Knud Jespersen.]

Hvorfor? Hvorfor tillader man uimodsagt, at forligspartnerne står op og erklærer: dette her har vi gjort af hensyn til arbejdsgiverne, for ellers var de kommet til at betale? Hvorfor gør man det? Ja, jeg stiller spørgsmålet, og jeg ved, at økonomiministeren, som ellers er veltalende normalt, ikke svarer; men man kunne jo da så stille sig igen spørgsmålet: hvorfor blander man sig ikke i andre gruppers indtægtsmæssige forhold? Hvorfor er det altid de lavtlønnede? De får en kærlighedserklæring, og så får de ellers en regning.

Se, det, man skulle have gjort, var at sige fra socialdemokratiets side: vi støtter den aktivitet, der er på arbejdspladserne, vi forstår de arbejdsløse, vi forstår dem, der protesterer mod huslejeforhøjelserne, vi forstår, at folk ikke kan leve for den løn, som ikke er indgået ved en normal overenskomst, men er et resultat af et flertal, tilfældigt flertal, i folketinget. Vi forstår deres reaktioner, og derfor vil vi gerne stille – og så kunne man have stillet et grundlag op, hvorpå der enten kunne regeres eller reageres ude i det danske folk på en sådan måde, at storkapitalen forstod, at man ikke bare kan fortsætte med at plage de i forvejen mishandlede.

Desværre er tiden ikke længere. Der var grund til at tale mere om den socialdemokratiske tragedie, og at man havner på en sådan måde, at man faktisk misforstår og tror, at voldtægt er kærlighed; så meget følelse var der i den tale om det gode forlig og bevarelse af augustforliget.

Arnfast (CD):

Centrum-demokraterne har allerede ved første behandling givet udtryk for vor principielle holdning til dette lovforslag. Kortfattet kan det vel siges, at vi alle sammen er under nødvendighedens lov. Denne gang var det ikke kronens kurs, der skulle reddes, og det var ikke den fremtidige økonomi osv. Der var tale om, at vi skulle skabe et signal til arbejdsmarkedets parter om, hvordan vi ser på det herinde i tinget. Man kan sige det rent populært, at det var et spørgsmål om at slå koldt vand i blodet på de få, som ønsker en lønhamstring uden om det overenskomstmæssige system, og som er blevet støttet så kraftigt i det fra den sidste taler heroppe.

Men lad os sige det, som vi sagde det ved første behandling: at vi anerkender den måde,

regeringen har ledet forhandlingerne mellem augustforligets partier på op til dette lovforslag. Jeg understreger: mellem augustforligets partier, fordi der opstod en episode, hvor man forhandlede med folk uden for politikernes kreds, men det blev jo hurtigt afklaret, og den skuffelse vil vi så glemme.

Må jeg i samme forbindelse sige, at centrum-demokraterne vil også meget gerne anerkende den måde, regeringen respekterer sine forligspartnere på. Vi har deltaget i disse ugers forhandlinger med 3 politikere i de langvarige møder. Dette viser, at ministeriet under sådanne forhandlinger fuldt ud respekterer et lille forligsparti som de øvrige.

Det var at ønske, at andre partier – for vi har ikke haft brug for det – ville udnytte denne åbne adgang til at sende forhandlere ind i forhandlingerne, at de ville udnytte det sådan, at eventuelle særstandpunkter i deres folketingsgrupper ikke alene var repræsenteret ved forhandlingsbordet, men muligvis også blev der. Man ville kunne undgå megen frustration og ophidselse på den måde.

Da forligsresultatet skulle videre til forhandling med andre partier end forligspartierne, traf dette folketing beslutning om, at det skulle behandles i det erhvervsøkonomiske udvalg. Centrum-demokraterne har ikke plads i dette udvalg, men igen må vi anerkende – og denne gang er det jo regeringspartiet – at de så beredvilligt overlod os en plads under disse forhandlinger, så vi kunne følge den videre behandling af de forslag, der var lagt frem.

Det er vel næppe for vores blå øjnes skyld, vi får den plads, men jeg ser det som en bekræftelse på, at uanset om man kan lide centrum-demokraterne eller ej, kan man ikke komme uden om os, når der skal skabes politiske resultater, og det betragter jeg som en overordentlig realistisk vurdering også fra den socialdemokratiske gruppe.

Det var min opgave under denne lange procedure at følge disse forhandlinger, og jeg vil sige, at de har ikke været nytteløse.

Der er kommet nogle ændringsforslag fra handelsministeren, og jeg kan meddele den højtærede handelsminister, at gruppen vil stemme for disse fire forslag. Jeg ved ikke, om der falder en lettelsens sten, men der er situationer, hvor man er glad for enhver tilkendegivelse af, at der ikke er uro.

Der har været megen spørgelyst fra de partier, der ikke er repræsenteret i forligskredsen.

[Arnfast.]

Men jeg må sige, at når jeg ser resultatet, der er kommet frem i betænkningen, så forekommer det noget pauvert, og jeg kan kun her sammenfattende sige, at vi vil ikke stemme for de ændringsforslag, der er stillet af fremskridtspartiet. Men igen her må jeg sige, at det havde da været godt, om de øvrige partier, der har flere pladser i det erhvervsøkonomiske udvalg, havde ladet sig repræsentere af eventuelt flere fløje i deres partier, så havde vi igen været stillet noget lettere i arbejdet og havde haft lettere ved at afgive en betænkning, som ville give denne debat et mere roligt forløb.

Men det er nu historie. Vi skal se frem, der er stadig væk mange uløste opgaver, ikke mindst arbejdsløshedsbekæmpelsen. Vi kan beklage, at disse forhandlinger f. eks. har hindret en afgørelse eller i hvert fald en afgørende forhandling omkring forsvaret. Nu må vi prøve at skabe os tid til at få også disse forhandlinger afsluttet. Efter at olieafgifterne på grund af prisbindingerne ikke er aktuelle i dette finansår, vil der være mulighed for, at vi nu kan tage fat på dette langt alvorligere problem. Vi er stadig i arbejdstøjet, og vi er parat til at forhandle, også efter at folketingset på denne dag har slået koldt vand i blodet.

Erhard Jakobsen (CD):

I tilslutning til hr. Arnfasts bemærkninger vil jeg gerne sige et par ord om baggrunden for forslaget og om det, forslaget indebærer.

Jeg synes, der er grund til at trække op, hvad man med rimelighed kan stille af forventninger til det, vi er i færd med at lave her. Det er jo, som om man igen skal høre, at dette kan ikke løse Danmarks problemer. Men det er der da ingen der har drømt om. Man skal i hvert fald være ualmindelig uvidende om politiske og økonomiske forhold, hvis man tror, at Danmarks problemer er så enkle og så få, at man med nogle få paragraffer kan klare det i folketingset. Det kan ikke siges tit nok til offentligheden, at denne forestilling, der er ved at danne sig, om, at man bare kan lave en indkomstpoltik, så klarer man det, og vil man ikke det, så klarer man det ikke, ikke er rigtig. Selve ordet indkomstpoltik er jo fuldstændig vildledende. Det lyder, idet politik jo er noget, folketingset laver, som om vi herinde kunne bestemme, hvad indkomsterne i befolkningen skal være. Det kan vi jo overhovedet ikke. Det er en komplet misforståelse. Indkomster i befolk-

ningen opstår dels for lønmodtagerne ved hundredtusinder af private aftaler, som vi ikke kan bestemme over og ikke kan kontrollere, dels gennem et stort, stort antal priser, avancer, fortjenester, tab osv. Alt det har folketingset næsten ingen indflydelse på og bør ikke have det, hvis man ønsker at opretholde det privatkapitalistiske system, og det gør vel 90 pct. af befolkningen, hvis de fik tænkt sig om og fik lejlighed til at tage stilling til det.

Vort andet store problem, og dér, hvor slagordene hele tiden løber, er, at arbejdsløsheden skal bekæmpes. Ja men hvorfor vil man ikke sige rent ud til befolkningen, at jo mere vi bringer arbejdsløsheden ned, jo mere vi bringer beskæftigelsen i vejret her i landet, desto større bliver vort valutaunderskud? Og omvendt angriber man os for, at det store valutaunderskud er der. Ja men forstår man da ikke, at hvis vi effektivt skal bekæmpe det store valutaunderskud, så sætter vi arbejdsløsheden i vejret? Den knibe er enhver regering i, og her gælder ingen kunstgreb, hverken den ene eller den anden løn- og prisordning, ej heller en skattelettelse. Det ville være som benzín på bålet i den givne situation.

Det er på den baggrund, jeg synes, at den holdning, som partiet venstre øjensynlig vil tage, er helt uforståelig. Det er mig ganske ufatteligt, at venstre ikke realistisk erkender, at det, der ligger her på bordet med augustforliget og så den opstramning, der nu finder sted, er mindst lige så meget som det, venstre nogen sinde havde kunnet opnå ved sit forslag i 1973 om pris- og lønpause. Jeg siger: mindst lige så meget. Jeg tror, det er mere, når jeg betænker folketingsets sammensætning dengang, når jeg betænker, at venstre ikke ville have fået socialdemokratiet med og derfor ville have mødt tifold protest ude fra arbejdspladserne. Derfor burde venstre realistisk erkende, at det forslag, der ligger her, er mindst lige så meget og måske mere, end Hartlingregeringen selv kunne have opnået i sin tid. Hvis venstres medlemmer derfor i dag stemmer imod dette forslag, ja, så fremtræder med næsten uhyggelig tydelighed forståelsen af, at hele Hartlingregeringens såkaldte helhedsplan var et valgnummer, det var noget, der kun skulle bruges til at agitere på, det var noget, man ikke ville arbejde for; for ville man arbejde for det dengang, hvor landets situation var bedre end nu, hvor i alverden tør man så forsvare ikke at støtte ethvert lille skridt – og dette er oven i

[Erhard Jakobsen.]

købet et stort skridt – i samme retning?

Men venstre har jo tid til at besinde sig. Hr. Christophersens bemærkning om, at man ikke kunne medvirke, har man jo lov til at opfatte positivt, det håber jeg i hvert fald, ikke mindst på baggrund af, at den situation, som vi havde, da regeringen i nogle timer lige mistede besindelsen, jo viste, at vi lige pludselig kan stå i den situation, at vi skal se os om efter en ny regering, en ny leder af en regering, et nyt parti. At venstre dér kommer på tale for langt de fleste af os, er ingen i tvivl om, men så skal man også være klar over, at det forpligter venstre til i opposition at vise, at man er voksen nok til at tage et ansvar og ikke skal høste billige stemmer på at stå udenfor og sige noget, der er populært, men bare ikke er realistisk.

Jeg har ikke længe glædet mig så meget over en tale fra SF, som jeg i dag glædede mig over hr. Gert Petersens tale. Med lysende klarhed fremstillede hr. Gert Petersen, at man ikke bare overfladisk skulle kigge på § 11, som den hedder i det faglige sprog. Denne bestemmelse om ugyldighed er naturligvis ikke kommet ind tilfældigt, og fordi man skulle snakke uden om den. Den er kommet ind som en bevidst bestræbelse fra nogles side. Jeg skal ikke fralægge centrum-demokraterne medansvar for det; vi ønsker, at man i ramme alvor herhjemme begynder at diskutere: kan man ubetinget opretholde retten til at lave strejker og sige, at de er lovlige under alle forhold, i alle situationer? At man har kunnet det i årtier, sådan som samfundet dengang så ud, at man kunne det efter det septemberforlig, parterne lavede i 1890'erne, kan jeg forstå, men ikke, at man kan det i vort ømtålige samfund, hvor nogle små grupper ligefrem praler af, at de 10–20–30 mennesker er i stand til at lamme alle de øvrige, som om det ikke var noget, vi alle sammen kunne sige. Tænk engang, hvis dette ting gik hjem i 2 måneder! Jeg ved nok, at nogle ville synes, det var herligt, men der ville ikke gå 14 dage, før nogle opdagede, at det hele gik i stå. Der er masser af mennesker her i landet, der, hvis de er hensynsløse nok, skruppelløse nok, ved at forlade deres vigtige poster kan sætte hundredtusinder af mennesker i besvær. Derfor skal folk ikke ligefrem roses for, at de er parat til at gøre noget sådant.

Så kalder man det solidaritet, fordi de prøver at skrabe noget til sig på andres, og herunder mange lavtlønnedes, bekostning. Dér er det

på tide – men det er ikke med i denne forhandling, og det er ikke med i dette lovforslag – at vi for alvor overvejer, om situationen stadig er sådan, at selv livsvigtige samfundsinteresser kan sættes over styr af nogle ganske få mennesker, og at man ikke engang har lov til at sige, at det er ulovligt. Man må ikke kriminalisere de stakler, der gør sådan noget. Det er vist på tide, vi kommer til at tænke samfundsmæssigt og i nye baner og ikke bare i de gamle baner. Dér har hr. Gert Petersen den rigtige fornemmelse. Det, der nu begyndes på med § 11, betragter vi i hvert fald som det første skridt på vejen til at undersøge, om man kan rende rundt med gamle fordomme og gamle opfattelser i hovedet, om ikke man skal tænke nyt. De partier, der vil kalde sig borgerlige, skulle tænke meget over, om de har råd til og om de sagligt kan gøre det, at de afviser, at man her går et skridt i en retning, som de måske i første række skulle synes var rigtig.

Der er meget i det, der er foregået her, som vil få betydning for fremtiden. Det vil det, hvad enten det – hvad jeg ikke håber – ender i et valg, eller det betyder, at vi styrket kan gå i gang med at løse opgaver, som selvfølgelig kræver endnu mere af os end det, vi har stået over for i denne situation.

Wilhelm (VS):

Da VS ikke har haft lejlighed til at tilkendegive sig i betænkningen, skal jeg først redegøre for vores holdning til dette i store træk.

Vi finder, at kapitel 1 om det såkaldte prisstop og kapitel 3 om lønstop er så belastende, at det for os er tilstrækkeligt til klart at være imod hele forslaget. Kapitel 2 om huslejestop vil vi kunne støtte, og hvis det kommer til separat afstemning – det vil vi ikke tage initiativ til, for det er sådan set nok at sige det – vil vi kunne stemme for det. Det skyldes dog, det vil jeg pointere, at det allerede er klart, at dette på ingen måde kan blive afgørende for, om lovforslaget som helhed går igennem, og dermed, om augustforliget stadig væk består. Hvis vores afstemning om huslejeafsnittet i dette lovforslag kunne få en sådan betydning, så ville vi i kampen mod augustforliget også stemme imod dette huslejeafsnit.

Begrundelsen for vores modstand mod kapitel 1 om det såkaldte prisstop er især, at der her er tale om en mere skjult måde at forsøge at lave en mekanisme på, der i virkeligheden

[Wilhelm.]

bygger på et lønstop. Selve bestemmelserne om prisstoppet er nok så værdiløse, når det drejer sig om at standse prisstigninger. Det har vist sig med de tidligere love, og som vi har betragtet som illusionsnumre, og som vi ikke har villet være med til at støtte og ligefrem har måttet stemme imod på grund af den karakter af illusion, der var over dem, nemlig pris- og avancestoplovene både fra 1975 og fra 1976, at det ikke har kunnet lade sig gøre. Regeringen har nu selv erkendt, at de ikke duede, og i bemærkningerne motiveret deres afskaffelse med, at de i virkeligheden ikke var særlig effektive.

Der er ingen grund til at tro, at det lovforslag, der her er tale om, bliver vægtigere med hensyn til prisstop, undtagen for ét eneste områdes vedkommende, nemlig med hensyn til lønningernes indregning i priserne. Der kan det måske få betydning, og det er også klart det, der er hensigten. Der er praktisk taget ikke andre udgiftsstigninger, som man ikke alligevel bliver i stand til at indregne i priserne, og der er i hvert fald ikke nogen som helst realistisk kontrolmulighed, der kan forhindre det.

Dertil kommer, at hensigterne er klart demonstreret ved, at man, to dage før man vil lade dette lovforslag med et såkaldt prisstop træde i kraft, åbner op for prisstigninger på mælkekonsumvarer til 500 mill. kr. på årsbasis. Man vidste, at man havde dette i gryden, da man gav grønt lys for disse stigninger til landbruget som følge af devalueringen af den grønne krone. Det er højst tvivlsomt, om de stigninger nåede at slå igennem i detailleret ved skiltning med de faktiske udsalgspriser den 1. december, som er gjort til skæringsdato her, men alligevel har vi fået det svar fra handelsministeriet, at de gælder. Det synes jeg klart demonstrerer, hvad hensigten er med disse ting. Man vidste, at lovforslaget var under opsejling. Man vidste, at det ville slå igennem. Der er ingen dækning for det. Nu standser man lønninger, man foregiver at standse priser, men på falderebet gav man los for denne stigning på de 500 mill. kr. At hensigten er lønstoppet, fremgår jo tydeligt af § 3.

En anden ting, der viser, hvor meget man egentlig har interesseret sig for et reelt prisstop, er jo, at man i tolv dage forinden har fortalt befolkningen, at man sad seriøst og forhandlede, først om den ene variant og så om den anden variant af et såkaldt prisstop. Man har heller ikke gjort noget som helst for at give

det tilbagevirkende kraft fra det tidspunkt, hvor man begyndte at fortælle befolkningen, og især altså dem, som fastsætter priser, at dette var under opsejling.

Dette er så meget mere pudsigt, som man, da man fra den modsatte side af salen spurgte, hvordan det dog kunne være, at man lod prisstoppet have gyldighed fra den 1. december og ikke fra den 2. december, da lovforslaget blev fremsat, fik til svar fra handelsministeriet, at ellers ville hensigten med lovforslaget jo ikke ske fyldest. Men når vi andre så kommer og spørger: ja men hvad så, er det ikke forpasset, når man faktisk tolv dage forinden har meddelt, at dette var undervejs i en eller anden form? – så får man at vide: nå ja, det er da højst tænkeligt, at det har givet anledning til nogle prisstigninger, men man kan jo håbe på, at det i den resterende del af 3 måneders perioden vil blive dæmpet noget.

Modstanden mod kapitel 3, som selvfølgelig for os er det helt afgørende, skyldes adskillige ting. Hvis man troede på lovforslagets titel, så står der jo dér noget om stop for indkomststigninger, men når man skal til at se på realiteterne i kapitel 3, som burde handle om disse ting, så er der én eneste paragraf, og den drejer sig om én eneste form for indkomst, og det er lønninger. Intet andet.

Man kunne man jo foregive, at man havde gemt det andre steder. Når vi så spørger – vi fik jo intet svar forleden, da vi havde det til første behandling og vi også spurgte om nogle af disse ting – som vi gjorde fra VS' side under udvalgsarbejdet, hvad der er gjort i denne periode for at forhindre de indkomststigninger, som foregår i kraft af rentestigninger, af kursgevinster, af jordprisstigninger, af udstykning af ejerlejligheder, af inflationsgevinster på fast ejendom og af produktivitetstigninger, for bare at nævne nogle eksempler, så får vi svaret tilbage: der er ikke i lovforslaget fastsat bestemmelser, der særlig tager sigte på indkomststigninger af den under a-f omtalte art. Der er intet tilbage, der giver dækning for det, der står i overskriften, nemlig at dette skulle være et indkomststop. Det gælder kun for lønningerne og så det, man påstår kan være en bivirkning af det totalt hule prisstop i kapitel 1.

En anden væsentlig grund til at være imod kapitel 3, lønstopafsnittet, er udvidelsen af ugyldig- eller ulovliggørelsen – hvilket ord man nu vælger – af faglige kampskridt. Det har været diskuteret en del, og det har væ-

[Wilhelm.]

ret belyst en del, bl. a. fordi det var i fremskridtspartiets interesse at påstå og søge at bevise, at der ikke var noget som helst ændret ved retsstillingen. Men der er kommet side op og side ned fra arbejdsministeriet, der argumenterer stærkt for, at der er ændret ved retsstillingen, at denne § 11 med dens ugyldighedsbestemmelse går langt, langt videre end aftalelovens § 29, som fremskridtspartiet hævdede indeholdt det samme, men som i øvrigt aldrig har været anvendt til disse ting. For blot at nævne konklusionen i disse sider op og sider ned, dokumentationen for, at man er gået videre, så lyder den:

»Det kan herefter konstateres, at forslaget § 11 i praksis vil få et langt bredere anvendelsesområde end aftalelovens § 29.«

Altså ingen tvivl om den ting, at man med § 11 på et bredt anvendelsesområde har ændret den retsstilling, der var med hensyn til kampe på arbejdsmarkedet.

Det er jo ikke et ligegyldigt område, der her er taget ind. Man vil vide det, hvis man har en smule kendskab til, hvad der foregår under disse arbejdskampe, der her tænkes inddraget. Det er jo en forholdsvis typisk situation, at lønarbejderne for overhovedet at få de løfter igennem, som de fik ved en overenskomstindgåelse eller ved de traktater og andre forpligtelser, som er underskrevet, når arbejdsgiverne er genstridige, som de var i oliechaufførernes konflikt, og nægter at sætte sig til det forhandlingsbord, som de er forpligtet til at sætte sig til for overhovedet at få overenskomstløfterne indfriet, f. eks. med hensyn til ligeløn, er nødt til at ty til det, der i denne tekniske sprogbrug hedder overenskomststridige kampskridt. Da vi fra VS' side spurgte under udvalgsarbejdet: hvad med sådan et tilfælde, som man ved forekommer i tusindvis, hvor man for at få de ting, der er lovet i overenskomsten, igennem er nødt til at ty til disse midler, fordi den anden part ikke vil gøre det, den er forpligtet til, og man dér opnår en lønforbedring, f. eks. opfyldelse af ligelønskravet og ligelønsløftet, er det så også ugyldigt? Ja, så fik vi i første omgang at vide fra dette arbejdsministerium, som åbenbart er totalt blottet for kendskab til, hvordan det foregår ude i virkeligheden, at sådan en situation var principielt utænkelig. Sådan en situation forekom simpelt hen ikke i den eksisterende virkelighed. Da vi så måtte gøre opmærksom på, at det gjorde den altså faktisk i masser af

tilfælde, så fik vi svaret tilbage, at også opfyldelsen af sådanne retmæssige krav vil være ugyldig efter lovforslagets § 11. Også opfyldelsen af sådanne retmæssige krav skal altså nu være ugyldig.

Vi takker for det oplysningsarbejde, vi selv har bidraget til her, men som vi altså har fået svarene på. Vi vidste det godt i forvejen. Det passer ikke, når man siger, at man ikke har ændret retsstillingen. Det fremgår klart og tydeligt, at det har man.

Den mekanisme, som her har været bragt i anvendelse i hundreder og i tusinder af tilfælde i kampene på arbejdsmarkedet, er jo ikke nogen uvæsentlig mekanisme. Der findes ingen opgørelse over det, men jeg tror ikke, det vil være helt forkert at sige, at det er den mekanisme, der ligger bag en meget væsentlig del overhovedet af den lønudvikling, som ligger ud over den automatiske dyrtidsregulering. Jeg siger ikke bare den lønudvikling, som kunne kaldes reallønsudviklingen, for vi ved jo, at der skal en del lønudvikling til ud over den automatiske dyrtidsregulering, før man overhovedet kan komme op på noget, der hedder reallønsudvikling, med den underdækning, der er i dyrtidsportionerne. Det skulle ikke undre mig spor, om den mekanisme, man her ugyldiggør, er hovedmekanismen bag den faktiske reallønsudvikling i de sidste 20 år. Den er nu, også i tilfælde af, at det er retmæssige krav, som der står i svaret her, ugyldig efter lovforslagets § 11. Her er jeg enig med hr. Gert Petersen, som sagde, at det er det skrappeste hidtil, man har lavet over for lønarbejdernes mulighed for at tilkæmpe sig lønforbedringer.

Jeg vil godt tilføje, som jeg gjorde forleden, at selvfølgelig vil denne form for aktioner alligevel fortsætte, og selvfølgelig skal de fortsætte. Jeg vil også godt nævne endnu en gang, hvad mekanismen må være for de lønarbejdere, der går ud i de aktioner. Da § 11 kun gælder i tilfælde af, at arbejdsretten har kendt det pågældende skridt overenskomststridigt, så drejer det sig selvfølgelig om – og hvis man er stærk nok til at vinde en lønkamp, så kan man også dette andet, som nu er nødvendigt – at tvinge sin arbejdsgiver til ikke at indbringe den pågældende sag for arbejdsretten. Så er § 11 det samme værd som det papir, den er skrevet på. Hvis sagen i øvrigt er indbragt for arbejdsretten, så må man selvfølgelig køre det igen på den måde, at man siger: o. k., så

[Wilhelm.]

standse det, uden at der var lønforbedring, men det kan ikke forhindre, at man dagen efter fredeligt med sin arbejdsgiver ved et ikke-overenskomststridigt skridt aftaler den lønforbedring, man i øvrigt har kæmpet for. Det må selvfølgelig være fremgangsmåden efter den tilsidesættelse af de hidtidige retsprincipper, som flertallet nu søger at få igennem med § 11.

Hr. Kjeld Olesen sagde, at hensigten med hele dette forslag var at få folk i arbejde. Ja, for en gangs skyld kan jeg tilslutte mig den udtalelse, hr. Kjeld Olesen har fremsat, jeg ved ikke hvor mange gange i det sidste par år. Men dem, man skal have i arbejde med dette forslag, det er vel at mærke ikke de 140.000 arbejdsløse, det er derimod de ganske få, der i desperate situationer siger: nej, nu kan det være nok! Til den løn og under de vilkår vil vi hellere miste vores løn i nogen tid for at gå ud i en faglig aktion og prøve at tilkæmpe os nogle rettigheder. Det er dem, dette lovforslag tilstræber at få i arbejde. Der er ikke en tøddel i dette lovforslag, der tilstræber at få de 140.000 arbejdsløse i arbejde.

Om kapitel 2 om huslejerne, som vi altså kan gå ind for, hvis det kommer til isoleret afstemning, da det alligevel ikke bliver afgørende for hele lovforslagets vedtagelse, vil jeg sige, at som forslaget blev lagt frem forleden, forudsatte det, at der skete en ændring i lov om boligbyggeri, således at rentesikringen blev udbetalt kvartalsvis. Dette skulle have været permanent, det fremgik klart af svaret forleden nat fra boligministeriet. Det ville have betydet en permanent likviditetsforøgelse for boligselskaberne på ca. 100 mill. kr., eller omregnet til årlig indtægt en renteindtægt på en 12-15 mill. kr., alt efter hvilket renteniveau man nu opererer med. Det ville vi have støttet. Det havde ikke haft noget direkte med dette lovforslag at gøre, for det skulle være en særlig ændring af lov om boligbyggeri. Det ville vi have støttet, og jeg vil næsten tro, at de øvrige venstrefløjspartier ville have støttet det.

Men hvad nu? Da venstre slog sig i tøjret, bliver det lavet om, og så kommer der nu en forklaring om, at til afklaring af aftalens omfang stilles der et ændringsforslag. Det er ikke til nogen som helst afklaring. Det er til ændring af aftalen. Det er til forringelse på dette punkt, man kommer med dette ændringsforslag, hvorefter den kvartalsvis udbetalte rentesikring ikke længere skal være permanent, men

kun skal gælde i det første halve år. Det er en forringelse af dette forslag, og den forringelse kommer igennem, til trods for at der ville have været et flertal på 111 mandater i denne sal for bestemmelsen. Man må gå ud fra, at de partier, der stod bag forligsskitsen, ville have stemt for det, der stod i forgårs, og som sagt ville vi have støttet det, og jeg tror, man kan regne med, at de to andre venstrefløjspartier også ville have støttet det. Der ville altså have været et flertal på 111 mandater for denne ordning. Men her har vi en af konsekvenserne af socialdemokratiets forlig. Et mindretal dér påberåber sig forliget, og straks lader man hånt om et flertal for den lille bitte forbedring til de sociale boligselskaber og siger, at så falder det, selv om der er 111 stemmer for det.

En anden ting, der belyser socialdemokratiets forligspolitik og forligsafhængighed, er det, der er sket med boligsikringsordningen. Statsministeren har udtalt alle vide vegne, at ind i det her gik, at man klarede boligsikringen for januar og februar og håbede at finde en permanent løsning. Jeg må endnu en gang sige, at det er direkte usandt, at man har klaret det i denne forbindelse. Det er direkte usandt. Det ville ikke være klaret med dette forlig, og det ville ikke være klaret med den side af salen, og når boligsikringen bliver reddet i januar og i februar, så skyldes det alene støtten fra venstrefløjspartierne. Det var et enkelt lille sted, som var undtaget fra boligforliget, og derfor kan det lade sig gøre.

Disse to ting tilsammen viser fantastisk tydeligt, hvordan det ligger med socialdemokratiets forligspolitik.

Vi vil vedrørende de ændringsforslag, der er stillet, stemme i overensstemmelse med de vurderinger, jeg har givet af det her. Det betyder, at vi vil stemme nej til de to forringelser, der er foreslået i huslejeafsnittet, og ja til fjernelser af § 11 om ugyldiggørelse af visse lønforbedringer.

Vi ville som sagt stemme for kapitel 2 om huslejen isoleret, hvis afstemningen kom, men det er nødvendigt at præcisere, at selv det ville vi ikke have gjort, hvis dette og dermed augustforliget afhang af det. Men det ved jo enhver at det ikke gør. Når vi ikke ville have været med til det, hvis hele forliget afhang af det, så hænger det sammen med, at jeg, som også hr. Gert Petersen var, er af den opfattelse, at dette hænger nøje sammen med augustforliget og i sig selv er det hidtil skrappe-

[Wilhelm.]

ste, der er lavet. Derfor kan det undre så meget mere, at man i Minavisen i dag kan læse om SFs drøftelser i går aftes:

»For SF var problemet, om man skulle stemme imod eller undlade at stemme. Der var fortalere for begge udveje i SF-gruppen, men så vidt det kunne skønnes fredag aften, var et flertal indstillet på at stemme imod.«

Nu nævnte hr. Gert Petersen ikke, hvordan SF ville stemme om disse ting, og jeg synes da, det kunne være nyttigt nok at få det at vide. Jeg finder, at det ville være fuldstændig fantastisk, hvis der var medlemmer af SFs gruppe, som ville undlade at stemme, vel vidende, at det i en given situation kunne blive det, der redede augustforliget.

Vi er enige i, når vi taler udadtil, at augustforliget skal væltes. Jeg er også enig med hr. Gert Petersen, når han sagde i dag og også sagde forleden, at augustforliget ikke væltes herinde. Det væltes ved lønarbejdernes aktive kamp udenfor. Men alligevel, dette både-og, at man kan proklamere: vælt augustforliget, når man retter udtalelser til arbejdspladserne, og så samtidig vil være med til noget, der stabiliserer augustforliget herinde, burde være mere, end selv den mest slatne larsenisme kan strækkes til.

Hilmar Baunsgaard (RV):

Jeg føler, det kan være gavnligt endnu en gang at minde om det, der var den direkte årsag til, at man her i folketinget har følt sig, og at regeringen har følt sig foranlediget til at gribe ind med en lovgivning af den art, vi her behandler. Den direkte årsag var de ulovlige konflikter, de følger, de fik, og vel også og ikke mindst de følger, man frygtede de kunne få for befolkningen, for det danske samfund.

Jeg skal selvsagt ikke her gentage min tale fra første behandling. Jeg skal nøjes med at slå fast, at det fortsat er min opfattelse, at der i lovforslaget, som det nu foreligger, ikke findes én eneste sanktion imod de ansvarlige for de ulovlige konflikter, men at derimod de virksomheder, som skal adlyde loven om overenskomstsmæssige lønstigninger, lider tab ved et påbud om, at disse lønstigninger ikke må indregnes i priserne.

Noget tilsvarende har været gjort før. Men der er for mig den afgørende forskel, at det er folketinget selv, der denne gang har lovgivet om de gældende overenskomster. Som jeg gav

udtryk for ved første behandling, finder jeg dette overordentlig betænkeligt. Det er betænkeligt, at folketinget ikke behandler alle parterens i administrationen af sine egne love. Det er fremført, at dette ikke er et entydigt juridisk spørgsmål. Det er muligt. Men for mig er det lige så væsentligt, om det kan anses for politisk-moralsk forsvarligt.

Det har selvsagt ikke undgået min opmærksomhed, at min holdning har givet anledning til megen diskussion. Interessant har det været, at diskussionen aldeles har været domineret af problemet omkring min stemmeafgivning, men kun i meget beskedent omfang har der været gjort forsøg på en bedømmelse af mine synspunkter. Jeg skal prøve at give mine principielle synspunkter et videre perspektiv end de helt døgnaktuelle.

Overalt i den vestlige verden gøres der i disse år forsøg på at føre indkomstpolitik. Organisationerne går imod alle vegne. Yderliggående partier går imod alle vegne. I England kostede dette forsøg på et indkomstpolitisk indgreb en konservativ regering livet og kostede senere partiformanden hans stilling. Siden da har en Labourregering forgæves forsøgt at få en indkomstpolitik op at stå.

Det er ingen let sag, det ved alle, hverken at etablere eller at gennemføre en indkomstpolitik. Til trods for alt dette er det min sikre overbevisning, at indkomstpolitik i fremtiden vil være et væsentligt indhold i den økonomiske politik både her og andre steder. Noget, som vi måske ikke har tænkt på i disse dage, men som jeg tror det er nødvendigt at tænke på, er, at Danmark nu står ved grundlæggelsen af en indkomstpolitisk linje. Derfor er det så afgørende, at vi ikke fra starten skaber præcedens for uligheder i lovgivningen over for befolkningsgrupper. Også i det videre perspektiv må jeg derfor anse det for betænkeligt, at man ikke alene diskriminerer virksomhederne, men reelt lader dem betale, fordi andre skabte uro.

De fleste har formentlig lige så vel som jeg en erindring om, hvordan vi morede os, første gang vi i skolen lærte Wessels historie om smeden og bageren. Hvor har vi moret os over den, for Wessels humor er jo ikke til at stå for. Men alvoren bag dette, at man fører bageren væk for at henrette ham i stedet for smeden, alvoren bag Wessels satire, hvor tit har vi tænkt på den? Ikke ret tit, for alvoren er jo ubehagelig.

Se, jeg er meget ked af, at udvalget i sin behandling af lovforslaget ikke har taget hensyn

[Hilmar Baunsgaard.]

til de synspunkter, jeg fremførte ved første behandling. Det er vel ikke første gang, jeg er ude for det, og det er noget ofte konstateret, at sådan går det, når enkeltmedlemmer har afvigende opfattelser, så også det må jeg tage til efterretning.

Jeg skal til slut blot sige, at jeg også har bemærket, at statsministeren til forskellige aviser har afgivet udtalelser, der angriber mig for min holdning. Nu skal jeg afstå fra polemik med statsministeren ved denne lejlighed og nøjes med at sige, at jeg erkender, at der er en højst aktuell politisk situation at tage hensyn til. Det er en afvejning af hensyn, som jeg her har gjort rede for det, til de synspunkter, jeg har, og til den aktuelle politiske situation. I mine overvejelser har jeg følt mig forpligtet af afvejningen af disse to hensyn.

Henning Philipsen (SF):

Jeg vil gerne i mit indlæg beskæftige mig med det, der hedder § 11 i dette lovforslag, som vi nu behandler, og det dermed forbundne ændringsforslag, som er stillet af fremskridtspartiet.

Jeg vil godt tillade mig at sige, at den argumentation, som hr. Voigt brugte, synes jeg skulle placeres dér, hvor den hører hjemme. Hvis man overhovedet kan kalde det argumentation, så påkalder den sig efter min mening snarere ynk end interesse. Mig forekommer det at være rimeligt, at jeg gentager, hvad jeg tidligere har sagt, at det åbenbart ikke kun er på selvangivelse og skattebillet, hr. Glistrup omgiver sig med nuller.

Men når det er sagt, så vil jeg gerne føje til, at det jo er ejendommeligt, at man i en argumentation for den måde, hvorpå man nu ville have § 11 fjernet i dette lovforslag, anvender en sprogbug, som ingen andre partier har anvendt herinde. Og så kommer man bagefter, som man har gjort det så ofte før, og opstiller sig som mimoser og siger: nu er der ingen, der vil have noget med os at gøre, fordi vi vist ikke er værd at have med at gøre. Man taler om »gammeltænkerpartierne«, man taler om »augustulykkesmagerne«, ja, man anvender i betænkningen ydermere udtrykket »Anker Jørgensen og hans augustvenner«. Alt dette kan godt siges i en snæver situation, men i hvert fald er det en sprogbug, som betyder, at selv om jeg også vil stemme imod § 11, så er det ikke det, jeg vil tages til indtægt for, når det

drejer sig om at stemme imod § 11. Det skal hr. Voigt og hans partifæller have lov til at stå alene med.

Så vil jeg føje til, vedrørende § 11, at det er således i dette land, at når fagforeningsfolk underskriver en overenskomst – og den højtærede statsminister er ekspert i så henseende – så holder man overenskomsterne. Det har man gjort i den tid, der har været noget, der hed faglige organisationer i dette land, og man har afsluttet overenskomster med en modstående arbejdsgiverorganisation. Men så er det til gengæld heller ikke rimeligt, at når fagforeningsfolk underskriver disse overenskomster, så kommer de ud for, at folketinget angriber og underminerer de forudsætninger, hvorunder disse overenskomster bliver underskrevet.

Det, man derfor i allerhøjeste grad kunne efterlyse, det var statens og dermed folketingets respekt for de overenskomster, som fagforeningsfolk og arbejdsgivere underskriver i givne situationer, så man ikke bagefter kommer og underminerer dem ved lovindgreb, både af den karakter, vi ser her, og lovindgreb af al mulig anden karakter, som vi har set i årenes løb, f. eks. ved overenskomstfornyelsen for knap to år siden, og dette, at man gennemførte augustforliget, hvor man nu prøver på ganske enkelt at sætte lønudviklingen i stå. Jeg vover den påstand, at netop denne § 11 i realiteten betyder, at augustforligets folketingsbeslutning med henstilling til arbejdsmarkedets parter bliver lov fra nu af, hvis dette gennemføres. Det synes jeg er noget meget, meget centralt.

Dette er så meget mere lov, som der jo allerede i svaret til udvalget på spørgsmål nr. 8 utrykkelig angives den situation, som vi jo adskillige gange har oplevet på hele det område, som omfattes af det bevægelige lønsystem. Svaret går nemlig ud på, at § 11 også gælder minimallønsområdet, såfremt overenskomststridigheden beror på, at procedureregler ikke er opfyldt. Hvad betyder så det? Lad os f. eks. tage den situation, som vi har kendt adskillige gange på hele det bevægelige lønsystems område, nemlig at arbejdstagerne, arbejderne, har bedt om at få en forhandling i overensstemmelse med det, deres overenskomst hjemler dem ret til, men arbejdsgiverne gang på gang udsætter muligheden for at få en forhandling. På et eller andet tidspunkt reagerer både arbejderne og deres tillidsmænd på den måde, at de siger: Nu kan det være nok! Hvis man ikke kan

[Henning Philipsen.]

forstå, at vi vil have en forhandling, så bliver vi nødt til at sætte magt bagved. Så stopper vi, og så holder vi i 48 timer, eller hvor meget det nu kan være, indtil vi kan få arbejdsgiverne til en forhandling.

Ja men § 11 siger nu, at selv om man med hjemmel i gældende overenskomst fik en forhandling og herved opnåede overenskomstforbedringer, som man i øvrigt havde ret til med hjemmel i overenskomsten, så ville de være ugyldige. Alene derfor synes jeg, at der var grund til i hvert fald for mit vedkommende at sige nej til det, man her præsterer.

Så skal jeg sige til sidst, at det er, som jeg tidligere sagde, ikke hr. Voigts argumentation, der er min begrundelse for at stemme imod, men nok i lige så høj grad hr. Ninn-Hansens bemærkninger om, at her har man et instrument til at holde lov og orden på arbejdsmarkedet. Det må måske være mig tilladt at sige til hr. Ninn-Hansen, som slyngede spørgsmålet ud: Ønsker man, at staten skal fastsætte lønninger, så skal man bare sige til. Det var dog efter min mening vistnok en overflødig bemærkning, for hvad er augustforliget, henholdsvis overenskomstindgrebet i 1975, udtryk for, andet end at staten nu fastsætter lønningerne på det private arbejdsmarked? Vi har nu de statsdirigerede lønninger, som man kritiserer andre samfundssystemer for at ville indføre. Det er det, man i realiteten gør her.

Jeg skal med det, jeg har sagt her, ganske enkelt sige, at jeg agter at stemme imod dette lovforslag. Jeg gør det ikke mindst under indtryk af § 11, som betyder, at man simpelt hen giver mulighed for senere fuldstændig at knægte fagbevægelsens muligheder for overhovedet at kunne aktionere, også på lovligt grundlag. Alene af den grund agter jeg at stemme imod.

Bay (UP):

Jeg skal ikke forlænge debatten med mange minutter. Jeg skal straks erklære, at jeg stemmer imod det foreliggende lovforslag ud fra den betragtning, at vi kommer nærmere og nærmere til formynderstaten, hvor regeringsmedlemmer og folketing i større og større grad mener sig tilskyndet til, og oven i købet i stand til, at varetage frie borgeres interesser ved stadige indgreb i deres dispositioner. Det kan jeg

ikke medvirke til og må derfor uanset konsekvenserne stemme imod.

Jeg læser i dagspressen i dag, at en direktør for et mejeriselskab gerne ville have givet sine folk noget mere i løn, men at der blev protesteret fra en del landmænd over en sådan tankegang. Direktøren hævdede, at hans trofaste folk, som end ikke havde medvirket til ulovlige strejker, kun fik en løn på 26 kr. i timen, og den ville han gerne have forhøjet, men nu blev det forhindret.

De landmænd, der protesterede over denne udtalelse og sagde, at de ikke havde 26 kr. i timen, burde undersøge årsagen til, at de ikke har 26 kr. i timen. Den ligger nemlig i, at de er blevet moderne hoveriarbejdere for en lånekapital, der er gået ind i stedet for fortidens herremænd. Det var bedre, hvis de protesterede her. Det var også bedre, hvis regeringen for længst havde undersøgt den side af sagen, hvordan næsten alle i dette land på en eller anden facon må betale ågerrenter og kurstab. Det er kun få mennesker, der får gevinsten her. Det er de fleste, der må betale, og de, der ikke direkte har gæld, de må betale købmandens gæld, de må betale fabrikantens gæld osv. Det er årsagen til den misere, vi sidder i i dag.

Jeg står her med et dagsordensforslag i lommen. Det har direkte adresse til de tre socialistiske partier, der talte så vældig godt for arbejderne. Nu får vi jo se indholdet i denne solidaritet med arbejderne, når der skal stemmes om dette dagsordensforslag. For hvis de tre partier stemmer imod, så kan jeg ikke bortvise den mistanke, at de burde slutte sig sammen til ét parti med SFs navn og forbogstaver, men med anden betydning, nemlig Statsansatte Funktionærer. Jeres afstemning ved dette dagsordensforslag kommer til at fortælle, hvad I helst vil hedde: et arbejderparti eller det andet.

I dagsordensforslaget er der også en direkte adresse til hvert eneste af dette tings medlemmer. De kan være med til at genskabe respekten ude i befolkningen for folketingets anseelse. Det kan være med til at genskabe respekten for de mennesker, der lægger tunge byrder på befolkningen, men hermed går i spidsen. Der er også en direkte adresse til økonomiministeren, der en enkelt gang har bebrejdet mig, at jeg glemte at takke ham. Her bliver der en lejlighed til en dybtfølt tak, hvis økonomiministeren kan stemme for dette dagsordensforslag,

[Bay.]

som jeg her har motiveret. Det lyder i sin enkelhed:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget opfordrer regeringen til straks at fremsætte forslag til lov om nedsættelse af såvel regeringsmedlemmernes som folketingsmedlemmernes gager med 10 pct. og samtidig ved lov at fjerne den i februar 1975 vedtagne taktregulering, så ens dyrtidsportioner for alle kan træde i kraft.

Tinget fortsætter herefter behandlingen af lovforslaget.«

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår i forhandlingen.

Jørgen Jensen (DKP):

Et så alvorligt dagsordensforslag kræver selvfølgelig tid, for at man kan tage den rigtige stilling til det. Men jeg vil godt sige med det samme, at vi jo ikke hørte noget om, hvad disse penge skulle bruges til, om de skulle bruges til advokatløbninger, eller om de skulle bruges til arbejdsgiverne. Jeg kan trøste hr. Bay med, at han sikkert får lov til at gå og lege med, at vi skal have et andet navn, for vi kan ikke stemme for forslaget.

Ellers må jeg sige til hr. Hilmar Baunsgaard, der forsøgte på at benytte historier til at klargøre sin egen stilling og også noget om strejkerne, at de ansvarlige for de overenskomststridige konflikter, som har fundet sted, er de politikere her i folketinget, der stemte for overenskomstloven, de, der stemte for augustforliget. Hvis vi derfor skal begynde at tale om, hvem det var, der skulle henrettes, smeden eller bageren, så er jeg bange for, at de, der egentlig har ansvaret, og de, der skulle henrettes, er dækket af immunitet og derfor ikke kan straffes, for det er bl. a. hr. Hilmar Baunsgaard og andre politikere her, som stemte for overenskomstloven og for augustforliget.

Hr. Erhard Jakobsen kom egentlig, synes jeg, ind på noget principielt. Han spurgte, om man kan opretholde retten til strejker, og det mente han ikke man kunne. Ja men hvad er en strejke egentlig? En strejke er, at mennesker siger: vi vil ikke sælge vor arbejdskraft på de betingelser, som man enten har fået dikteret

her, eller som man eventuelt har aftalt. Skal vi ikke være enige om, at der ingen aftaler er for øjeblikket på arbejdsmarkedet. Dette ting har dikteret arbejderne en overenskomst. Det har dikteret de betingelser, hvorpå de skal sælge arbejdskraften. Ja men er det så ulovligt, er det så overenskomststridigt at sige: på de betingelser vil jeg ikke sælge min arbejdskraft? Ja men var der så ikke mulighed for at få lighed i denne diskussion? Hvad med de kapitalhavere og arbejdsgivere, som lukker en virksomhed, fordi de siger: vi vil ikke længere have vor kapital investeret på de betingelser? Når f. eks. hr. Bonde Nielsen siger: jeg vil hellere frigøre kapital fra Teglholmen til andre spekulationsmuligheder end opretholde den virksomhed, selv om 500 mennesker bliver arbejdsløse, hvad er så det?

Hr. Erhard Jakobsen siger så: vi kan jo sammenligne det med vor situation; hvis vi nu gik hjem herinde, så ville vi skabe vanskeligheder i samfundet. Ja men hvis nu oliechaufførerne er lige så vigtige, som vi her er, for samfundet, ville det så ikke være rimeligt at lytte til, hvad deres formand sagde den anden dag i radioen: man kunne tjenestemandsansætte disse chauffører. Man kunne sikre, at de havde en ordentlig løn, så de ikke behøvede at strejke for at få lønnen op fra de 24-25 kr., som er deres udgangspunkt, til de 27-31 kr., de vil have. Men er der vilje hos hr. Erhard Jakobsen og andre til at gøre dette? Det er der ikke, for alt det, man foretager sig her, strider i virkeligheden imod at gøre noget sådant.

Jeg vil da godt spørge hr. Kjeld Olesen, for det kommer vi sikkert til at diskutere mange gange: hvor meget vil den ene procent, som man nu siger at de lavest lønnede skal have, bringe mindstelønnen, som i dag er 24 kr. 80 øre, op på? Den vil bringe den op på omkring 27 kr. Det er det, man kan nå op på, og det er altså det, hr. Kjeld Olesen mener er svaret til oliearbejdere og andre.

Så har vi jo et gammelt ord, der siger, at der en vis herre, fanden, der læser Bibelen på en vis måde. Jeg bliver også nødt til at sige til hr. Kjeld Olesen, at den måde, han læser udtalelser på heroppefra, ikke er særlig saglig eller rigtig. Derfor bliver jeg nødt til at benytte et minut til at læse noget op af den udtalelse fra metalarbejdernes hovedbestyrelse, som ganske rigtigt var enstemmigt vedtaget.

Det, man først sagde, var, at man indgående havde drøftet den aktuelle situation på arbejds-

[Jørgen Jensen.]

markedet, set i lyset af specielt arbejdsnedlæggelsen på olie- og benzinområdet og de følger-virkninger af politisk art, som denne arbejdsnedlæggelse har fået. Så kan jeg tænke mig, at det er det næste afsnit, hr. Kjeld Olesen har fået galt i halsen:

»Hovedbestyrelsen udtaler sin dybe beklagelse af de vanskeligheder, som denne arbejdsnedlæggelse har medført for betydelige dele af befolkningen. Det er hovedbestyrelsens opfattelse, at enhver faglig konflikt bør tilrettelægges på en sådan måde, at den rammer modparten mest muligt og i størst mulig udstrækning søger at holde udenforstående tredjepart skadesløs.«

Det er rigtigt, og det står vi som kommunister også helt bag ved. Vi mener også, at det gælder om at ramme dem, som i og for sig forhindrer indrømmelser til oliearbejderne. Det var politikere, det var de store olieselskaber, som nægtede at forhandle med dem.

Men det, man endvidere sagde, og som hr. Kjeld Olesen altså ikke har taget ved lære af, var:

»Dansk Metalarbejderforbunds hovedbestyrelse må imidlertid på det bestemteste advare regeringen og folketinget imod at drage så vidtgående konsekvenser af den aktuelle konflikt. Hovedbestyrelsen vender sig så skarpt, som det er muligt, imod de planer om indførelse af pris- og lønstop, som er blevet ventileret. Dansk Metalarbejderforbund fastslår derfor, at den foreslåede lovgivning om løn- og prisstop er et indgreb i bestående overenskomstforhold. Vi protesterer skarpt derimod og vil bekæmpe gennemførelse af en sådan lov med alle til rådighed stående midler.«

Det burde hr. Kjeld Olesen også have lyttet til, når han uden at være valgt deltager i faglige forsamlinger og her i og for sig vil gøre sig til talsmand for, at man lytter til, hvad de såkaldt lovligt valgte forsamlinger giver udtryk for.

Det ville være rimeligt, om man erkendte den situation, vi befinder os i. Vi befinder os i en situation, hvor visse arbejdergrupper sidste gang blev frataget retten til at få de indrømmelser, som er nødvendige. Man kunne også begynde at regne ud, hvor stort efterslæb de normallønnede har fået i den overenskomstperiode, som nu udløber. På forhånd har man sagt til dem, at 2 pct.-grænsen umuliggør, at de kan få opfyldt det efterslæb, de har fået.

Derfor vil jeg opfordre til, at man endnu en gang overvejer situationen og følger det, som metalarbejderforbundets hovedbestyrelse har sagt.

Berglund (Grøn.):

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, står der. Derfor er der nok nogle, der forventer, at jeg undlader at stemme.

Lad mig understrege, hvad jeg før har sagt fra denne talerstol, at jeg ikke vil undlade at tage stilling til de sager, som har betydning for rigets økonomiske situation, som mærkes i den fjerneste del af riget.

Det er klart, at et sådant lovforslag ikke vil være tilfredsstillende for alle, men jeg tror, at flertallet af befolkningen forstår nødvendigheden af et sådant indgreb. Man kan ikke leve af søde sager alene, hvis man vil beholde sit helbred.

Loven gælder ikke for Grønland, gud ske lov, ellers ville den ramme virkeligt lavtlønnede, som tjener 13 kr. pr. time. Lad mig understrege her, at daglige nødvendighedsartikler er dyrere i Grønland end her. Det er klart, at varerne bliver dyrere på grund af den lange transport. Prisstoppet vil virke indirekte på Grønland. Derfor vil jeg benytte lejligheden til at opfordre grønlandske myndigheder til at være vågne over for prisforhøjelser, for det ville være forkert, at avancen blev større i Grønland på grund af prisstoppet hernede.

Jeg stemmer for lovforslaget, fordi jeg er enig med de partier, som finder et sådant indgreb nødvendigt.

Eva Rothenborg (FP):

Jeg vil gerne starte med en advarsel, for jeg kan se, at den debat, som kommer til at udfolde sig her i løbet af dagen, allerede nu har tendens til at bevæge sig ind i de baner, hvor debatter i dette folketing gerne ender.

Vi har et forlig, og der står en del partier bag dette forlig. At disse partier føler trang til at agitere for deres forlig og at manifestere, at det, de har gjort, er til stor gavn for landet, er der ikke noget at sige til, det skal de have lov til. Men der er lige så mange partier herinde, så vidt jeg kan regne ud, som er modstandere af dette forlig. De har deres opfattelse af, hvorledes den økonomiske situation bør klares, og de har nøjagtig lige så stor ret til deres opfattelse som de partier, der står bag forliget. Det er nedværdigende for dette folketing, at partierne bag forliget skal stå og hakke på de

[Eva Rothenborg.]

partier, der står uden for forliget, og bruge udtryk om dem, som absolut ikke sømmer sig for en parlamentarisk forsamling. Det samme gælder sådan set omvendt.

Jeg henstiller meget alvorligt, at man under debatten holder sig til de generelle linjer. Der kan udmærket godt – og det havde vi et aldeles fortræffeligt eksempel på, da hr. Wilhelm holdt sin tale – føres skarpe angreb i en sober, saglig og helt neutral tone.

Det er igen en af disse krise- og forligssituationer, hvor man har en lidt uhyggelig fornemmelse af, sådan som der også er blevet givet udtryk for det flere steder i pressen efter augustforliget, at det jo sådan set mere er forliget for forligets egen skyld, end det egentlig er indholdet af forliget, der er det afgørende. Det har da også været nævnt flere gange, at augustforliget består – som en avisskribent i dag udtrykker det: halleluja – og at forliget derfor i sig selv i det lange løb vil være det eneste forsvar imod de angreb, der kommer imod det og sådan set allerede er kommet

Siden 1967 har pris-, avance- og lønstop smykket de politiske handlinger her på Christiansborg som perler, der trækkes på en snor. Meningen har været, at hver gang man forbedte løntilbageholdenhed hos lønmodtagerne og de skulle indordne sig under det, så skulle erhvervslivet også vise sin gode vilje til at yde sin skærv. Når det så har vist sig, at lønstigningerne alligevel sprængte rammerne for lovens hensigter, så begyndte man forfra igen på en ny prislov, som til syvende og sidst kun tilslører de faktiske forhold.

Når man nu fra bl. a. socialdemokratisk side er så tiltrukket af at tale om demokrati, så må det også oplyses, at alle disse pris- og indkomstlove er overordentlig farlige netop for det demokrati, som vi andre tror på. De indebærer nemlig med alle de påfølgende erhvervstøtteordninger, som bliver nødvendige, at man efterhånden skaber en falsk nødvendighed for også at dirigere såvel investeringer som produktionsapparat. Dermed kommer vi ind i en så bastant centralisering af den økonomiske magt hos staten, at den er helt uforenelig med såvel vores grundlov som hele opbygningen af det pluralistiske demokrati, det danske samfund står for.

Man kan betegne det med de af statsministeren tidligere brugte ord: »Vi tror på en stærk statsstyring af såvel erhvervsliv som den en-

kelte borger«, eller man kan kalde det for LOs ØD-tanke med den centrale fond. Alt i de seneste års forligssituationer peger jo i den retning, hvis man går ned under de sølvglinsende skæl på den fisk, man nu har landet i den øjeblikkelige situation. Det har lidet eller intet med sandt demokrati at gøre, og det ved regeringen og dens forligspartier også.

At regulere efterspørgslen, hvad enten det sker ved stramning eller det modsatte, hvilket jo også har været tilfældet, det er den politik, som er gennemført konsekvent af danske regeringer igennem de sidste 30 år. Men det har også gennem den samme årrække været hovedårsag til den stadig stigende inflation. Og samtidig har eksplosionen i udbygningen af den offentlige sektor og dens lønførende placering på arbejdsmarkedet fået skattetrykket til at stige og stige til astronomiske højder, indtil vi i dag i Danmark står som det land i verden, der har det højeste skattetryk, som vist i en oversigt i pressen forleden.

Skatten har igen fået lønnen til at stige osv.; det er blevet skruet uden ende. Det ene øjeblik har man sænket skatten lidt for at stimulere forbruget, og det næste øjeblik, senest i august, har man forhøjet skatten med ca. 5 mia kr. nye afgifter. For 1977 projekterer man med 15 mia kr. forøgede afgifter og skatter, det vil sige 3.000 kr. pr. dansk statsborger fra nyfødte babyer og til oldinge, der står med det ene ben i graven. Aldrig nogen sinde den sikkerhed for nogen, at man ved, hvad der vil ske bare 3 måneder frem i tiden.

Der kaldes på solidaritet, men hvad er solidaritet i dag? Det er en flertalsbetegnelse for egoisme. Man melder sig ind i én solidaritetsklub, så længe ens interesser bliver plejet, og får man nye interesser, så melder man sig ud og ind i den næste.

Jeg tror beklageligvis, at regeringen og forligspartierne har forregnet sig med hensyn til den reaktion, der ville være kommet i landet, hvis man havde stået lidt fastere. Det, folket og erhvervslivet og lønmodtagere og opposition protesterer imod, og som de er lede og kede af, det er den vaklende, usikre kurs, der tydeligere end noget siger, at vi ikke bliver regeret, og at alt sejler, fordi nogle få er bange for at tage et ansvar, som kunne gavne mange.

I den forbindelse vil jeg gerne sige til hr. Ninn-Hansen, at når han taler om kaos og anarki i forbindelse med fremskridtspartiets po-

[Eva Rothenborg.]

litik, så må det stå helt for hans egen regning, og det går jeg også ud fra det gør. Interessant var det at konstatere, at den politik, som hr. Ninn-Hansen giver udtryk for på de konservatives vegne, det er nøjagtig den politik, som man i sin tid smed hr. Lembourn ud for, men det bliver selvfølgelig de konservatives egen sag. Da hr. Ninn-Hansen som sædvanlig udelukkende taler i første person ental, kan der jo være et svagt håb om, at det er hans personlige jeg og mig og mit-opfattelse, han giver udtryk for, og ikke de konservatives.

Det er meget sørgeligt, at den klædedragt, der svøbes om skiftende økonomisk lovgivning her i landet, er både hullet og lappet, for det er en klædedragt, der ikke giver beskyttelse mod kulden, og en alvorlig sygdom er sandsynlig, uden at man har sikret sig lægehjælp og medicin. Ansvar for situationen i dag, vil jeg sige som andre, ligger hverken hos de strejkende eller hos LO, men hos de skiftende regeringer her i folketinget, der har ført en politik på kort sigt og desværre stadig gør det.

Thue Christiansen (SF):

Jeg sætter stor pris på, at de enkelte folkeslag respekteres. Jeg sætter pris på, at folkeslag, hvad enten de er minoriteter eller majoriteter, får lov til at administrere deres egne indre anliggender uden at blive manipuleret udefra. Jeg sætter pris på som grønlandere, at regeringen og folketinget behandler mit folk som et voksent folkeslag med egne forudsætninger, som danner baggrund for deres beslutninger om egne anliggender. Vi respekterer det danske folk, som på mange områder er så forskelligt fra os selv, så forskelligt, at vi tit ikke kan overskue deres synspunkters baggrund.

Hvis det foreliggende lovforslag havde været et forslag i Grønland, ville jeg have stemt imod, fordi vi deroppe altid har solidaritetsfølelse med folk, der er sakket bagud under en udvikling, der hviler på fejlslagne politiske beslutninger. Men på baggrund af de før nævnte principbetragtninger finder jeg det nødvendigt at påpege, at eftersom det foreliggende lovforslag er et så specielt dansk internt anliggende, finder jeg det som det eneste rigtige for mig hverken at stemme for eller imod. Det er et anliggende så specielt for det danske folk, opelsket af dansk mentalitet, at jeg som udenforstå-

ende holder mig væk fra at deltage som ja- eller nejsiger.

Det har bl. a. den baggrund, at vi fra Grønland ønsker en respekt fra det danske folk, fra det danske folketing, fra den danske regering, en respekt, der betyder anerkendelsen af det grønlandske folk som et andet folk, der ønsker at ordne deres egne sager i deres egne respektive myndigheder i afgørende øjeblikke.

Grünbaum (S):

Af hensyn til den usikkerhed, der råder omkring afstemningen ved tredjebehandlingen, vil jeg gerne klargøre min stilling.

Jeg har ikke kunnet gå ind for lovforslagets fremsættelse. Jeg er og jeg har i adskillige år været stærk tilhænger af indkomstpolitik. Det er en klar interesse, mener jeg, også for lønmodtagerne, at der holdes igen på omkostnings- og indkomstudviklingen i dette land, hvis vi overhovedet skal have en chance for at klare vore meget store økonomiske problemer og overvinde arbejdsløsheden. Der skal ikke være nogen tvivl om min holdning i den sag.

Men en sådan politik kan ikke med held gennemføres, hvis det ikke sker i samarbejde med fagbevægelsen. Det er noget meget afgørende, og det er beklageligt, at man i folketinget ikke helt forstår denne problemstilling. Det var i allerhøjeste grad bemærkelsesværdigt, at dansk fagbevægelse med LO i spidsen for et par år siden erklærede sig som tilhænger af en indkomstpolitisk løsning. Det var i virkeligheden en historisk begivenhed. I hvert fald for alle os, som gennem årene har beskæftiget os med lønpolitiske spørgsmål. Denne holdning fra LOs side burde have ført til, at man fra folketinget virkelig havde sat ind på at opnå et samarbejde med de store lønmodtagerorganisationer her i landet i stedet for, som det skete med augustforliget, at opnå det stik modsatte resultat.

Jeg forstår meget vel LOs reaktion imod den fastsatte lønramme, i og for sig ikke så meget de 2 pct., men når de 2 pct. også skal omfatte en eventuel lønglidning. Og jeg kan ikke se fornuften i, at man nu i tilgift hertil – i tilgift til noget, som var meget vanskeligt for LO at tage – vil gribe ind i de rettigheder, som folketinget selv ved overenskomstloven fra foråret 1975 med et meget stort flertal har vedtaget skulle gælde for en toårig periode.

Dette må jeg sige, selv om der også i dette

[Grünbaum.]

forslag er gode ting, bl. a. huslejestoppet, som har været nævnt. Jeg mener også, at regeringen i de forhandlinger, der har været ført, er nået frem til et efter omstændighederne godt forslag – det vil jeg gerne have sagt – altså med de politiske konditioner, vi har, med det folketing, vi har, altså set fra en rent politisk vurdering.

Men efter min mening er det, der skal foregå nu, en handling, som ikke kan retfærdiggøres med de overenskomststridige strejker, som har været trukket meget stærkt frem. Det, man gør nu, er nemlig et klart, om end indirekte, indgreb imod lønforhøjelser, der netop ikke er overenskomststridige. Jeg skal ikke gå ind i en nærmere diskussion heraf, som i dette øjeblik ikke kan tjene noget som helst fornuftigt formål, men jeg vil kun sige, at jeg finder det uheldigt og i hvert fald ikke fremmende for mulighederne for at gennemføre en virkelig indkomstpoltik – det, vi er mange der ønsker – en indkomstpoltik, som det danske samfund har så hårdt brug for.

Jeg er altså imod lovforslaget og skulle som følge heraf stemme imod eller undlade at stemme ved tredjebehandlingen. Imidlertid vil jeg ikke ved min stemmeafgivning i denne sag være medvirkende til at vælte en socialdemokratisk regering, og for ikke at skabe en øget usikkerhed omkring afstemningens forløb er min beslutning derfor den, at jeg allerede nu meddeler her, at jeg ved tredjebehandlingen stemmer for lovforslagets endelige vedtagelse.

Kurt Hansen (VS):

De mange strejker og aktioner på arbejdspladserne i den sidste tid har bragt den socialdemokratiske regering ud i en dyb krise. Strejkerne er et klart udtryk for, at flere og flere lønarbejdere simpelt hen ikke vil finde sig i de overgreb, som de bliver mødt med herindefra. Hver evig eneste gang, den socialdemokratiske regering sammen med sine forligspartier har skullet redde dette land ud af den dybt uheldige situation – som man har fremstillet det – så er lønarbejdernes løn- og arbejdsforhold blevet klart forringet. Overenskomstindgreb og septemberforlig og augustforlig med 2 pct.-lønrammen og en delvis afskaffelse af den automatiske dyrtidsregulering er nogle af de overgreb, som arbejderklassen er blevet mødt med, når folketinget holder døgnmøder.

Denne gang skal der altså lægges op til en kriminalisering af ulovlige strejker, som man

så smukt kalder det. Det er måske den lille ideologiske indsprøjtning, som befolkningen skal have for nemmere at acceptere det, når man reelt indfører en kriminalisering, som socialdemokratiet jo har været lige ved at gøre for ganske få dage siden. Den lønforhøjelse, som lønarbejderne, som arbejderklassen tilkæmper sig ad denne vej, skal altså gøres ugyldig. Det er, som jeg sagde, et klart oplæg til en kriminalisering af alle former for arbejdskampe. Næste gang, socialdemokratiet og LO-toppen begynder at miste grebet omkring lønarbejderne, så kan man sætte ind med den kriminalisering, der har været lagt op til én gang.

Prisstoppet er simpelt hen hullet som en si, som vores ordfører, hr. Wilhjelm, ganske klart og tydeligt har pindet det ud, så der overhovedet ikke kan være tvivl om denne sag. Det så kaldte prisstop er udelukkende kosmetik for at få forliget til at tage sig kønner ud. Tidligere prisstop har klart og tydeligt vist, at det er fuldstændig umuligt at administrere en sådan lov effektivt. Oven i købet er der jo i denne sag kun tale om prisstigninger som følge af lønforhøjelser, lønstigninger. Det viser klart og tydeligt, hvad det er, der er det egentlige sigte med forliget.

Og hvad angår huslejestoppet, så er der jo frit slag i bolledejen efter 3 måneders forløb, så lejerne igen kan blive flået af boligspekulanter og børshajer. Der er frit slag i bolledejen efter 3 måneders forløb.

Forliget gør lønfremgang, der er opnået ved overenskomststridige aktioner, ugyldig. Dermed har den socialdemokratiske regering stillet sig 100 pct. bag Dansk Arbejdsgiverforenings diktat til sine medlemmer om ikke at give lønindrømmelser. Arbejdsgiverne nej er ved en sådan lovgivning blevet styrket og udvidet til hele arbejdsmarkedsområdet. Arbejdsgiverne vil nu over en bank administrere på den måde, at lønindrømmelser simpelt hen er ugyldige. Det er den måde, man vil argumentere på, når arbejderne kommer og fremsætter deres retfærdige og rimelige krav.

Det vil naturligvis betyde, at den konkrete kamp, der finder sted imod 2 pct.-lønrammen i augustforliget, vil blive vanskeliggjort, og selve kampen generelt imod indkomstpoltikken vil også blive vanskeliggjort. Men fra venstresocialisternes side er vi klart af den opfattelse, at kampen naturligvis ikke er umulig af den grund, at man herindefra forsøger på bureaukratisk vis at spænde ben, når arbejderne øn-

[Kurt Hansen.]

sker at tilkæmpe sig rimelige og retfærdige lønforhøjelser. Vi er helt klart af den opfattelse, at nogle af de principper, som blev diskuteret på formandsinitiativets konference i sidste week-end, må udbygges og realiseres, at man ude omkring i lokalområderne må begynde at koordinere kampen på tværs af arbejdspladser og fagforeninger, således at det er muligt at få en slagkraftig bevægelse op at stå, når kampen for en god overenskomst endelig kommer til at kulminere.

Som jeg har sagt tidligere, så mener vi, at det er afgørende nødvendigt, at flere og flere begynder at se på, hvad det er, B & W-arbejderne har praktiseret, nemlig en selvreduktion af arbejdstiden for ikke at tilsidesætte de demokratiske krav, der er rejst på arbejdspladser og i fagforeninger om den 35 timers arbejdsuge uden lønnedgang og tempoopskruning. Det mener vi er et af de modsvar, der er at give fra arbejderklassen i dag på bl. a. det, man er ved at lave nu.

Jeg vil godt som en enkelt bemærkning til noget af det, hr. Gert Petersen var inde på omkring ansvarlige faglige ledere, i denne forbindelse Paulus Andersen, have lov til at sige, at jeg mener, det er meget farligt for venstrebevægelsen, for de muligheder, der er for at få en slagkraftig og koordineret overenskomstkamp op at stå, hvis man nu forsøger at forklare de taktiske venstrefavigelser, der er fra LO-toppens og hr. Paulus Andersens side, som noget, der reelt ønsker at styrte et forlig som det her, og som reelt ønsker at styrke arbejderklassens kamp. Vi har set alt for mange eksempler på, at sådan er det ikke, og det tror jeg at de B&W-arbejdere, der lavede en blokade ude på B&W for et års tid siden, vil kunne skrive under på. Vi ved, at mange af de faglige ledere oppe i LOs top er parate til at aflede den kamp, de er parate til at aflede den spontaneitet, der findes ude på arbejdspladserne i dag for at få gendrevet, få sat det her forlig ud af kraft.

Til allersidst mener jeg, det er nødvendigt at trække frem, at nu lykkedes det ikke med en kriminalisering af strejkerne, det lykkedes ikke at få bod både i byretten og i arbejdsretten, men vær lige opmærksomme på, at i løbet af ganske få uger vil dommerkollegiet i arbejdsretten tage stilling til, hvilke bods størrelser der skal gælde i forbindelse med overenskomststridige strejker, og dér har arbejdsgiverne jo krævet, at det er en 300 pct. forhøjelse, der skal

finde sted. Jeg advarer bare imod det, der er ved at ske på det område også.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg forstår, at der er medlemmer og partier i dette ting, hvis stemmeafgivning afhænger ikke af deres egen vurdering, men af bl. a. min vurdering, og for ikke at stille folketingsmedlemmer, hvis navn står foran B, anderledes end de folketingsmedlemmer, hvis navn står efter B på vore afstemningslister til navneopråb, har jeg bedt om ordet nu.

Efter min vurdering er der to ting, der bør indgå i den samlede vurdering af afstemningen. For det første: lovforslaget er fremsat for at hindre et valg. For det andet: lovforslaget skal være sagligt rigtigt udformet. Lad mig tage det sidste først: lovforslagets udformning.

Lovforslaget pålægger arbejdsgiverne at udbetale lønstigninger, f. eks. alderstillæg, som de ikke må indregne i deres omkostninger, når priser beregnes. Det er ikke en saglig udformning. De store arbejdsgivere klarer sig nok, de små får sværere ved det. Det er uretfærdigt over for begge. Regeringen har meddelt, at det ikke er dens hensigt at forlænge netop denne paragraf efter den 1. marts. Jeg har taget dette til efterretning. Det kunne være sagt mere bebyggende.

Men afgørende for min stemmeafgivning har været, at landet ikke skal kastes ud i et valg. Vi er som andre vesteuropæiske samfund ude i økonomiske vanskeligheder, der skal løses så hurtigt som muligt. Et valg vil forsinke løsninger med måneder.

Sammenlagt bliver min vurdering derfor, at jeg stemmer for.

Poulsgaard (FP):

Jeg kan da glæde hr. Bay med med det samme at meddele, at jeg naturligvis vil stemme for hans dagsordensforslag. Det er et forslag, jeg selv har fremsat i sin tid. Hr. Voigt, som er ordfører, vil kommentere det senere.

Jeg synes ikke, hr. Bay skal blive så forfærdelig skuffet. Vi har allerede hørt, at repræsentanterne for kommunisterne har meldt fra. Det er den solidaritet. Man vil gerne være solidarisk, så længe det ikke rammer éns pengepung. Hr. Bay vil såmænd også få at se, at de andre vil følge efter. Til sidst er der kun os fremskridtsfolk og så hr. Bay, men så må man være glad for det. Jeg håber i hvert fald, dagsor-

[Poulsgaard.]

densforslaget bliver vedtaget, men tror det som sagt ikke.

Vi skulle også til at se lidt på andet herinde i folketinget. Vi skulle til at se lidt på alle de ben, vi sidder og bevilger hverandre. Det kan være formand for statens jordlovsudvalg, det kan være statsrevisor, og det kan være medlem af radiatorådet. Det er ting, som vi ved vil have en psykologisk effekt, hvis vi her ville begynde at se lidt på vor egen stilling og alle de frikort, vi får til næsten alt muligt, Det kgl. Teater, Tivoli, travbaner og jeg ved ikke hvad. (*Munterhed*). Ja, I må godt grine, I må grine, lige så tosset I vil, men vi kan ikke blive ved at lægge nye byrder på befolkningen og så ikke ville vise herinde, at vi mener det alvorligt. I kroner og øre er det småbeløb, men psykologisk ville det have en overordentlig stor effekt.

Hr. Ninn-Hansen talte så hånligt om hr. Voigt – chaufføren, der er kommet ind, jeg havde nær sagt fra kulden til varmen, og som virkelig ved, hvad det vil sige at være arbejder.

Hr. Ninn-Hansen snakker om anarki, hvis fremskridtspartiet vandt afstemningen herinde. Ja men det er det rene sludder. Bare fremskridtspartiet var blevet hørt i tide. Vi har nu i tre år peget på den rigtige løsning på Danmarks økonomiske problemer, men hver evig eneste gang er vi blevet overset. Aldrig er vi blevet indbudt til nogen forhandlinger. Vi var de stygge parasitter, der skulle holdes udenfor, men man kan ikke blive ved at holde en halv million vælgere eller flere ude fra beslutninger herinde.

Hvad ville der være sket, hvis man havde lyttet til fremskridtspartiet i tide? Ja, så ville vi i al fald nu have haft en skattefri bundgrænse på 25.000 kr. Det havde for de lavtlønnede betydet, at de havde haft i hvert fald mindst 100 kr. mere om ugen. Så havde man ikke haft behovet for ulovlige strejker. Det ville have betydet, at de højtlønnede skulle til at vise samfundssind, idet de skulle reduceres lidt i løn. Det ville have betydet, at vi havde fået en ensartet folkepension. Vi kunne have givet ægtepar 52.000 kr. skattefrit. Så havde vi ikke stået i den situation, vi står i nu. Det er selvskabt plage.

Det forbavser, at de konservative kan sige, at fremskridtspartiet er anarkister, og hvad de ellers kan sige. Vil I ikke have skattelettelse? Vil I ikke også have offentlige besparelser og bedre forhold for erhvervslivet? Man kunne

blive ved. Vi kan jo ikke blive ved at pålægge erhvervslivet byrder, uden at man begynder at lette dem for andre byrder.

Friheden har trange kår, men all right, vi får et valg engang. For min skyld må det gerne komme nu, på det punkt vil jeg gerne tilslutte mig hr. Thomas Nielsen; så fik friheden måske lidt bedre vilkår.

Arbejdsministeren (Erling Jensen):

Enkelte af denne eftermiddags indlæg har beskæftiget sig med lovforslagets § 11. Det er karakteristisk for vurderingerne, at de har været diametralt modsatte fra parti til parti, både i vurderingerne af, hvad indholdet af denne paragraf er, og hvordan den vil virke.

Jeg vil gerne prøve at sætte et par ting på plads. Denne § 11 rører overhovedet ikke ved vort arbejdsretlige system, som vi er enige i er overordentlig betydningsfuldt. Denne § 11 rører ikke ved strejkeretten, men beskæftiger sig kun med et beskedent område, hvor en aftalt fredspligt eksisterer. Denne § 11 beskæftiger sig overhovedet ikke med bestemte grupper af lønmodtagere efter deres placering, efter deres lønninger, efter karakteren af disse lønninger. Denne paragraf beskæftiger sig kun med én eneste ting, nemlig at erklære resultater, der er fremkommet på grund af noget, arbejdsretten har kendt overenskomststridigt, ugyldige. Det er noget væsentlig mere snævert og noget væsentlig andet end det, der er beskrevet her af flere talere.

Denne paragraf forhindrer ikke gennemførelsen af retmæssige krav. Hvis man skulle finde anledning til at følge retsmæssige krav op med overenskomststridige konflikter, som arbejdsretten kender ugyldige, ja, så er resultaterne dermed ugyldige ad denne vej, men de kan gøres gyldige igen ved, at kravene på ny føres frem på normal vis som overenskomstmæssige – sådanne krav har fortsat deres retsgyldighed.

Hr. Erhard Jakobsen nævnte sin vurdering af arbejdsforholdene og sin vurdering af, hvordan han mente at bl. a. samfundet burde beskæftige sig med disse arbejdsforhold. Jeg er hr. Erhard Jakobsen taknemlig for, at han udtrykkelig understregede, at det var hans vurdering, at det var hans partis vurdering. Deri lå – og det ved jeg hr. Erhard Jakobsen er enig med mig i – at hans forslag ikke er regeringens forslag, og at hans vurderinger på dette område ikke deles af regeringen.

[Arbejdsministeren.]

Regeringen har i forbindelse med drøftelserne i udvalget i går afleveret en hensigtserklæring, og af den fremgår udtrykkeligt, at det ikke er regeringens hensigt at søge lovens § 3 eller andre af lovens paragraffer forlænget ud over den 28. februar, og at det ikke er regeringens hensigt at foretage andre særlige foranstaltninger efter den 1. marts 1977, der ikke er forudsat i augustforliget. Fra regeringens side er § 11 indgået i dette lovkompleks med nøjagtig den ordlyd, den har, uden at det kan fortolkes yderligere på nogen måde.

Måtte jeg ikke sige, at det synes også i dag, som om dette folketing har en tendens til at overdramatisere forholdene på arbejdspladserne i almindelighed og denne paragraf i særdeleshed. Kunne vi ikke slå lidt koldt vand i blodet ved at fortælle hinanden, at 99 af 100 lønmodtagere i dette land modtager deres løn og deres andre vilkår efter fredelige, fornuftige, stilfærdige forhandlinger, og at 99 af 100 problemer på arbejdspladserne løses gennem stilfærdige drøftelser, tilrettelagt af arbejdspladsernes tillidsmænd, bistået af arbejdsmarkedets organisationer. Skulle vi ikke understrege for hinanden, at vi beskæftiger os med et hjørne af problemerne, og være klar over, at hovedparten af disse problemer fortsat vil blive løst af lønmodtagere i stilfærdige forhandlinger og af lønmodtagernes og arbejdsmarkedets organisationer efter de systemer, de igennem år har opbygget og gennem år har vundet respekt for?

Handelsministeren (Per Hækkerup):

Jeg vil gerne begynde med at takke udvalget for et meget grundigt arbejde. Jeg tror, antallet af paragraffer i lovforslaget taget i betragtning, at vi aldrig har haft så mange spørgsmål stillet eller afgivet så mange besvarelser til udvalget. Det er et stort arbejde, udvalget har udført, og det skylder vi hele udvalget tak for.

Med hensyn til resultatet standpunktsmæssigt så er det klart, at min tak må begrænses til de dele af udvalget, som er gået ind for lovforslaget. Selv om jeg har bemærket, at nogle andre partier i hvert fald på visse områder mener, at forslaget nok indeholder forbedringer i forhold til den eksisterende situation, så har det altså ikke været nok til, at de har ment at kunne stemme for forslaget.

Jeg skal ikke gøre mange bemærkninger vedrørende enkeltheder; der er heller ikke anført så forfærdelig mange betragtninger herom.

Hr. Kaj Hansen talte ligesom andre talere om den ikke effektive kontrol med prisstoppet, eller det delvise prisstop. Jeg har forelagt i udvalget, at jeg ville søge om at få udbygget priskontrollen, således at den del af priskontrollen, som udøves af monopoltilsynet og prisspektørerne, kan blive mere effektiv. Men jeg vil gerne sige, at det gælder om denne prisstoplov, som det gælder om en hvilken som helst prislov, at dens effektive administration er afhængig af, at forbrugerne med vågen interesse følger, hvad der sker på prisområdet. Det vil ikke være muligt at gennemføre 100 pct. kontrol igennem dem, der skal ansættes i de offentlige institutioner. Det ville kræve et så kolossalt mandskab, at man med rette kunne tale om, at vi risikerede en virkelig bureaukratisering på dette område. Derfor må der blive tale om et samarbejde imellem forbrugerne og forbrugernes organisationer og de myndigheder, som har med kontrollen at gøre. Jeg håber, at dette samarbejde vil kunne etableres og blive effektivt i forhold til det begrænsede antal, som måske ikke vil være villige til at overholde lovens indhold, bogstav og ånd. Men jeg vil også gerne sige, at jeg tror ikke, man skal anlægge den betragtning – som jeg har lagt mærke til at forskellige talere, som sidder bagest i salen til venstre, har anlagt – at praktisk talt enhver selvstændig erhvervsdrivende, enhver selvstændig forretningsmand vil forsøge på at omgå loven. Jeg tror ikke, det er rigtigt. Jeg tror ikke, det gælder for danske borgere i al almindelighed, at der er grund til en sådan kollektiv mistanke om, at de vil benytte enhver mulighed til at smyge sig uden om deres forpligtelser. Derimod er det klart, at i de tilfælde, hvor nogle vil gøre det, må vi sørge for at udbygge kontrolapparatet, sådan at det bliver effektivt i forhold til dem, og således at de, der loyalt følger lovens bogstav og ånd, ikke kan se andre profitere af ikke at gøre det.

Angående fortolkningsspørgsmålet vil jeg blot sige til hr. Kaj Hansen, at det kan selvfølgelig være en forlængelse af vor spøgefulde meningsudveksling i går aftes i udvalget, når hr. Kaj Hansen taler om, at forskellen imellem, om det er en gammel vare eller en ny vare, er, om det drejer sig om en hvid tråd eller om en rød tråd. Det er nu ikke tilfældet. Det er heller ikke et spørgsmål om, hvorvidt man tager ét sting mere eller ét sting mindre, når man syr et eller andet. Det ved hr. Kaj Hansen også godt. Men hr. Kaj Hansen vil sikkert

[Handelsministeren.]

også være enig med mig i, at det vil være umuligt i en lovgivning at formulere, hvornår en af de mange, mange tusinde varer, der drejer sig om, er blevet sådan omarbejdet eller oparbejdet, at der er tale om en ny vare. Det må givetvis overlades til den daglige, praktiske administration. Det kan ikke formuleres i enkeltheder i en lovtæst.

Hr. Ninn-Hansen stillede et spørgsmål til mig med hensyn til administrationen af prisstopafsnittet i loven. I forlængelse af det, jeg meddelte over for udvalget, kan jeg bekræfte, at der kan komme til at ske en forskelsbehandling. Hvis en prisforhøjelse, som er begrundet og i og for sig, hvis den var gennemført rettidigt, kunne have været lovmedholdelig, af mere eller mindre tilfældige årsager først bliver gennemført eller forsøgt gennemført efter ikrafttrædelsesdatoen, så kan der opstå en ulighed imellem et firma, som rettidigt har fået gennemført sin prisforhøjelse, og et firma, der af en eller anden grund er kommet et par dage for sent. Den forskelsbehandling er naturligvis, kan man sige, ikke særlig rimelig, men hvis vi skal gøre os håb om, at der ikke skal blive for mange smuthuller i en sådan lov, så er det desværre nødvendigt at opretholde en ret stram administrativ praksis på dette område. Jeg kan tilføje – sådan forstod jeg hr. Ninn-Hansens spørgsmål – at praksis i denne henseende vil svare til den praksis, der blev gennemført efter prisstoploven af 1974; der er altså ikke på dette område tale om nogen ny praksis eller om en strammere praksis. Da vi drøftede spørgsmålet i går i udvalget – i går aftes eller i nat, hvad vi nu skal kalde det – var jeg ikke klar over, hvorledes den administrative praksis havde været efter 1974-loven, men jeg har siden fået bekræftet, at der er tale om en uforandret videreførelse af den praksis, som den tidligere regerings lovgivning blev administreret efter.

Til hr. Voigt vil jeg gerne sige, at jeg føler mig en lille smule – jeg ved ikke, hvad jeg skal kalde det – generet over, at hr. Voigt mener, det er arrogante svar, der er afgivet over for udvalget, svar, som kun bestod af ja eller nej. Nu ved jeg af erfaring, at handelsministeriets embedsmænd jo ikke er arrogante, så det kan altså kun være den særlige udformning, som jeg har været med til at svarene har fået, der skulle have givet sig udslag i arrogance. Det plejer bestemt ikke, synes jeg da selv, at præge min optræden, slet ikke over for hr. Voigt, og

det ville jo også være fuldstændig ubegrundet, hvis det var således. Men jeg skal da for at illustrere det tage et par af de spørgsmål, der er stillet. De bliver jo senere offentliggjort, så her røber jeg ikke noget hemmeligt fra udvalgsarbejdet. Når det f. eks. i spørgsmål 21 hedder:

»Kan de forhøjelser, som kommunerne har varslet for renovation etc. til ikrafttrædelse 1. januar 1977, opretholdes?« Så synes jeg da, det er prisværdigt, at jeg nøjes med at svare nej. Punktum. Ja men hvorfor skulle jeg skrive en roman? Jeg er ikke engang sikker på, at hr. Voigt gad læse den, selv om den måske kunne være velskrevet.

Eller når det f. eks. i spørgsmål 22 – for nu at tage et tilfælde, hvor jeg kan svare ja – hedder:

»Er selvejende institutioner og lignende omfattet af lovforslaget?« Så svares der: »Ja«. Det er de simpelt hen, hvorfor skulle jeg dog skrive et længere stykke om det? Der ligger ikke spor arrogance i, at man prøver på at formulere sit svar klart og tydeligt og sådan, at enhver i hvert fald har mulighed for at forstå det.

Jeg skal naturligvis ikke blande mig i hr. Voigts interesse for min påklædning. Det er rigtigt, jeg skiftede sko i morges i forhold til dem, jeg havde på i går, men om de er mere socialistiske end dem, jeg havde på i går, det ved jeg ikke. Jeg tror ærligt talt ikke, de er det, for begge par er dansk producerede. Så vidt jeg ved, har vi ikke socialiseret skoindustrien i Danmark – og kommer næppe heller til det foreløbig.

Hr. Voigt taler om, at vi må jo fornemme tiden, og at fremskridtstropperne kommer nu – lidt optimistisk siger hr. Voigt: i stigende tal – men ganske karakteristisk: de kommer bagfra. Der er jeg enig. Sådan føler vi det også.

Når hr. Voigt, som jo var i sit lyriske hjørne, talte om den frosne jord, så er det sikkert et udtryk for hr. Voigts interesse for litteraturen. Der findes jo et gammelt dansk ordsprog om den frosne jord. Det ordsprog siger til en dyrerace, som dengang ernærede sig ved at stikke trynen i jorden og spise, hvad den nu kunne finde i jorden. Jeg tænker på svineracen. Ordsproget lyder: »Jorden er altid frossen for det dovne . . .«. Jeg skal undlade at bruge ordet for ikke at blive misforstået. Det er klart, det må man naturligvis acceptere, at der ligger en vis værdi i sådanne gamle ordsprog.

[Handelsministeren.]

Jeg vil gerne sige til hr. Voigt, at vi takker for den klare og tydelige tilkendegivelse. Når hr. Voigt siger, vi er parate til samarbejde, men ikke med socialdemokratiet, så skal der dér lyde et utvetydigt: tak for tillidserklæringen. Jeg ville føle mig en lille smule beklemt, hvis jeg sad i den del af salen, som hr. Voigt ville samarbejde med. Der blev nævnt de konservative, og der blev nævnt venstre. Nu ved jeg, at ingen i de konservative eller venstre er lamaer; derfor kan jeg slet ikke forestille mig, at de spytter på hr. Voigts udstrakte hånd – for nu at bruge den velvalgte udtryksform, som hr. Voigt fandt anledning til at bruge. Men det er ganske karakteristisk for vores situation.

Jeg vil gerne, inden jeg går over til at knytte et par bemærkninger til hr. Christophersen, sige, at jeg lagde mærke til, at forleden dag udtalte hr. Poul Hartling sig, jeg synes på en prisværdig klar og tydelig måde – sådan opfattede jeg det; hvis jeg har taget fejl, vil jeg gerne rettes, nej, ikke gerne, men vil jeg nødtvungent blive rettet, håber jeg – da afviste hr. Poul Hartling klart og tydeligt et hvilket som helst regeringssamarbejde eller et regeringssamarbejde baseret på fremskridtspartiets tilslutning og afhængigt af fremskridtspartiet. Det synes jeg var godt. Det kan være med til at skabe lidt klarere vande i måske et af de vigtigste spørgsmål i dansk politik, og det kan også være med til at belyse, hvilke parlamentariske arbejdsmuligheder der eventuelt kan etableres her i det høje ting.

Hr. Christophersen sagde, at venstre kunne ikke tilslutte sig dette forslag, for dels var prisstopafsnittet for stramt – jeg håber, jeg har noteret det rigtig ned – dels var der en skævhed, for det er kun et prisstop. Hvad er det, venstre savner heri? Er det et lønstop? Hvor stærkt og hvor stramt skal det være? Hvad er det for en alternativ politik, venstre vil sige til dette ting at man vil stille op imod det forslag, der ligger her? Hvad er det, man vil invitere os til? Hvis venstre vil have et mindre stramt prisstop – jeg har jo fået at vide, at det er gennemhullet som en si; det er der nogle der mener – hvis venstre vil et mindre stramt prisstop, hvilken grad af lønstop er det så, venstre foreslår at vi skal gennemføre som optakt til overenskomstforhandlingerne? Er det det, at vi skal stryge – som jeg har forstået man på et vist tidspunkt var inde på – de to dyrtidsportioner, hvis de

bliver et resultat af stigningen i januarpristallet, at de ikke må komme til udbetaling? Er det den politik, man vil?

Hvordan tror man det ville virke, hvis man vil gøre sig håb om at virkeliggøre bare en vis grad af nogenlunde effektiv indkomspolitik i Danmark? Venstre kan ikke være i tvivl om, hvor svært det er at få gennemført en indkomspolitik, som bare er nogenlunde effektiv, og venstre kan ikke være i tvivl om, at skal vi løse dette lands økonomiske problemer, så er vejen en effektiv indkomspolitik, hvor bestræbelserne må rettes imod at skabe tillid i befolkningen til en sådan indkomspolitik. Jeg har jo siddet i tinget på det tidspunkt, hvor en socialdemokratisk regering forsøgte at gennemføre indkomspolitik. Jeg husker også, at denne regering blev væltet af venstre og de konservative. Jeg tror endda, hr. Hilmar Baunsgaard var ordfører ved den lejlighed for det radikale venstre, da vi blev fældet på en indkomspolitik.

Vi har prøvet på derefter med udgangspunkt i den positive holdning, som LO har taget til begrebet indkomspolitik, om vi kunne begynde at få formuleret det og få praktiseret det. Det er en uhyre vanskelig opgave, men hvis man tror, at vejen er den, at man skal lave et lempeligere prisstop og et skrappt lønstop, så tager man fejl, så vil man bidrage til yderligere at lægge gift, som man har gjort ved tidligere lejligheder, for en indkomspolitik, der kan gøre sig håb om at holde. Jeg vil være interesseret i at høre hr. Christophersens svar på, hvad alternativet er. Jeg gentager spørgsmålet: er det en mindre stram prispolitik og en mere stram lønpolitik, man foreslår os?

Jeg har bemærket mig, at hr. Christophersen talte om hensigtserklæringen, som jeg meddelte i udvalget, og at hr. Christophersen talte om, at det var utrolig letsindigt. Nu var hr. Christophersen jo til stede på udvalgsmødet og ved derfor, hvad der blev sagt. Hr. Christophersen har også – det har ethvert medlem af tinget – i betænkningen formuleringen, der er anvendt. Det, der fremgår af denne formulering, er, at på nuværende tidspunkt må vi sige, for det er vores politik: det er ikke regeringens hensigt, at denne lovgivning skal have gyldighed ud over den i lovforslaget fastlagte udløbsdato, eller at regeringen efter den 1. marts 1977 møder med en eller anden særlig lovgivning eller form for indgreb, som ligger ud

[Handelsministeren.]

over, hvad der er forudset i augustforliget. Det, vi har set i de nærmest forudgående dage og uger, og det, vi oplever i øjeblikket, viser, at striden står om, hvorvidt dette augustforlig, som for en væsentlig dels vedkommende først skal træde i kraft den 1. marts 1977, skal gennemføres. Det er dette augustforlig, striden står om, og vi har set, hvordan man bekæmper det fra den fløj, der sidder i det sydvestlige hjørne i denne sal – ud fra min synsvinkel nordvestlige hjørne, nej, det er skam det nordvestlige hjørne, det er rigtigt. Når man har set det, så forstår jeg ikke, hvad det er for en politik, venstre egentlig tilråder os at føre.

Venstre skulle i stedet for forstå, at kræfterne må sættes ind på, at dette augustforlig bliver gennemført. Venstre skal ikke tro, at man kan få gennemført en politik, der i henseende til indkomstpoltisk målsætning kan være stærkere. Den kan simpelt hen ikke gennemføres. Den politiske kamp kommer til at stå om, hvorvidt denne politik, som vi har nedfældet i augustforliget, kan gennemføres. Her burde venstre i stedet for at gå imod denne politik – for nu ikke at bruge et stærkere udtryk – støtte den. Derfor forstår jeg ærlig talt ikke venstres holdning, og derfor forstår jeg ikke bemærkningen om, at det var utrolig letsindigt at fremsætte en hensigtserklæring. Jeg tror ikke, det er en velovervejet politisk betragtning, der ligger bagved, det vil jeg gerne sige. Så højt agter jeg hr. Christophersen, at jeg ikke kan tro, den er velovervejet.

Jeg vil gerne sige til sidst: hr. Christophersen valgte jo det interessante at lade offentligheden og tinget her svæve i uvished om, hvordan venstre ville stemme. Venstre kan ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse. Det betyder, at enten melder man pas, eller også stemmer man imod. Jeg kan ikke forestille mig, at venstre velovervejet kan stemme imod og derved yde et bidrag til at afsvække den grad af indkomstpoltik, som ligger i augustforliget, og de muligheder for, at augustforliget skal kunne føres ud i livet, som vi også ved denne del af lovgivningen forsøger på at forbedre. Jeg kan ikke tro, at venstre vil være med til det. Så melder venstre pas. Er det virkelig en rolle for landets største oppositionsparti? Er det virkelig, hvad man kan svinge sig op til? Hvordan er det, der står over Dantes helvede: Her lades alt håb ude? Der er virkelig et degenerationsforfald hos det store, stolte venstre, der

enten melder pas eller vil føre en politik, som man ved er imod det, man egentlig sigter på at få gennemført.

Men nu får vi se, hvordan venstre stemmer. Jeg håber indtil videre, at venstre i hvert fald, hvis man ikke kan besinde sig til at stemme for, hvad jeg har forstået man ikke kan, så vælger den lidet glørværdige rolle at undlade at stemme i stedet for at tilslutte sig, om jeg så må sige, ulykkesfulgspartierne her i tinget med den politik, de repræsenterer – hvad enten de sidder dér, eller de sidder dér.

Formanden:

Vi går til anden omgang, hvor ordførernes taletid er indtil 10 minutter; for andre medlemmer er taletiden indtil 4 minutter.

Christophersen (V):

Inden jeg vender tilbage til økonomiministerens letsindigheder, vil jeg godt knytte et par bemærkninger til det, som nogle af ordførerne har sagt til venstre. Jeg tænker her bl. a. på hr. Svend Haugaard, hr. Ninn-Hansen og hr. Erhard Jakobsen, som alle lagde den samme undren for dagen, som økonomiministeren, undskyld, handelsministeren, netop gav udtryk for. Det var især undren, sådan forstod jeg det, over, at venstre ville holde sig udenfor. Hr. Svend Haugaard anførte endda, at vi havde gjort det uden begrundelse.

Jeg må sige, at de bemærkninger undrer mig egentlig, men det kan være, at de herrer har været så optaget af de sidste 14 dages forhandlinger, så de ikke rigtig har bemærket, hvad der egentlig er foregået i resten af folketinget. Ellers ville de have været klar over, at venstre som det første parti rettede en opfordring til regeringen om nu at gøre noget ved den situation, der var under opsejling. Forrige tirsdag afleverede venstre en sådan opfordring til statsministeren, en opfordring til nu at gribe ind over for den alvorlige økonomiske udvikling. Jeg forstod, at hr. Ninn-Hansen havde læst lidt af den, men næppe det hele, i hvert fald standsede hans citat dér, hvor det virkelig afgørende var at finde i den henvendelse. For det, som vi sagde i vores brev af 23. november til statsministeren, det var jo ikke alene, at der var behov for øjeblikkelige indgreb, men vi sagde også, at venstre vil medvirke til et midlertidigt pris- og lønstop, såfremt der fra regeringens side er vilje til nu at indlede forhandlinger om de nødvendige ændringer i den øko-

[Christoffersen.]

nomiske politik, og så redegjorde vi for, hvad det var for nogle problemer, som vi mente skulle løses. Jeg beklager, at ingen af de 3 ordførere – og øjensynlig heller ikke økonomiministeren – har i erindring, hvad vi skrev i det brev.

Jeg skal ikke polemisere med de 3 ordførere, men kun sige til dem, at det, som måske langt snarere kunne undre, det var, hvor invitationen blev af. Hvor blev invitationen fra regeringen af, hvor blev reaktionen fra regeringen af på dette brev? Der kom jo ikke nogen reaktion andet end den, at statsministeren klart afviste venstres opfordring, venstres tilbud. Statsministeren foretrak at nøjes med det, som man uden at fornærme statsministeren må kalde for et spinkelt og undertiden ganske usikkert flertal.

Der er nu yderligere kommet en klar regeringserklæring, som er optrykt i betænkningen, en klar erklæring, som viser, at regeringen ikke har haft noget ønske om at forhandle om en forbedring af den økonomiske situation på længere sigt ud over det, man allerede har aftalt i august måned. Det var vores anden forudsætning. Ud over at den forudsætning skulle opfyldes, at regeringen var interesseret i en forhandling, så måtte forudsæningen naturligvis være, at et pris- og lønstop skulle ledsages af en afgørende forbedring af augustforliget.

Hvad er det, som sker nu, hvor man nøjes med en isoleret lovgivning, hvor man ikke foretager sig noget ud over at gennemføre dette lovforslag og så i øvrigt holde fast ved, hvad man aftalte i august? Hvad er det, man lægger op til med denne lovgivning? Ja, det er først og fremmest en voldsom omkostningsekspllosion. Fra nu af og frem til 1. marts vil priserne ikke kunne stige, selv om vi ved, at der kommer omkostningsstigninger i form af en vis lønudvikling – den kan næppe hindres fuldkommen – og også i form af andre omkostningsstigninger, som i kraft af prisstoppet ikke må slå igennem i priserne. Når man så når frem til den 1. marts, så suppleres denne undertrykte omkostningsstigning jo med 3 dyrtidsportioner, sandsynligvis, den suppleres med resultatet af de overenskomstmæssige forhandlinger, den suppleres med gennemførelsen af en råenergiavgift, og den suppleres med virkningerne af den danske devaluering, som først vil slå igennem i løbet af foråret. Derfor er konsekvensen af denne isolerede lovgivning jo, at

man samler til bunke, man samler fra nu af og frem til 1. marts en lang, lang række omkostningsstigninger, og så skal de øjensynlig have lov til at eksplodere, samtidig med at man står lige over for en overenskomstfornyelse, lige over for vedtagelsen af et finanslovforslag med et meget betydeligt underskud. Det er efter vores opfattelse et uhyggeligt perspektiv. Det var på den baggrund, jeg sagde til økonomiministeren før, at jeg syntes, det var en meget letsindig erklæring, regeringen var kommet med, når den sagde, at den ikke ud over det her ville foretage sig noget som helst.

Økonomiministeren var lidt inde på i sit svar til mig, at man måtte ikke forestille sig, at man kunne gøre noget ved dyrtidsportionerne 1. marts, eller at man kunne gøre mere end det, man allerede havde gjort. Man kunne måske stille spørgsmålet sådan op til regeringen: ja men vil det sige, at regeringen vil acceptere, at der kommer en sådan kraftig omkostningsekspllosion den 1. marts? Betyder økonomiministerens udtalelser, at regeringen altså uden videre accepterer, at vi den 1. marts kan få stigninger i lønomkostningerne på måske 7, 8, 9 pct. suppleret med en lang række andre omkostningsstigninger? Vil regeringen bare uden videre godtage de alvorlige virkninger, det får på konkurrenceevne og dermed også på produktion og beskæftigelse?

Hr. Svend Haugaard spurgte, hvad det var, venstre ville. Han mente ikke, at vi i og for sig havde nogen begrundelse for ikke at ville medvirke til dette forslag. Jeg er ked af, at hr. Svend Haugaard – jeg forstår, det også gælder økonomiministeren – ikke har haft tid til i disse hektiske dage at læse, hvad venstre har skrevet i betænkningen. Jeg kan også forstå, man har glemt, hvad vi sagde i august måned, og hvad vi i øvrigt har sagt lige siden da, så jeg skal gerne gentage det her.

Det, som efter vores opfattelse er nødvendigt nu, er, at man prøver at forhindre den meget stærke omkostningsekspllosion den 1. marts, og at man ikke bare udsætter den. Det, som efter vores opfattelse er vigtigt, er, at man får en sikkerhed for, at der derefter de følgende år holdes en rolig omkostningsudvikling. Det er derudover, at man får bragt gældssætningen til udlandet under kontrol, for det vil den jo ikke være i 1977, hvor vi, som selv økonomiministeren i politisk-økonomisk udvalg har erkendt det, kommer til at stå med en gældsætning af næsten samme størrelsesorden

[Christophersen.]

som i år. Det forudsætter efter vores opfattelse, at man må gennemføre større besparelser end dem, der er gennemført, at man er parat til at stimulere den private opsparring og tilsvarende begrænse det private forbrug, og at man holder op med at gøre omkostningssituationen endnu værre ved at lægge råenergiavgifter eller andre omkostningsførende afgifter på virksomhederne.

Så vil jeg godt rive økonomiministeren ud af den usikkerhed, jeg forstod han svævede i med hensyn til venstres holdning til selve lovforslaget – jeg kan nu i og for sig ikke se, hvordan mine bemærkninger kunne efterlade nogen som helst tvivl hos økonomiministeren om, hvad vores holdning til det var. Vi mener, at denne lovgivning ud over det skadelige, at den bare skubber problemerne foran sig og fører til, at det hele eksploderer om 3 måneder, også indeholder nogle klare skævheder. Det er da ganske rigtigt, som det er påpeget flere gange af hr. Hilmar Baunsgaard, at der er en urimelighed i på den ene side ikke at have en lovgivning, som forbyder overenskomstmæssige lønstigninger, men på den anden side en lovgivning, som forbyder, at sådanne stigninger må indregnes. Jeg siger ikke dermed, at man skulle have gennemført et sådant fuldkomment lønstop – forhandlingerne om, hvordan man gennemfører og udformer en sådan lovgivning, har vi jo ikke været inde i. Men det, som er skævheden, er, at der ikke er en rimelig parallel mellem den måde, hvorpå man behandler prisudvikling og lønudvikling, og derfor vil denne lovgivning føre til, at en lang række virksomheder kommer i vanskeligheder.

Men jeg kan berolige økonomiministeren med, at vi har et klart og utvetydigt standpunkt: vi har til hensigt at stemme imod dette lovforslag. Vi mener ikke, at det løser problemerne, tværtimod koncentrerer de blot inden for en meget kort periode, og derfor er der heller ikke noget perspektiv i forslaget.

Voigt (FP):

Må jeg sige til hr. Kaj Hansen, som efterlyste dokumentation for, at kommunister har kaldt fremskridtspartiet fascister, at han blot kan læse, hvad en af hans partifæller sagde fra denne talerstol sidste torsdag. Det står i Folketingsstidende 1976-77, sp. 2178.

Må jeg sige i anledning af den af hr. Bay foreslåede dagsorden, at fremskridtspartiet jo

den 22. oktober 1975 fremsatte et forslag til folketingsbeslutning, hvor vi opfordrede regeringen til af fremsætte de fornødne forslag, så vederlagene til folketingsmedlemmer, ministre, borgmestre m. fl. kunne nedsættes med 10 pct. Det blev den 12. juni 1976 nedstemt med 120 stemmer imod fremskridtspartiets 24, mens 4 undlod at stemme. Det var en trist dag.

Hvad angår det andet afsnit i hr. Bays dagsorden om ens dyrtidsportioner for alle og bortfald af taktregulering for offentligt ansatte, må jeg sige, at netop hr. Bay lige fra sin første færd her i huset har været foregangsmand og fortaler for, at der skulle være ens dyrtidsportioner til alle, ligesom han var drivkraften bag dette forslag i november 1974. Jeg kan sige til hr. Bay, at vi i fremskridtspartiet med varme i vore hjerter vil støtte dette dagsordensforslag.

Må jeg så sige til den højtærede handelsminister, at jeg næsten kommer til at holde mere og mere af ham. Han er vældig hyggelig og lun, det må man sige, men kunne han dog bare føre en lige så fornuftig politik, som han taler. Han taler virkelig godt, han er en god taler, og det ville være lykkeligt, hvis han også ville begynde at føre en god politik. Handelsministeren fremdrog nogle eksempler på spørgsmålene i går med ja og nej. Når vi nu får bilagshæftet, vil man kunne se, hvor ufuldkomne nogle af svarene på de 230 spørgsmål, der er stillet, var, hvilket også bevirkede, at vi måtte have handelsministeren til samråd i erhvervsudvalget op til flere gange for at få belyst nogle af svarene.

Den højtærede handelsminister fremdrog hr. Poul Hartlings udtalelse om, at han sandelig ikke ville i et regeringssamarbejde med fremskridtspartiet. Ja, det er jo trist, det skal jeg da erkende, for hvad er alternativet så? Ja, det er bl. a. handelsministerens regering, og det er en ulykke for landet. Jeg kan da kun håbe, at hr. Poul Hartling og hr. Poul Schlüter, og hvad de nu hedder, de ledere, som sidder derovre og i hvert fald siger, de vil føre en fornuftig politik, vil komme til fornuft og komme til en erkendelse af, at man ikke kan komme uden om fremskridtspartiet. Det kan hr. Poul Hartling sige lige så mange gange, det skal være, men hvis hr. Poul Hartling vil opleve at stå som statsminister på denne talerstol én gang til, er han altså nødt til at erkende, at der er noget, der hedder fremskridtspartiet; det kommer man ikke uden om.

Handelsministeren nævnte et ordsprog om

[Voigt.]

den frosne jord. Jeg synes da, at handelsministeren skulle have citeret ordsproget fuldt ud, for jeg kan da ikke efter min bedste overbevisning tro, at handelsministeren ville sige til mig, at jeg var et svin; det kunne da ikke misforstås; det tror jeg da ikke, som den pæne mand, handelsministeren er.

Men uanset hvad handelsministeren sagde om, at han var glad for, vi kom bagfra, er jeg nødt til at sige, at vi i mangfoldige tilfælde er nødt til at komme bagfra, fordi netop handelsministerens folk jo ofte vender os ryggen – det så vi jo herude – og når folk vender os ryggen, er vi jo nødt til at mase efter dem for at få fat i dem og forklare dem, at vores politik er den rigtige, få dem til at lytte, for at de kan forstå, hvor elendig handelsministerens politik er. Det er vigtigt, og det maser vi ufortrødent på med.

Må jeg så også sige til handelsministeren, at uanset hvor god en taler han er, og hvor tit han står her på denne talerstol og håner os, så buldrer fremskridtsekspressen ud ad sporet, ufortrødent og massivt, og ved hver eneste station vil folk af handelsministerens politiske observans stige af, og vi vil lykkeligt vinke farvel, mens I står og råber ukvemsord efter os.

Niøn-Hansen (KF):

Jeg vil gerne takke for de besvarelser, der er givet fra ministrene vedrørende lovforslaget. Handelsministeren gav et svar på mit spørgsmål vedrørende administrationen af loven, et svar, der jo tydeligt viser, at den administration ikke fastlægges nu. Administrationen blev fastlagt i 1974, efter at venstregeringen havde gennemført en prislov, og det er en fortsættelse af denne, vi nu går ind i administrativt med den nye prislov. Det er altså ingen nydanelse, heller ingen forværrelse; vi gør nøjagtigt det samme, som venstregeringen gjorde i 1974.

Der har også været drøftelse fra anden side af lovforslagets § 11. Hr. Grünbaum betragter denne og andre bestemmelser i dette lovforslag som et faktisk indgreb i overenskomstloven. Det er vel navnlig bestemmelsen, der vedrører det bevægelige lønsystem, om priserne, hr. Grünbaum mener er et indgreb i overenskomstloven.

Jeg synes ikke, hr. Grünbaum har ret i dette. Jeg synes ikke, man kan sige, at der er tale om et indgreb, men det er selvfølgelig en lovgivning, der kan have virkninger over for dem,

der er i det bevægelige lønsystem, derved, at de ikke får de lønforhøjelser, de ellers havde regnet med. En deputation – der var jo kun to deputationer i udvalget – havde den opfattelse, at hvis denne lov ikke gennemføres, ville der inden for det bevægelige lønsystem være krav, som de kunne fremsætte, og som de mente deres arbejdsgivere ville sige ja til. Men en gennemførelse af loven betød efter deres mening ganske givet, at arbejdsgiverne ville sige nej. Det er også meningen med det, men det er ikke noget indgreb i den lovgivning, der er tale om.

Må jeg også sige vedrørende § 11, som arbejdsministeren nærmere omtalte, at betydningen af den er, at den dækker hele normallønsområdet, men jo også, som det fremgår af arbejdsministerens svar på spørgsmål 6, at hvis en arbejdsgiver fortryder en aftale, han har indgået, eller først på et senere tidspunkt bliver klar over denne ugyldighed, kan han standse udbetalingerne af den forhøjede løn. Der står videre: »Lønmodtagere vil ikke kunne gennemføre kravet om den højere løn ved domstolene«, og der står: »en standsning af udbetalingen af den højere løn kan ikke betragtes som misligholdelse.«

Der er altså på alle områder inden for lønsystemet indsat et stop. Så må jeg på ny spørge partiet venstre: hvad er det, man ønsker yderligere? Ønsker venstre en lovgivning, hvor man griber direkte ind i den lov, folketetinget vedtog i 1975, sådan at man med lovmagt hindrer, at det bevægelige lønsystem kan virke? Det har interesse for os at få det at vide nu, for vi må vide, hvad venstre mener, når de siger, at der ikke er et tilfredsstillende lønstop her.

Men det har også interesse for et senere stadium af forhandlingerne af spørgsmålet om indkomstpoltikken. Ingen kan jo med garanti afvise, at folketetinget om et par måneder kommer til at beskæftige sig med denne sag. Så vil jeg gerne vide af hensyn til det, vi står over for til den tid: ønsker venstre i virkeligheden, at vi skal standse det minimallønsystem, som Dansk Arbejdsgiverforening tidligere har accepteret? Er det det, der er hensigten og meningen? Hvis ikke det er det, hvad er det så for et lønstop, venstre ønsker man skulle have haft i denne lovgivning, som de hævder ikke er kommet? Jeg håber, vi får et svar fra hr. Christophersen på dette.

Hr. Christophersen sagde, at jeg ikke havde citeret den skrivelse, som venstres folketings-

[Ninn-Hansen.]

gruppe havde udarbejdet, fuldt ud. Jo, jeg har citeret det, det drejer sig om i forbindelse med denne forhandling. Det er rigtigt, at venstre også havde andre spørgsmål fremme – man talte om den øvrige økonomiske politik – men jeg regnede ærlig talt med, at der ikke var nogen grund til at drøfte det imellem os, for venstre ved jo, at det konservative folkeparti har tilsvarende synspunkter dér, også når det drejer sig om, hvorvidt man burde erstatte dyrtidsportioner med skattelettelser. Jeg mener endda, at det forslag herom, som hr. Poul Schlüter har fremsat, er betydelig mere konkret end det forslag, venstre har fremsat.

Men det, der er af interesse, er selvfølgelig sagen som helhed. Vi ved, at venstre gennemførte et prisstop i 1974. Vi ved, at hr. Poul Hartling her i dette høje ting den 3. december, var det vist, 1974 forelagde en helhedsplan, at denne helhedsplan indeholdt, at man i stedet for dyrtidsportioner skulle give kontante ydelser, at man skulle hindre, at honorarer, repræsentationstillæg og en række andre ting steg, altså nøjagtig det samme som med denne midlertidige lovgivning, at man ville have et avancestop, at man ville standse landbrugets pristigninger på en måde, der nærmere blev nævnt, og endelig at man havde en tanke om at skærpe kapitalvindingsskatten, sådan at fortjeneste på salg af fast ejendom kunne rammes mere. Jeg erkender, at den del af det ikke er med i denne lovgivning; der er ikke noget forslag om kapitalvindingsskat. Men de andre ting indeholdt de samme elementer som det, hr. Poul Hartling gik til valg på. Derfor er det også naturligt, vi beder om at høre, hvad hr. Poul Hartling siger i denne situation.

Og så yderligere: nu forstår jeg, at venstres overvejelse er endt med, at man ønsker at stemme imod. Hvad betyder det så? Sådan som hele situationen ligger, kan det kun betyde, at venstre ønsker et valg. Ja vel, det kan man få, hvis der er flest stemmer imod, og det ved vi jo endnu ikke. Men er det så ikke rigtigt, at venstre fortæller, hvad man vil bruge dette valg til? Mener venstre at opfylde et almindeligt befolkningsønske om valg? Jeg mener det modsatte; jeg mener, at befolkningen ønsker noget andet. Mener venstre, at denne sag er særdeles egnet til at fremkalde et valg? Jeg gør opmærksom på, at en fremtrædende erhvervsleder, nemlig Landbrugsrådets formand, hr. Pilegård Larsen, har sagt: dette er en lovgivning, som er-

hvervslivet kan leve med. Hvis man får det valg, man åbenbart ønsker, hvilken regeringsdannelse skal vi så have? Hvordan skal den etableres? Endelig: hvilken politik skal denne regering, der så kan dannes, føre? Hvad er venstres tanker herom? Hvis man ikke får det valg, hr. Poul Hartling åbenbart ønsker, altså hvis han er enig med sin ordfører i, at man stemmer imod, hvad er det så, venstre vil bruge sine 42 mandater til i den kommende tid, når man på det punkt, hvor venstre selv opfordrer til en politik, springer fra? Jeg mener fortsat, at det, det drejer sig om, er kaos eller stabilitet. Jeg skal ikke udtale mig om dem, der ønsker kaos, men jeg ved, hvem der ønsker stabilitet. Det parti, vi mangler svar fra, er partiet venstre.

Gert Petersen (SF):

Jeg synes, det var lidt tankevækkende, at begge de venstresocialistiske talere i denne situation, hvor man skulle tro der var en fælles interesse i først og fremmest at påvise, hvad den af augustpartierne her foreslåede lovgivning kan medføre for befolkningen og især arbejderbefolkningen, skulle bruge noget af deres taletid på socialistisk folkeparti. Jeg kunne godt, hvis jeg havde været i deres sko, i denne situation have fundet andet at bruge min taletid på, og jeg kan kun sige til hr. Wilhjelms, at det er da kedeligt, hvis hans fantasi spændes til det yderste – det er jo synd, jeg kan ikke rigtig gøre noget ved det – hr. Wilhjelm's fantasi må være hans egen sag.

Vi har drøftet, hvordan vi vil stille os til dette lovforslag, og det skal hr. Wilhjelms nok få at vide, når afstemningen finder sted. Men i øvrigt vil jeg godt føje til, for det første at SF ikke er noget centralistisk parti, som VS formodentlig er, og for det andet at vor folkegruppes gruppe står til ansvar over for deres parti og deres vælgere, ikke over for hr. Wilhjelms.

Dermed vil jeg i øvrigt anse den debat for afsluttet, og vi vender så tilbage ved afstemningen.

Hr. Kurt Hansen var inde på, at det var forkert, at jeg citerede metalarbejdernes formand, hr. Paulus Andersen, fordi jeg var enig med ham. Det er dog en sær holdning at indtage til fagbevægelsen. Jeg tror egentlig ikke, at man som socialistisk parti eller et parti, der vil have forbindelse med arbejdspladserne, kommer ret langt ved at indtage den holdning. For hvis det

[Gert Petersen.]

er sådan, fordi en ansvarlig faglig leder siger noget, som man synes er rigtigt, at vi så på venstrefløjnen beskæmmet skulle slå øjnene ned og gå rundt og gemme os i krogene og passe på ikke under nogen omstændigheder at komme til at erklære os enig med en faglig leder i toppen af fagbevægelsen, så kan jeg forsikre hr. Kurt Hansen for, at vi ikke er i stand til at føre faglig politik, eller rettere sagt hvis det skal være moralen, som det åbenbart er for venstresocialisterne, så er VS ikke i stand til at føre faglig politik.

Jeg synes, at hr. Paulus Andersen har sagt noget aldeles rigtigt, og at det er interessant, at han har sagt det. Jeg mindes ikke, at det er blevet sagt så stærkt fra en leder for et af de allerstørste fagforbund i meget lang tid, nemlig at selv om han må tage afstand fra de overenskomststridige arbejdsnedlæggelser, så har han forståelse for dem og opfordrer andre til at have forståelse for dem. Jeg siger dette til hr. Kjeld Olesen, egentlig ikke til hr. Kurt Hansen, og jeg kunne godt ønske mig en kommentar fra hr. Kjeld Olesen, for jeg synes, det er ganske ejendommeligt og som sagt også tankevækkende, at det er hr. Kurt Hansen, der kommenterer det og angriber mig, når jeg påpeger, at en ledende faglig skikkelse har sagt noget, som SF er enig i. Hvad motiverne er, kender jeg ikke noget som helst til. Jeg giver mig ikke af med motivgranskning, jeg tager udtalelserne for deres ordlyd og tager stilling til dem for deres ordlyd.

Så vil jeg i øvrigt sige om det emne, som jeg dog er mere optaget af – og jeg beklager ganske stærkt, at jeg skulle bruge 4 minutter på en polemik med VSerne her – at jeg lyttede med meget stor interesse til hr. Ninn-Hansen både i første omgang og anden omgang, for i det, som hr. Ninn-Hansen sagde, fik jeg en bekræftelse af, at vores udlægning af § 11 er rigtig. Hr. Ninn-Hansen har ligesom vi studeret især svaret på spørgsmål nr. 6, og jeg må sige, at hr. Ninn-Hansen og jeg har læst det på fuldkommen samme måde. Det ejendommelige er, at arbejdsministeren har læst det på en helt anden måde; det er vist endda ham, der har skrevet det. Jeg forstår ikke rigtig, hvordan det kan falde sådan ud.

Jeg lagde her i anden omgang mærke til, at hr. Ninn-Hansen påpegede, at § 11 kunne få betydning måske især for normallønsområdet. Det er heller ikke noget, som hr. Ninn-Hansen

digter ud af den blå luft. Det er igen noget, som bygger på et svar, vi har fået fra arbejdsministeren.

Arbejdsministeren blev nemlig under udvalgsarbejdet spurgt, om § 11 til skade for de normallønnede ville uddybe svælget i forhold til de minimallønnede. Der svarede man tilbage, at det ville det skam ikke, det skulle vi ikke tro, men man svarede dog også – og jeg citerer:

»Det kan ikke opgøres, i hvilket omfang § 11 vil hindre, at der i den resterende overenskomstperiode opnås aftaler om lønforhøjelser på normallønsområdet, men bestemmelsen i § 11 vil utvivlsomt have faktiske økonomiske virkninger i denne retning«.

Det er altså helt åbenbart, at man i ministeriet mener, at § 11 vil komme til at virke hæmmende for lønudviklingen på normallønsområdet, af den årsag naturligvis, at lønudviklingen på normallønsområdet i almindelighed kun er afhængig af dyrtidsreguleringen, og hvis der sker en ekstra lønudvikling, er det, sådan som arbejdsmarkedet er indrettet, desværre i vid udstrækning på grund af overenskomststridige arbejdsnedlæggelser, og det, der ligger i det svar, er, at man mener, man med § 11 er i stand til at hindre en række overenskomststridige arbejdsnedlæggelser.

Så sagde handelsministeren, at der må skabes tillid i befolkningen til indkomspolitik. Nu ser handelsministeren og jeg noget forskelligt på indkomspolitik, men jeg kunne da godt have lyst til at spørge handelsministeren: tror I virkeligt, I skaber tillid med en lovgivning som denne? Først med augustforliget, som hr. Grünbaum karakteriserede tidligere – og jeg er helt enig i den karakteristik – og nu med denne lovgivning, som slet og ret er et forsøg på at cementere augustforliget i en situation, hvor det ellers var ved at falde helt fra hinanden. Tror man, man skaber tillid ude i befolkningen med en sådan politik? Det er netop det, man ikke gør. Det, vi har oplevet de sidste par måneder, er, at en meget udbredt mistillid har vist sig i forhold til augustforliget, mistillid netop i de kredse af lønmodtagere, som augustforliget i alt væsentligt var rettet imod. De har demonstreret mistillid nu, og man kan da ikke forvente, at der, fordi man nu kører videre ad disse baner og endda i forstærket tempo, skulle komme mere tillid ud af det. Selv om jeg altså har et andet syn på indkomspolitikken end ministeren, er jeg helt enig i, at der bør skabes tillid

[Gert Petersen.]

til den økonomiske politik. Men det gør man ikke med foranstaltninger som de foreslåede.

Knud Jespersen (DKP):

Jeg synes nok, der er en hel del ting, der er bemærkelsesværdige i selve diskussionen, og så er der også noget, der næsten er klassisk for disse forlig. Til klassikerne vil jeg gerne nævne handelsministeren, som ved hver eneste lejlighed, vi har haft sådanne sager, har foreholdt venstre dets tunge og alvorlige ansvar, hvis man ser bort fra septemberforliget, og som næsten hver gang har sagt, at nu har vi dog imødekommet hr. Poul Hartling så langt, som vi overhovedet kunne, og så langt som hr. Poul Hartling ønskede, men alligevel vil hr. Poul Hartling ikke være med. Og så vil man bruge som trussel imod hr. Poul Hartling, at hvis han nu stemmer imod, kommer han til at stemme sammen med det nordvestlige hjørne. Nu er jeg jo mere interesseret i klasse- og sociale modsætninger end i geografiske begreber, men ellers kan jeg tilslutte mig det fuldstændig.

Jeg vil videre sige: er der ikke andre end venstre, der burde tænke sig om? Jeg tror, også regeringen og socialdemokratiet skulle gøre det. Når hr. Erhard Jakobsen står på denne talerstol og forklarer: se, hvilke mægtige perspektiver; vi kan ikke blive ved med at have en situation, hvor man bare strejker. Vi har en situation, hvor man har den private ejendomsret. Vi har en situation, hvor det at sælge sin arbejdskraft er ligesom at sælge en anden vare, det er bare ikke så let at komme af med den, fordi man samtidig har ført det, man kalder en økonomisk forsvarlig politik, der har betydet 130.000 arbejdsløse.

Alligevel er det ikke det, hr. Erhard Jakobsen taler om. Nej, hr. Erhard Jakobsen siger: hvilke perspektiver vil den kommende overenskomstforhandling give, og det er jo noget af det, som bl. a. også hr. Grünbaum har set? Fordi hvis man skulle være brutal i sin analyse, er det her et forsøg på at knække ryggraden på den fagbevægelse, som hr. Kjeld Olesen i alt fald læbebekender sig til. Det er et forsøg på at knække ryggraden på dansk fagbevægelse, gøre den til administrator af augustforlig, septemberforlig, martsindgreb og nu af dette her, men samtidig gøre det hele vanskeligere – så langt er jeg enig med hr. Ninn-Hansen – for man risikerer jo en vældig spænding, og så kan man komme og sige: ja men det er jo også de uan-

svarlige igen. Man kan ikke forvente, at folk, der pludselig får en vældig regning i marts måned, vender den anden kind til, ikke engang hr. Jens Møller tror jeg forventer noget sådant.

Hvordan er lønudviklingen i almindelighed? Ja, 25 pct. stammer fra forhandlinger, 25 pct. fra dyrtidsordninger, som man jo også er villig til at acceptere der bliver pillet ved. Så er der 50 pct. fra lønglidningen. Hvis nu vi tager de 50 pct., og hvis vi regner med, at de økonomiske vismænds tal er rigtig, vil det koste arbejderne 3 mia kr., undskyld 5 mia kr. – det er, fordi jeg er så ked af at overdrive i modsætning til hr. Kjeld Olesen – at leve under dette nådige såkaldte husleje-, pris- og lønstop.

Jeg skal ikke give anskuelsesundervisning i, hvordan man opnår at få lønforhøjelser. Der er jo ingen, der siger, at man bør vente, til arbejdsretten har kigget på det. Jeg synes bare, at man i høj grad skulle være interesseret i, at det var rigtigt, hvad hr. Anker Jørgensen i sin tid sagde: man kan ikke føre indkomstpolitik under kapitalismen, for dér fører man politik for én bestemt gruppe og på et flertals bekostning. Det kan man jo ikke. Altså, disse 81 pct. lønmodtagere skal piskes, de skal beskattes, de skal have huslejesfigningerne, de skal ikke have fradragsmulighederne, de skal have lønstop. Så kommer man og siger, det er indkomstpolitik, og det må selv hr. Poul Hartling kunne se. Hr. Ninn-Hansen har set det, hr. Pilegaard Larsen har set det, Dansk Arbejdsgiverforening har set det, og for den sags skyld har også en række folk i LOs top indset det, idet man siger, om man da ikke tror i dette folketings flertal at man har hjulpet arbejdsgiveren i fuldt ud tilstrækkelig grad. Jeg citerede med vilje hele udtalelsen fra Århus Fællesorganisation, og jeg mærker mig, at hr. Kjeld Olesen ved sin tavshed måtte anerkende, såvel hvad hr. Jørgen Jensen sagde om dette forvredne citat fra metalarbejdernes beslutning, hvor man tager det, man kan bruge, som det, jeg sagde, hvor vi ikke tog det, vi kunne bruge, men også det, der måske kunne kritisere os. Jeg synes, det var rimeligt, når man mener, det er så god en sag, man forsvarer, at man så citerer fuldstændigt og fuldt ud.

Jeg vil godt spørge handelsministeren eller endnu bedre arbejdsministeren: hvor længe vil socialdemokratiet regere på en måde, hvor de fører en arbejdsmarkedspolitik, som er bestemt af hr. Jens Møller og hr. Erhard Jakobsen?

[Knud Jespersen.]

Kan socialdemokratiet, som har haft et nært tilknytningsforhold til dansk fagbevægelse, på disse 11 eller 12 menneskers mandat føre en arbejdsmarkedspolitik som den, man lægger frem? Kan man i den grad tage en del af en demokratisk ret både forhandlingsmæssigt og også nu mulighederne for lønforhøjelser mellem overenskomstforhandlinger og alligevel sige, at det er dejligt at være socialdemokrat på de betingelser? Jeg forstår, at man har opgivet at forsvare sig mod vores kritik, fordi den hviler på nogle overordentlig stærke argumenter, men derimod vender sig imod højresiden af salen; det skal jeg ikke blande mig i.

Om prisstoploven sagde handelsministeren, at det ville være en overordentlig umulig og stærkt bureaukratiserende opgave – det er et sammendrag af det – hvis man skulle ansætte de prisinspektører, der skulle til, og føjede samtidig dertil: der er vel ingen af os, der tror, at man bare vil omgå lovene. Nej, det er der ikke. Der findes sådanne elementer, men hvis man vil prale med et effektivt prisstop, er det også nødvendigt, at man har den kontrol, der skal til. Der er jo ingen, der i nogen fagforening, når man vælger revisor, eller her i statsapparatet, når vi vælger statsrevisorer, siger, at man tror, der er tale om bedragere; det er en normal og almindelig kontrol. Og hvilke beføjelser skal monopoltilsynet så have? Alle disse ting har vi stadig væk ikke fået noget svar på.

Det er smukke ord, der bliver sagt om indkomstpoltikken, og vi vil komme til at høre dem igen. Nu kan vi ikke nå det før jul, men lige efter nytår vil handelsministeren eller en anden minister forsikre os om, at det var en lykke, hvad man besluttede. Og omkring marts vil man igen forsikre os om, at det var en lykke, at folk kom til at rette sig efter 2. pct.'s bestemmelsen. Handelsministeren har haft nogle timer til at overveje. Hvad er svaret? Hvilken løn vil den nuværende regering under diktat fra centrum-demokrater og kristeligt folkeparti være med til at indrømme de lavestlønnede? Er det det, vi har regnet os frem til? Er det 27,80 kr.? Er det den løn, eller er det bare noget, man slynger ud, idet man siger: det vil såmænd nok gavne beskæftigelsen? Så vil jeg godt vide af arbejdsministeren eller af handelsministeren: hvad er det for et beredskabsværn, som hr. Ninn-Hansen taler om, som man ikke har lyst til at snakke om? Har man nogle aftaler på en helt anden led eller hvad? Det må

være rimeligt, at man undtagelsesvis også får svar på disse ubehagelige spørgsmål.

Jeg vil ikke forlænge denne diskussion, men vil bare sige til sidst, at jeg finder dette angreb på en demokratisk ret som noget af det farligste. Det er da muligt, at man kan fortsætte sin studiekreds i demokrati og økonomisk demokrati i socialdemokratiet, det vil jeg ikke udelukke, men det bliver da mere og mere en teoretisk diskussion, for jeg konstaterer, at jeg her fra denne talerstol uimodsagt har kunnet erklære, at man 4 gange har lavet overgreb mod lønarbejderne, aldrig imod arbejdsgiverne. 4 gange har man lavet sådanne overgreb, og så kan man alligevel forklare, at det er dem, der ikke vil rette sig efter de love, altså de diktater, man bliver udsat for, der er i færd med at skabe usikkerhed.

Jeg noterede mig også én ting mere, nemlig at man fra alle augustpartiers ordføreres side har sagt, at det, der fremkaldte denne reaktion, var nogle strejker, der var kommet i gang. Ja, man bør erindre, at folk kun strejker, når de ikke ser andre udveje. De betaler ikke over 200 kr., fordi nogen ville inspirere dem til det, men de må simpelt hen slå til, når de ikke kan se andre betingelser, og når de stadig væk føler, at det er dem, der skal betale.

Vi har hver eneste gang advaret dette flertal. Nu advarer fagbevægelsen også. Alle må anerkende, at det bliver en vanskelig overenskomst-situation, og så vil et flertal her om en times tid træffe endnu farligere afgørelser. Hvad skal det så gavne? Ja, det er da muligt, at man kan få den politiske stabilitet på det grundlag, som er dikteret af venstres ønsker og af de konservatives, centrum-demokraternes og kristeligt folkepartis krav. Det er muligt, men det sætter ikke et menneske mere i arbejde, det løser ikke betalingsbalanceproblemerne, det udvider ikke købekraften, og det skaber ingen løsning for de folk, der er huslejeblæde, og som har en så voldsom utryghed i morgendagen.

Wilhelm (VS):

Hr. Gert Petersen havde ondt af, at jeg havde brugt 1 minut ud af 20 på at stille et par spørgsmål til SF efter det, der er kommet frem i SF's egen avis om uenighed og holdningen til dette forslag, og også over, at hr. Kurt Hansen havde sagt noget om hr. Gert Petersens indlæg. Lad mig tage det sidste først.

Det at nævne Paulus Andersen er da ikke i sig selv noget odigt, og det at nævne, at Pau-

[Wilhelm.]

lus Andersen i denne sag har kritiseret, er da heller ikke i sig selv noget odiøst. Det har vi heller ikke sagt. Man kan nok synes, at det en gang imellem er lidt naivt ligesom i august at køre frem med, hvordan de dér LO-spidsere har taget afstand, hvor vi andre var lidt mere forbeholdne, og hvor det jo viste sig, at vi havde ret i, at den afstandtagen ikke holdt, at den, som der blev sagt her, var en slags venstreopportunistisk sidespring og ikke holdt i realiteten. Men det var ikke engang det, hr. Kurt Hansen sagde. Det er jo egentlig pudsigt, at hr. Gert Petersen slet ikke opdagede, hvad det var, han blev kritiseret for. Han blev kritiseret for at benytte det udtryk, som lov og orden-partierne altid benytter: den ansvarlige faglige leder hr. Paulus Andersen. Det var det, kritikken gik på, for derved bidrager hr. Gert Petersen til den sædvanlige lov og orden-parole: der er de ansvarlige ledere, og så er der alle de andre, de uansvarlige. Det var det, det gik på; det opdagede hr. Gert Petersen ikke, og derfor kom han her i anden runde, da han skulle svare, til igen at sige: en ansvarlig leder som hr. Paulus Andersen.

At jeg brugte tid på SF, synes jeg ikke er så mærkeligt. Hr. Gert Petersen forklarede, at SF ikke er noget centralistisk parti, og at dette skulle være i modsætning til VS. Ja men det er jo overhovedet ikke det, det drejer sig om. Centralisme eller ikke centralisme, det burde være utænkeligt i et socialistisk parti – og det er det i hvert fald i VS – at noget medlem kunne drømme om at lade være med at stemme nej til det, der ligger her. Det er det, det drejer sig om.

Det burde også være utænkeligt for hr. Gert Petersen, der for nylig forklarede, at så længe uenighederne kun gik på nogle principper og holdningen til et eller andet diffust begreb, som hed Larsenisme, var det ikke noget problem. Nej, hvis uenigheden kom til at gå på noget ganske konkret her og nu, der skulle tages stilling til, ligesom i 1967, så var det alvorligt, for så stod man over for en sprængning. Så er det, man kan læse i minavisen i dag, at man i SFs gruppe i aftes har diskuteret, om man skulle undlade eller man skulle stemme imod, og at der var fortalere for begge udveje. Så er det, vi andre spørger – og jeg synes med god ret –: hvordan endte det dér? Kan det virkelig være sådan, at der er SF-medlemmer, som vi undertiden har og forsøger at

have et samarbejde med om disse ting, der kunne drømme om at undlade at sige fra i denne sag, som jo netop er alvorlig? Hr. Gert Petersen har så evig ret i to ting, som jeg har støttet ham i, nemlig at dette har den nøjeste sammenhæng med augustforliget, og at dette er det skrappeste, der hidtil er lavet over for arbejdskampe. Så er det ikke en tilfældig lille sag, der afhænger af centralisme eller ikke-centralisme, om medlemmer af et socialistisk parti undlader at tage stilling og foregiver: nå ja, på den ene side og på den anden side, der er skidt, og der er kanel, men alt i alt kan vi ikke gøre vores stilling op, vi undlader, for der er godt og skidt i det her. Netop fordi hr. Gert Petersen har ret i, at dette er konsekvensen af augustforliget, at det har den nøjeste sammenhæng med augustforliget og er det skrappeste indgreb, der er foretaget over for arbejdsaktioner, kan det ikke være et spørgsmål om skidt eller kanel, fordi der også står lidt om huslejerne.

Bruge sin tid på det her, siger hr. Gert Petersen, i stedet for at afsløre for befolkningen, hvad det indebærer. Ja men det er jo netop derfor, man er nødt til at spørge SF. Det giver os andre betydelig dårligere vilkår for at afsløre over for befolkningen, hvad det her indebærer, hvis der er dele af SF, der siger: ja, der er lidt kedeligt i det, men så er der også noget meget godt i det, og derfor ved vi ikke rigtig, så vi undlader at stemme. Det burde være utænkeligt i venstrefløjspartierne. Det tilslører, mere end det afslører, og det er derfor, man er nødt til at spørge, men vi fik stadig væk ikke svar.

Jeg vil gerne fortsætte med afsløringen af, hvad det her indebærer, og jeg vil gøre det i anledning af det dagsordensforslag, hr. Bay har fremsat, og som i øvrigt ikke fortjener de store kommentarer. Vi vil selvfølgelig stemme imod dette dagsordensforslag. Det lille popnummer med folketingsgagerne er selvfølgelig taknemligt, men det, der i øvrigt står i denne dagsorden, er jo: samtidig ved lov fjerne den i februar 1975 vedtagne taktregulering, så ens dyrtidsportioner for alle kan træde i kraft. At det delvis bygger på uvidenhed, idet de ens dyrtidsportioner er trådt i kraft, det kan være sin sag, men at fjerne ved lov den i februar vedtagne taktregulering . . .

Lad mig så bidrage til oplysningen af og afsløringen af, hvad det, der ligger på bordet faktisk indeholder med eller uden hr. Bays

[Wilhelm.]

dagsorden. Det indeholder nemlig bl. a. dette, at vi i nat fik et svar fra finansministeren, hvor det hedder: regeringen og de kommunale lønforhandlende organer har besluttet at opsigede overenskomster, der indeholder bestemmelser om den nævnte taktregulering. Det er et led i det her, som vi ikke har haft tid til at nævne tidligere, men som også for os er en belastning og også for os viser, at det her er noget, man selvfølgelig bør gå imod. Regeringen vil i konsekvens af det her, og hvorfor? – det står i forlængelsen – med henblik på at sikre, at taktreguleringerne i hvert af overenskomstårene 1977–78 og 1978–79 holdes inden for 2 pct., vil regeringen opsigede taktreguleringsaftaler, der er truffet. Hvad betyder det? Det betyder, at man for hele tjenestemandsovrådet, og hvem der ellers måtte være berørt af taktreguleringerne – og det er ikke de højeste lønnede, for enhver ved, der er grænser for disse taktreguleringer – vil tvinge indkomstrammen ned for disse mennesker med tilbagevirkende kraft, for den taktregulering, de skulle have haft, svarer jo nemlig til en bagudrettet effekt af den lønglidning, der allerede er sket. Så fik vi lejlighed til også at afsløre det element i det, der ligger på bordet her.

Må jeg så sige noget i anledning af ministrenes bemærkninger. Arbejdsministeren sagde: skulle vi ikke være enige om, at 99 af 100 lønarbejdere holder sig på måtten, og at 99 af 100 konflikter afgøres efter de normale regler? Jo, det kan godt være, det kan tælles op på den måde. Men det er jo ikke det, der viser, hvordan et indgreb som det, der foreslås her, i virkeligheden vil ramme ned på aktionsmulighederne. Det er ubestrideligt, at det, der står i § 11, kunne have været taget i anvendelse over for de resultater, porcelænsarbejderne vandt sig, og det er ubestrideligt, at de var nødt til at gå de veje, hvis de overhovedet ville løftes ud af det fantastisk lave lønniveau, da arbejdsgiverne ikke ville sætte sig til forhandlingsbordet.

Jeg tror også, det er ubestrideligt – der findes ikke opgørelser over det, men jeg vover den påstand – at en væsentlig del af den lønudvikling, som hidtil har fundet sted, og som ligger over det almindelige bare at følge med i reallønnen, faktisk stammer fra den mekanisme, man her vil sætte ud af spillet.

Så et par bemærkninger i anledning af handelsministerens udtalelser. Han ironiserede lidt

over, at nogle af os havde sagt, at prisstoppet var hullet som en si. Lad os så se på de sidste to år, hvor man har haft et avancementstop: i de sidste to år er det en kendsgerning, at lønstigningerne ikke har været så meget som en brøkdel af en procent højere end produktivitetsstigningerne. Statsministeren kender godt de tal og bruger dem, når det passer i krammet. Det er ikke altid, det gør det. Der har ikke været lønglidninger eller lønudvikling i det hele taget, der er bare en brøkdel af en procent højere end produktivitetsudviklingen, altså skulle der med en avancementstop jo i og for sig ikke være nogen som helst basis for prisstigninger – og alligevel, hvad har vi oplevet? Det nuværende prisstigningsniveau svarer til over 10 pct. på årsbasis. Den avancementstop har været aldeles værdiløs, og den prislov, der kommer nu, er lige så aldeles værdiløs.

Hvad angår det sidste punkt, lønindgrebet, synes jeg, det er værd at notere sig – og det er noget, som skal gøres bekendt på arbejdspladserne, og som jeg håber man kunne være enige om blandt venstrefløjspartierne at bidrage til at gøre bekendt på arbejdspladserne –: der er plads til lønstigninger, og har man ikke vidst det før, så ved man det efter dette indgreb, for den eneste grund til, at regeringen og salen til højre vil lave det indgreb, er, at de ved, at der er plads til, at arbejdsgiverne kan give lønstigninger, ellers ville det jo være aldeles meningsløst at lave alle de krumspring i § 3 og § 11. Hele baggrunden for denne lovgivning er, at de partier med sig selv har erkendt, at sådan som tingene ligger i dag, er der plads til lønstigninger, og det er det, man vil forhindre.

Henning Philipsen (SF):

Arbejdsministeren sagde i sit tidligere indlæg, at nu skulle man passe på ikke at dramatisere situationen; det er jeg da enig i. Men hvorfor så overhovedet lave dette forslag? Hvis dette forslag ikke netop er udtryk for en unødvendig dramatisering af den situation, som sidste uge kunne konstateres herhjemme, henholdsvis det, som er sket siden, så ved jeg ikke, hvad en dramatisering af en situation er. Det forekommer mig, at ingen andre end de, der lægger navn til dette forlig, dramatiserer situationen i forhold til os andre.

Jeg er ked af at måtte belære arbejdsministeren, men jeg bliver nødt til at sige til arbejdsministeren, at det, han sagde med hensyn til § 11, efter min opfattelse ikke er rigtigt, og det

[Henning Philipson.]

vil jeg gerne dokumentere. Det forholder sig således, også i de svar, der er givet i udvalget, at selv om man etablerer en overenskomststridig konflikt på et spørgsmål om procedurereglerne, nemlig dette, at en arbejdsgiver trækker forhandlingerne i langdrag, vil selv de aftaler, man her opnår, være ugyldige. Det er den ene ting.

Den anden ting, det nye i situationen, er, at hvor man før har kunnet etablere overenskomststridige konflikter og har kunnet opnå både lønresultater og andre resultater, har der, selv om disse konflikter af arbejdsretten har været kendt overenskomststridige, ikke været tale om, at de resultater, man nåede, havde man ikke i lommen. Det havde man før. Ingen har indtil i dag bestridt, at de resultater, man opnåede, var i lommen. § 11 her siger det diametralt modsatte.

Nu kan jeg se, at min ærede kollega fra Ålborg, hr. Kaj Poulsen, ryster på hovedet. Så beder jeg hr. Kaj Poulsen om lige at studere disse dokumenter, for det, jeg siger, er selvfølgelig rigtigt. Det, man siger her, er, at selv om man opnår noget ved hjælp af en overenskomststridig strejke nu, er det ulovligt. Det var det ikke før. Det er nemlig ugyldigt, hvis man opnår lønforbedringer nu. Det var det ikke før. Man kunne endda få medhold i, at det, der var opnået, også arbejdsretligt var hjemme i posen. Det er forskellen, og den synes jeg er væsentlig.

Bay (UP):

Først skal jeg meddele angående de forskellige ændringsforslag, at jeg bortset fra handelsministerens ændringsforslag af rent teknisk art må undlade at stemme for de andre, fordi jeg ikke kan overskue konsekvenserne på så kort tid; jeg får jo ikke papirerne før lige i allersidste øjeblik.

Hr. Jørgen Jensen spurgte, om de sparede penge, hvis mit forslag blev vedtaget, skulle bruges til advokatlønninger. Jeg kan berolige hr. Jørgen Jensen med et nej; selv om en kendt advokat har sagt, at et lands dårlighed måles efter advokaternes fedme, har jeg indtrykket af, at de ikke behøver at få flere. Nej, pengene skulle gå til skattelettelse for de lavtlønnede og for pensionister. Det er endnu en overvejelse værd for hr. Jørgen Jensen.

Endelig må jeg beklage, at jeg, da jeg ikke taler efter manuskript, glemte et meget vigtigt

spørgsmål til handelsministeren. Jeg håber, at jeg kan få svar. Spørgsmålet lyder i sin enkelthed: gælder prisstoploven også for handel med fast ejendom og jord, og i bekræftende fald: hvordan kan det praktiseres?

Kurt Hansen (VS):

Det skal bare være et par enkelte bemærkninger til hr. Gert Petersen, et par bemærkninger, som ligger i forlængelse af det, som hr. Wilhjelm var inde på.

Når vi siger, at man skal være påpasselig med at fremføre den taktik, der går ud på at presse de faglige ledere i fagbevægelsen, er det, fordi vi har en masse erfaringer om, hvordan det har udviklet sig, når vi har anlagt den taktik. Det er endt i nederlag hver eneste gang, og det mener vi ikke det skal gøre fremover.

Det, fagbevægelsen eller LO-toppen faktisk besluttede på sin kongres i 1975, var, at vi nu ikke skulle satse så meget på lønstigninger mere, men på arbejdsmiljø og sådan noget. Der skulle komme en udmærket og fin lov; den har vi nogle meninger om og opfattelser af hver især, uden at nogen af os mener, at den er særlig god. Men på den kongres gav fagbevægelsens ledere principiel tilslutning til, at der skulle føres indkomspolitik. De folk, der principielt går ind for indkomspolitik og er garanter for, at der overhovedet kan føres indkomspolitik over for arbejdspladserne, kan vi ikke bygge den linje på, der siger, at vi skal presse så meget som overhovedet muligt. Jeg har hele tiden haft den opfattelse, at SF var lige så meget modstandere af indkomspolitik, som vi var, men jeg ved ikke, om man må revidere den opfattelse på baggrund af de udtalelser, der er kommet fra hr. Gert Petersens side. Vi mener som sagt, det er alternativet, der må satses på, det alternativ, som jeg også nævnte: at vi netop skal tage udgangspunkt i de krav, som er rejst på arbejdspladser og i fagforeninger, og som de faglige ledere ikke engang vil føre frem for de modstående arbejdsgivere; det er dér, vi skal satse gennem en konkret indsats i basisarbejdet, i arbejdet ude på arbejdspladserne og i fagforeningerne. Det arbejde vil vi godt være med til at lave sammen med SF'ere og andre. Det mener vi er en forudsætning for at få en så stærk og slagkraftig bevægelse op at stå som overhovedet muligt. Det skal der til, hvis nogle af de demokratiske krav, som er formuleret dér, skal føres igennem, når fagbevægelsens »ansvarlige« ledere ikke vil gøre det.

Brusvang (CD):

På mit partis, centrum-demokraternes, vegne har jeg kun en enkelt bemærkning på indeværende tidspunkt. Jeg er kaldt på talerstolen af en udtalelse fra venstresocialisterne vedrørende tjenestemændene. Hvis jeg har forstået venstresocialisternes ordfører ret, ønsker man den taktregulering slettet, der blev lovet tjenestemændene i foråret 1975 ved overenskomsternes forlængelse, fordi man finder, at den er i strid med ideen om de ligelige dyrtidsportioner.

Her må jeg på mit partis vegne fastholde, at når vi i foråret 1975 gav tjenestemændene tilsagnet om en taktregulering, er det selvfølgelig meningen, at det tilsagn skal have et indhold. Jeg er helt klar over – og det tror jeg også tjenestemændene er – at der ikke er så mange penge at dele ud af, men der er givet et tilsagn om en taktregulering, og dette tilsagn må folketingset selvfølgelig vedstå.

Christophersen (V):

Jeg har ikke ønsket at polemisere mod hr. Ninn-Hansen i dag, og det er med forundring, jeg har bemærket, at han har brugt næsten alle sine kræfter på at angribe venstre. Det stemmer jo ikke særlig godt med de udtalelser, hr. Poul Schlüter ofte fremsætter om behovet for et nært samarbejde mellem venstre og det konservative folkeparti. Men jeg kan forstå, at hr. Ninn-Hansen i dag har behov for at tale om noget ganske andet end det, debatten egentlig burde dreje sig om. Hr. Ninn-Hansen fremfører nogle fantasifulde tanker om venstres syn på et valg. Jeg synes nok, at hr. Ninn-Hansen skulle være lidt tilbageholdende med det; hvis der er nogen, der skal afgøre, om der skal være valg i Danmark, er det de partier, som bærer det forlig, vi i dag drøfter, og det er jo bl. a. hr. Ninn-Hansen, der kan afgøre det, men det kan venstre ikke, og venstre ønsker ikke noget valg. Vi ønsker ligesom hr. Ninn-Hansen, at folketingset skal arbejde med problemerne, men vi ønsker, at man skal arbejde med dem på en anden og mere effektiv måde end den, hr. Ninn-Hansen nu tilslutter sig. For hr. Ninn-Hansen accepterer jo med sit standpunkt, at når vi når frem på den anden side af 1. marts 1977, må tingene have lov at gå, som de bedst kan. Hr. Ninn-Hansen accepterer jo, at når vi når 3–4 måneder frem i tiden, må de omkostninger, som nu samler sig sammen, få lov til at slå igennem på priser, på konkurrenceevne og på beskæftigelse. Hr. Ninn-Hansen accepterer

økonomiministerens hensigtserklæring om, at der ikke er behov for at foretage sig noget ud over det, der allerede er aftalt i august. Er det virkelig et ansvarsbevidst standpunkt fra det konservative folkeparti side, når man dér lige så vel som hos andre ved, at vi styrer ind i en lang række alvorlige vanskeligheder, som den lovgivning, vi i dag drøfter, overhovedet ikke tager højde for? Det synes jeg er det virkelig beklagelige ved hr. Ninn-Hansens bemærkelsesværdige indlæg i dag.

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen (KF):

Hr. Christophersen har ganske ret i, at det konservative folkeparti har en central stilling i denne sag. Man kan sige: vi kan afgøre, om der bliver valg eller ej; jeg foretrækker at sige: vi kan afgøre, om der bliver bestilt noget i folketingset, eller om vi skal have kaotiske forhold her i landet. Jeg forstår, at hr. Christophersen og jeg ikke er særlig uenige om denne realitet. Så jeg har lidt svært ved at forstå venstres stemmeafgivning, og det er det, jeg har gjort nogle bemærkninger om.

At bruge udtrykket »angribe venstre« er ganske og aldeles forkert. Jeg har, ikke så meget til hr. Christophersen som til hr. Poul Hartling, stillet nogle spørgsmål om, hvad det er, man vil, og det gør jeg ud fra den opfattelse, at disse to partier gerne skulle finde en samarbejdsvej. Men så vil vi også gerne vide, hvad det er, vi bliver inviteret til.

På ét punkt tager hr. Christophersen nemlig ganske fejl: økonomiministerens erklæring vedrørende det, der skal ske efter den 1. marts, tillægger han os på den måde, at vi har accepteret det. Det har vi selvfølgelig ikke. Vi aftalte indkomstpoltik med regeringen, og det konservative folkeparti er et troværdigt parti, der altid opfylder en aftale. Vi har ikke aftalt en videregående politik med denne regering. Vi interesserer os endda meget for, om vi kan aftale en sådan politik med hr. Poul Hartling.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Enten har jeg udtrykt mig meget kluntet, eller også har hr. Brusvang som sædvanlig ikke hørt efter, hvad andre siger. Uanset om det er det ene eller det andet, kan jeg konstatere, at hr. Brusvang som sædvanlig ikke har fundet ud af, hvad det er for et forlig, han deltager i, og hvilke konsekvenser det har. Det, jeg sagde om,

[Wilhelm.]

at tjenestemændenes taktregulering ville blive ophævet, var ikke, at det var noget, VS ønskede. Tværtimod. Jeg nævnte det som et af de lede punkter ved augustforliget og dets konsekvenser.

Til hr. Brusvangs orientering skal jeg læse op endnu en gang svaret fra finansministeren til udvalget under optrævelingen af, hvad dette indebar:

»Regeringen og de kommunale lønforhandlende organer har besluttet at opsigte de overenskomster, der indeholder bestemmelser om den nævnte taktregulering med henblik på at sikre, at taktreguleringerne i hvert af indkomstårene 1977-78 og 1978-79 holdes inden for 2 pct.«

Jeg gjorde opmærksom på, at det ligner meget et aftalebrud, eftersom denne taktregulering, der skulle komme i hvert fald i det første af de år, er bestemt af den lønglidning, der allerede har fundet sted, og jeg synes, det er interessant, når hr. Brusvang nu siger, at det kan man ikke gå med til, og at det vil være i strid med de løfter, der er givet. Jeg er ganske enig i, at det er i strid med de løfter, der er givet tjenestemændene om taktregulering. Men ikke desto mindre er det det, man nu vil gøre som konsekvens af det augustforlig, hr. Brusvang, hvad enten han kan finde ud af det eller ej, er medansvarlig for.

Finansministeren (Heinesen):

Jeg skal for god ordens skyld til det sidste indlæg, vi her har hørt fra hr. Wilhelm, sige, at de taktreguleringsordninger, der er opsagt, for at de kan holdes inden for 2 pct. rammen, ikke vedrører taktreguleringsordningerne i henhold til overenskomstforlængelsesloven for tjenestemænd, men vedrører taktreguleringsordninger for andre, nemlig de såkaldt fuldt taktregulerede.

Arbejdsministeren (Erling Jensen):

Jeg har forstået, at de overordentlig mange svar, der i dette døgn er givet på spørgsmål rettet fra erhvervsudvalget, også til mig, vil indgå som et bilagshæfte, og jeg vil gerne understrege, at jeg står ved disse svar, og at jeg fortsat mener, at disse svar vil være egnede til at foretage den af dramatisering, som jeg beskrev over for hr. Henning Philipsen.

Jeg tror ikke, der er nogen i denne sal, der

er i tvivl om, at denne regering og dette socialdemokrati har den samme respekt for lavtlønnedes problemer som nogen som helst i denne sal. Jeg tror ikke, der er nogen, der er i tvivl om, at vi har det samme kendskab til, at normallønnede inden for en overenskomstperiode har vanskeligere ved at opnå lønstigninger end en række andre grupper. Det, jeg har ønsket at sige med mit indlæg, var, at det, vi beskæftiger os med omkring denne paragraf, er ikke disse store, alvorlige og generelle problemer, men det er det meget specielle problem, der heldigvis i dette land er en undtagelsessituation, at vi taler om de meget få tilfælde, hvor en lønændring kommer til eksistens som følge af et overenskomststridigt kampskridt, der er kendt overenskomststridigt af arbejdsretten. Og det er noget helt, helt andet og noget meget, meget mere specielt.

Når det så er sagt, erkender jeg blankt også over for hr. Henning Philipsen, at så har det en ugyldighedsvirkning inden for dette snævre område, og den ugyldighedsvirkning går videre end den ugyldighedsvirkning, man havde kunnet påberåbe sig alene i kraft af aftalelovens nugældende bestemmelser.

Så vil jeg godt have lov til at sige til hr. Knud Jespersen, at hvis hr. Knud Jespersen i den meget vanskelige situation, en socialdemokratisk mindretalsregering har befundet sig i i disse 2 år, vil have ulejlighed med at se på de resultater, min forgænger som arbejdsminister og denne regering trods alt i disse 2 år har opnået på det arbejdsmarkedspolitiske område, så tror jeg, han må og bør erkende, at vi er kommet endnu et stykke frem vedrørende arbejdsmarkedspolitikken. Jeg tror, han husker, at vi har fået skabt en række forbedringer i lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring, og jeg tror, han husker, at vi har fået skabt en ny arbejdsmiljølov, og jeg tror også, at han af det lovprogram, der er lagt frem i denne samling, vil kunne se, at vi fortsat har vilje til, og at vi tror på, at vi har evne til, at gennemføre en række yderligere forbedringer, en stadig mere aktiv beskæftigelsespolitik, en iklædning af arbejdsmiljøloven, så den kan komme til at virke rigtigt i praksis, og fortsatte forbedringer f. eks. i lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring.

Men jeg beder også hr. Knud Jespersen og andre være opmærksomme på, at en væsentlig forudsætning for en fortsat bedre arbejds-

[Arbejdsministeren.]

markedspolitik og en væsentlig forudsætning for en fortsat stærkere beskæftigelsespolitik er, at vi har en sådan orden i dette samfunds økonomi, en sådan erhvervsudvikling og erhvervs-mulighed og sådanne eksportafsætningsmuligheder, at de økonomiske forudsætninger skabes. Det er det, vi drøfter her, også et udtryk for.

Handelsministeren (Per Hækkerup):

Da der er opstået en vis misforståelse med hensyn til de drøftelser, der har været omkring ændringsforslag nr. 3, misforståelser i forhold til partiet venstre og dermed til boligforligets partnere, skal jeg på regeringens vegne trække ændringsforslag nr. 3 tilbage i denne forbindelse.

Da vi betragter det spørgsmål, som er søgt løst ved ændringsforslag nr. 3, som særdeles vigtigt, er det vores agt at tage det op i drøftelser med boligforligspartierne, for så vidt angår 1. kvartal, sådan som det er udtrykt i ændringsforslaget. Jeg trækker altså ændringsforslag nr. 3 tilbage.

Jeg vil gerne derudover gøre to bemærkninger. Den ene af bemærkningerne er til hr. Christophersen, og til hr. Christophersen vil jeg sige, at vi naturligvis – jeg vil hellere sige jeg, for jeg kan kun tale på egne vegne – med omhu og aldrig svækket interesse har læst, hvad partiet venstre har udtalt på forskellige tidspunkter omkring den økonomiske politik, og jeg har hæftet mig, hvad jo er meget naturligt, ved venstres mindretalsbetænkning til det forslag, vi behandler her, og i den forbindelse har jeg mærket mig, at der i det tredjesidste afsnit i venstres mindretalsbetænkning, det næstsidste afsnit på side 2, gøres nogle bemærkninger om, hvad det er for en politik, venstre mener der skal føres.

Det er yderligere besparelser på de offentlige budgetter, det er de nødvendige begrænsninger af det private forbrug og den fornødne forøgelse af den private opsparing. Så siges der:

»En sådan politik vil kræve betydelige ofre, men efter venstres opfattelse er der nu i befolkningen en klar forståelse for, at dette er nødvendigt.«

Dertil vil jeg gerne sige, at jeg tror, det er rigtigt, at der i meget store dele af den danske befolkning er en klar forståelse af, at det er

nødvendigt. Men jeg vil også gerne sige, at i de drøftelser, som jeg har haft lejlighed til at deltage i med partiet venstre, og med de erklæringer, som partiet venstre har afgivet vedrørende et så vigtigt område som ejendomsbeskatningen i Danmark, mener venstre altså, at ofrene skal startes med, at beskatning på produktionsjord skal afskaffes, i hvert fald i løbet af en ganske kort periode.

Hvis venstre tror, man seriøst kan invitere til forhandlinger med et forlangende om, at vi på forhånd til et erhverv, der har haft ganske betragtelige indkomststigninger igennem de seneste år, skal forære et beløb af en størrelsesorden på 200–360 mill. kr., så tager venstre fejl. Det er ikke den måde, hvorpå de forskellige befolkningsgrupper deler ofrene i dette land. Og hvis venstre tror, at man på den måde kan være med til at forøge – jeg siger at forøge – prisstigningerne på fast ejendom og derved muliggøre de gevinster, som et bortfald af produktionsafgifterne på jorden kapitaliseret vil betyde, på et tidspunkt, hvor man forlanger, at andre befolkningsgrupper skal vise økonomisk tilbageholdenhed, så vil jeg gerne sige, at så har venstre ikke forstået, hvad der menes med en rimelig andel af byrdernes fordeling på de forskellige befolkningsgrupper.

Og så vil jeg gerne sige til hr. Knud Jespersen, at jeg har da bestemt ikke truet hr. Poul Hartling – det ville ligge mig fjernt – med, at hr. Poul Hartling ville komme i selskab med det nordvestlige hjørne. Jeg er lidt ked af, at hr. Knud Jespersen var utilfreds med anvendelsen af de geografiske begreber. Hr. Knud Jespersen ville hellere tale om klasse-mæssige og andre begreber, og jeg forstår, at det skulle så være den ene klasse, der ville komme i et ubehageligt selskab med, skal vi være meget flotte og sige nogle repræsentanter for en anden klasse. Ja, hvis jeg må have lov til at anvende en sammenblanding af begreberne, nemlig den geografiske fordeling og så den klasse-mæssige inddeling, så vil jeg ændre nordvestlig til nordlig i relation til København. Det er dér, kystbanen ligger.

Formanden:

Ændringsforslag nr. 3 er taget tilbage. Ønsker nogen at optage det? (Ophold). Da det ikke er tilfældet, er ændringsforslaget bortfaldet.

(Kort bemærkning).

Christoffersen (V):

Jeg kan forstå, at økonomiministeren foretrækker at tale om noget helt andet end det, som sagen drejer sig om. Han foretrækker at tale om det, som der i forvejen føres seriøse, sådan har jeg forstået det, forhandlinger mellem venstre og socialdemokratiet og en række andre partier om, og jeg går ud fra, at de forhandlinger stadig skal føres på et tilstrækkelig seriøst niveau. Derfor kunne ministeren i stedet for have brugt tiden her til at fortælle, hvad han ville gøre ved de alvorlige problemer. Men jeg kan forstå, at den klare forståelse i befolkningen, som ministeren indrømmer er til stede, ikke har bredt sig til regeringen endnu.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslag om motiveret dagsorden af Bay (se foran)
forkastedes med 152 stemmer mod 24.

§§ 1-8
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 1
forkastedes med 110 stemmer mod 23; 43 medlemmer stemte hverken for eller imod.

§ 9
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3 var taget tilbage.

Ændringsforslag nr. 2 forkastedes ved, at § 10
vedtoges med 110 stemmer mod 23; 43 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 4 forkastedes ved, at § 11
vedtoges med 90 stemmer mod 43; 43 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 5
forkastedes med 106 stemmer mod 23; 47 medlemmer stemte hverken for eller imod.

§§ 12 og 13, ændringsforslag nr. 6 og 7, § 14, således ændret, og § 15
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i dag, lørdag den 4. december, kl. 19 med følgende dagsorden:

Eventuelt: tredje behandling af:

Forslag til lov om stop for pris-, husleje- og indkomststigninger.

Mødet hævet kl. 18.22.